

T.C.

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ ROMANLARINDA
ŞAHİS KADROSU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Banu Damla ÇAĞLAYAN TAN

Ankara, 2019

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ ROMANLARINDA
ŞAHIS KADROSU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Banu Damla TAN

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Cengiz KARATAŞ

Ankara, 2019

ONAY SAYFASI

Banu Damla ÇAĞLAYAN TAN tarafından hazırlanan “Hüseyin Nihal Atsız Romanlarında Şahıs Kadrosu ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvan Adı Soyadı	Kurumu	İmzası

Sınav Savunma Tarihi: 5 Eylül 2019

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Seyfullah YILDIRIM

BEYAN

Bu dönem projesinin kendi çalışmam olduğunu, dönem projesinin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu dönem projesindeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu dönem projesinde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Banu Damla ÇAĞLAYAN TAN

İTHAF

Bu tez, kendini evlatlarına adayan annem GÜLSEREN SARI'ya ithaf edilmiştir.

TEŞEKKÜR

Desteğini her zaman yanımda hissettiğim eőim Bekir TAN'A, evinin ve gönlünün kapılarını her daim sonuna kadar ağan teyzem Sera BOZKURT'A, akademik serüvenimin baőlamasında büyük etkisi olan, bana cesaret veren, alanımızın mihenk taőlarından değerli hocam Prof. Dr. Nurullah ÇETİN'E ve bu tezin hazırlanmasında, bilgi birikimi ile her zaman bana yardımcı olan danıőman hocam Doç. Dr.Cengiz KARATAŞ'A teőekkürlerimi sunuyorum.

ÖZET

Hüseyin Nihal Atsız Romanlarında Türk Tarihi ve Türk Sembolleri

Tarih ve edebiyat birbirini tamamlayan ve birbirinden beslenen iki alandır. Bu iki alanın da konusu insandır. İnsanoğlunun yaşam serüveni zamanın içinde harmanlanarak tarihi oluşturmuş, bu geçmiş serüvenlerin estetik hazza dönüştürmesiyle de edebiyat-tarih ilişkisi başlamıştır.

Tarihi süreç içerisinde yaşanan savaşlar, barışlar, antlaşmalar, insana ait bütün durumlar edebiyatın kaynağı olmuştur. Her edebiyat anlatısı, tarihin dönemlerine ve çağa büyük ölçüde ayna tutar. Türk edebiyatı içerisinde tarihi romanlar sıkça kullanılan bir roman türüdür. Tarihi roman, geçmişte belirli bir dönemde gerçekleşmiş olayların, yaşantıların, belirgin önemli kişilerin hayat hikâyelerinin, tarihi gerçekçiliğe bağlı kalınarak, romancı hayal gücünde zenginleştirilip yeniden üretildiği metindir.

Türk tarihi içerisinde yazarlara ve şairlere bolca ilham verecek kahramanlık olayları mevcuttur. Bu durum, güçlü bir hamaset edebiyatımızın oluşmasını sağlamıştır. Milli şuuru geliştirmek, milli kültürü öğretmek, Türk gençlerinin neler başarabileceğini göstermek için şair ve yazarlar epik ve tarihi konulara sıkça yer vermiştir. Metinlerinde, her zorluğa göğüs geren olağanüstü özelliklere sahip kahramanlar üretmiştir. Bu kahramanları Türk mitolojik dönemlerinden itibaren görmeye başlarız. Türkler; kimi zaman hürriyeti için mücadele etmiş, demir dağı eritmiş(Ergenekon Destanı), kimi zamansa Tanrısal bir kuvvetle doğmuş ve cihan hâkimiyeti fikrinin doğmasını sağlamıştır.(Oğuz Kağan Destanı)Sadece kahramanların özellikleri değil, sosyal hayat kuralları, geçiş dönemi(doğum, evlenme, ölüm) gibi pratikler de gelecek nesle aktarılmıştır. Bu bağlamda anlatımlar; gelecek kuşakların belleğine Türk kültürünü benimsetmek ve gelecek kuşaklara ışık tutmak görevini üstlenmiştir.

Bir metnin orijinal ve ilgi çekici olması için, şair ve yazarların sembollere yer verir. Sembol kavramı her yazar için farklılık göstermektedir. Metinler de anlam okuyucuya, semboller aracılığı ile verilebileceği gibi birtakım mekân ve örüntülerle de verilebilir.

Eseri aslına uygun aktarabilmek ve kendi çerçevesi içinde konumlandırabilmek için esere ve yazıldığı döneme ilişkin bilgileri vermek gerekir. Böylece eserde gözetilen amaçları, esere şekil veren ilkeyi anlamlandırmak kolaylaşmaktadır. Kısacası eseri daha iyi anlamak için yazıldığı çağın önemli olaylarını ve dünya görüşünü bilmek gerekir.

Bu çalışmada; edebiyatçı ve tarihçi kişiliği ile bilinen, günümüzde de halen etkisini devam ettiren Türkçülük/Turancılık hareketinin liderlerinden Hüseyin Nihal ATSIZ'ın tüm romanlarını inceledim. Şahıs dünyasına eğilerek, şahıs kadrosunun Türk tarihinden ne kadar etkilendiği ve hangi Türk sembollerini yansıttığını gösterdim. İncelememdeki amaç, H. Nihal Atsız'ın romanlarında süregelen Türk tarihini ve imgelerini ayrıntılı aktarmaktır. Atsız'ın fikri yapısını temel alarak eserlerini algılamaktır. Böylece Türkçülük düşüncesinin edebiyata tarihsel dokunuşları olgusu ölçeğinde Atsız'ın konumunu daha iyi anlamaya ve anlatmaya çalıştım.

Çalışmamda yazarın sırasıyla; Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor, Deli Kurt, Ruh Adam, Dalkavuklar Gecesi ve Z Vitamini, romanları başlangıç noktası alınarak incelenmiş; şahıs kadrosu, mekân tasvirleri, tarihi sıra ile tarihi olayların ortak yönleri tespit edilmiştir. Türk milli kültürünün ve Türk sembollerinin romanda yer alış şekline değinilmiştir. Romanların inceleniş sırasında Türk tarih kronolojisi temel alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Nihal Atsız, Hüseyin Nihal Atsız Romanları, Türk Tarihi, Türk İmgeleri, Türk Milli Kültürü

ABSTRACT

Characters in Hüseyin Nihal Atsız's Novels

History and literature are two fields that complete and nurture each other. The subject of these two fields is human. Life adventures of human beings blended in time to create history, and the relationship between literature and history began with the transformation of these past adventures into aesthetic pleasure.

The wars, peace, treaties and all human situations in the historical process have been the source of literature. Every literary narrative largely mirrors the history and the historical era. Historical novels are frequently used in Turkish literature. Historical novel is the text in which the events, experiences and life stories of prominent people in the past have been enriched and reproduced in the imagination of the novelist by adhering to historical realism.

There are many heroic events in Turkish history that will inspire writers and poets. This has led to the formation of a strong valour literature. In order to develop national consciousness, to teach national culture and to show what Turkish youth can achieve, poets and writers have frequently included epic and historical issues in their work. They have produced heroes with extraordinary qualities that challenge every difficulty. We start to see these heroes from the Turkish mythological periods. The Turks sometimes fought for their freedom, melted the iron mountain (Ergenekon Epic), sometimes born with a divine force and gave birth to the idea of world domination (Epic of Oguz Kagan). Not only the characteristics of heroes, but also the rules of social life, the transition period (birth, marriage, death) practices have been passed on to the next generation. In this context, narratives undertake the task of adopting Turkish culture to the memory of future generations and shedding light on them.

For a text to be original and interesting, poets and writers include images and symbols. The concept of symbol, like the concept of image, differs for every writer. Texts can also be given to the reader by means of symbols, as well as through setting and patterns.

In order to transfer a work in accordance with its original form and position it within its own frame, it is necessary to give information about the work and the period in which it is written. Thus, it is easier to make sense of the aims of the work and the principle that shapes the work. In short, in order to better understand the work, it is necessary to know the important events and the worldview of the time it was written.

In this study, I have examined all the novels of Hüseyin Nihal ATSIZ who was one of the leaders of the Turkism / Turanism movement, is known for its literary and historian personality and still continues to influence people today. The purpose of the study is to convey the Turkish history and its images in the novels of H. Nihal Atsız in detail and to perceive Atsız's works based on his intellectual direction. Thus, on the scale of the historical touches of Turkism to literature, I tried to better understand and explain the position of Atsız.

In this study, the novels of Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor, Deli Kurt, Ruh Adam, Dalkavuklar Gecesi ve Z Vitamini were analyzed respectively by taking the novels as the starting point; with characters, setting descriptions and chronology, common aspects of historical events were determined. The way Turkish national culture and Turkish symbols take place in the novel are mentioned. The chronology of Turkish history was taken as a basis during the analysis of the novels.

Key Words: Hüseyin Nihal Atsız, Hüseyin Nihal Atsız's Novels, Turkish History, Turkish Images, Turkish National Culture

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	i
BEYAN	ii
İTHAF.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı.....	1
1.2. Türkçülük Hareketi ve Hüseyin Nihal Atsız.....	3
1.3. Atsız Romanlarında Türk Tarihinin İzleri ve Sembolleri.....	5
1.4. Tarihi Roman ve Atsız Romanları	7
2. BOZKURLARIN ÖLÜMÜ ROMANININ İNCELEMESİ.....	10
2.1. Birinci Göktürk Devleti	11
a-Şahıs Kadrosu	13
a-1; Erkek Şahıslar:	13
a-2; Kadın Şahıslar:	14
a-1,1: Tonyukuk lakaplı öğrenci	14
a-1,2: İşbara Alp;	15
a-1,3:Onbaşı Yamtar;	16
a-1,4:Onbaşı Pars;	17
a-1,5:Çuluk Kağan.....	17
a-1,6: Bağatur Şad/ Kara Kağan.....	18
a-1,8:Şu Tegin/ Kür Şad.....	19
a-1,9: Şen-king	23
a-1,10: Kara Ozan ve Çuçu	25
a-1,11: Çalık	28
a-1,12:Kara Budak.....	29
a-1,13:Onbaşı Sançar.....	30
a-1,14:Yüzbaşı Böğü Alp	30
a-2,1: İçing Hatun.....	32
a-2,2:Almıla.....	32
a-2,3: Fu-lin	34

2.2. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar	35
2.3. Romandaki Türk Sembolleri, İnanışları ve Gelenekleri	39
3. “BOZKURLAR DİRİLİYOR” ROMANI İNCELEMESİ	49
3.1. İkinci Göktürk Devleti	50
a-Şahıs Kadrosu:	51
a-1; Erkek Şahıslar	52
a-2; Kadın Şahıslar:	52
a-1,1:Çin Kağanı Tay-tsung	52
a-1,2: Çin Komutanları;(Ven-yen-po, Li-pe-lo, Yen-se-ku);	52
a-1,3: Urungu.....	53
a-1,4; Sırba Tegin	54
a-1,5; Yüzbaşı Kutluk.....	54
a-1,6:Taçam:	54
a-1,7:Bulunç ve dedesi:	54
a-1,8: Baz Kağan:	55
a-1,9:Yüzbaşı Kadir Bağa:	55
a-1,10: Tarihten şahıslar[İlteriş, Tonyukuk]:	56
a-1,11: İki romanın bağlayıcı unsuru Onbaşı Pars:	57
a-1.12: Karabuka/ Yaver Yin-şao:.....	57
a-2,1: Kürşad’ın Konçuyu:	57
a-2,2: Ay Hanım:	58
a-2,3: Vu Katun:	59
a-2,4: İl Bilge Katun:	59
3.2. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar	59
3.3. Romandaki Türk Sembolleri, İnanışları ve Gelenekleri	62
4. “DELİ KURT” ROMANI İNCELEMESİ	66
a-Şahıs Kadrosu:	68
a-1: Erkek Şahıslar:	68
a-2:Kadın Şahıslar:	68
a-1,1; Çakır Ağa:	68
a-1,2: Evren;	69
a-1,3: Deli Kurt;	70
a-1,4: Piç İlyas;.....	71
a-1,5:Tarihten şahıslar[Yıldırım Beyazıt, oğulları; İsa Beğ, Mehmed Beğ, Süleyman Beğ, Mustafa Beğ, Timur, 2. Murat, Fatih vd.].....	71
a-1,6: Hasan Çelebi	74
a-2,1: Satı Kadın.....	74

a-2,2: Balâ Hatun.....	75
a-2,3: Gökçen	75
a-2,4: Esen Börü	76
4.1. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar	77
4.2. Romandaki Türk Sembolleri, İnanışları ve Gelenekleri	79
5. “RUH ADAM” ROMANI İNCELEMESİ	83
a-Şahıs Kadrosu	84
1:Yüzbaşı Burkay	84
2: Selim Pusat.....	85
3: Tosun.....	86
4: Yüzbaşı Şeref	86
5: Açığma-Kün;	87
6: Ayşe Pusat	87
7: Leyla Mutlak	88
8: Aydolu ve Nurkan	89
9: Güntülü.....	89
10: Mistik Karakter “Yek”	89
11 :Ülker.....	91
5.2. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar	91
6. “DALKAVUKLAR GECESİ VE Z VİTAMİNİ” ROMANI İNCELEMESİ.....	93
6.1. “DALKAVUKLAR GECESİ” Romanı	93
a-Şahıs Kadrosu	93
1-Kral Subbiluliyuma	93
2-Başkumandan Tutaşıl.....	94
3- Kahin Şilka.....	94
4- Şair İrdas	94
5-Pampa.....	94
6- Bilgin İkeznini.....	95
7-Filozof İlanasam.....	95
8- Hantilyas	95
9-Yamzu	95
10- Başhekim Ziza.....	95
6.2. “Z VİTAMİNİ” Romanı.....	96
SONUÇ	98
KAYNAKÇA.....	100
EKLER	108

KISALTMALAR

- A.g. e. : Adı Geçen Eser
s. : sayfa
Çev. : Çeviren
T. D. V. : Türkiye Diyanet Vakfı
T. T. K. : Türk Tarih Kurumu
T A.D. : Türk Arkeoloji Dergisi

1. GİRİŞ

1.1. Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı

Türkçü düşüncenin en önemli temsilcilerinden Hüseyin Nihâl Atsız, 12 Ocak 1905 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. Babası, Gümüşhane'nin Torul ilçesinin Midi köyünde Çiftçiogulları ailesinden Mehmet Nail Bey, annesi ise Trabzon'un Kadıoğulları ailesinden Fatma Zehra Hanımdır.

Atsız, ilk ve orta öğrenimine altı yaşında Kadıköy'de Fransız okulunda başlamıştır. Dil bilmeyip, derdini anlatamaması yüzünden çok zorluk çekmiştir. Bir gün tesadüfen çıkan bir yangınla öğrenim gördüğü Fransız okulunun yanması sonucu Atsız, Alman Mektebine verilmiştir. Bu durum özellikle 6 yaş dönemini kapsadığı için azınlık bilincinin oluşmasına neden olmuş, milliyetçilik ve aidiyet duygusu kişiliğine erken yaşlarda tezahür etmiştir.

Bir süre sonra Kızıldeniz'de Malatya ganbotunun süvarisi olan babasının yanına gider. Türk-İtalyan Savaşı çıkması üzerine İstanbul'un emri ile Malatya ganbotunun Süveys'e sığınması istenilir. Burada da Fransız okuluna devam eder. Süveys'te İtalyan çocuklarla tartışması ve Türkleri savunması Atsız'ın ilk milliyetçi mücadelesidir.

Babasının İstanbul'a dönmesinin istenmesiyle İstanbul'a gelen Atsız, burada sırasıyla Cezayirli Gazi Hasan Paşa Mektebi, Osmanlı İttihad Mektebi ve babasının Birinci Dünya Savaşına katılmasıyla da Kadıköy Sultanisi'nde öğrenimine devam etmiştir. İhtişamlı Osmanlı Devletinin artık son zamanlarıdır ve devlet ayakta kalma mücadelesi vermektedir. Çocukluk ve ilk gençlik dönemine denk gelen bu mücadeleli dönem ruhuna inikâs etmiştir.

1922 yılında Askeri Tıbbiye sınavlarını kazanmıştır. Bu yıllarda komünistlik ve azınlık milliyetçiliği güden öğrencilerle Türk öğrenciler arasında çıkan kavgalara katılan Atsız, pek çok defa disiplin cezası almıştır. Özellikle Ziya Gökalp'ın cenaze töreninin yapıldığı akşam, Türk öğrenciler ve diğer öğrenciler arasında çıkan kavga sonucu Atsız'a ağır ceza verilmiştir. Üçüncü sınıfta iken Arap asıllı bir teğmene lüzumsuz bir yerde selam vermemesi bahanesiyle Askeri Tıbbiyeden çıkarılmıştır.

1926 yılında İstanbul Üniversitesinin Edebiyat Bölümüne kaydolmuştur. Ahmet Naci adlı arkadaşı ile birlikte yazdığı “Anadolu’da Türklere Ait Yer İsimleri” adlı makalenin Türkiyat mecmuasında yayımlanması üzerine hocası M. Fuat Köprülü’nün dikkatini çekmiştir. 1930 yılında Edirneli Nazmî’nin Divanı üzerine mezuniyet tezini hazırlamıştır. Atsız’ın sınıf arkadaşları arasında Tahsin Banguoğlu, Ziya Karamuk, Orhan Şaik Gökyay, Pertev Naili Boratav, Nihat Sami Banarlı gibi isimleri sayabiliriz.

Mezuniyetinden sonra hocası M. Fuad Köprülü Atsız’ı kendisine asistan olarak almıştır. Atsız, 15 Mayıs 1931’de Atsız Mecmuayı çıkarmaya başlamış, 25 Eylül 1932’ye kadar devam etmiştir. Ünlü edebiyat ve tarih ilim adamlarının da desteklediği bu dergi, adeta Türkçü bir çığır açmıştır. Atsız, kendini tanıtmaya başlayan ilk yazılarını (H. Nihâl) imzası ile, hikâyelerini de (Y. D.) imzası ile bu dergide yayımlamıştır. Atsız Mecmuanın 17. sayısındaki “Darülfünunun kara, daha doğru bir tabirle, yüz kızartacak listesi” adlı makalesi, üniversite asistanlığından çıkarılmasına sebep olmuştur. Sonrasında sırasıyla Malatya ve Edirne’de Türkçe öğretmenlikleri yapan Atsız, Edirne’de iken aylık Orhun dergisini çıkarmaya başlamıştır.

1931 yılında ilk evliliğini, felsefe bölümünden mezun olan Mehpere Hanım ile yapmış, 1935 yılında ayrılmıştır. İkinci evliliğini ise 27 Şubat 1936 tarihinde Bedriye Hanım ile gerçekleştirmiştir. Atsız’ın bu evlilikten Yağmur ve Buğra adında iki oğlu olmuştur.

Atsız, fikirleri ile yaşayışını bağdaştıran bir şahsiyete sahiptir. Ateşli ve keskin bir üsluba sahip olmasının yanında hususi hayatında sakin, kibar, mülâyim, nüktedan ve şakacıdır. Tevazu içinde yaşayışı, dimdik başı ve sağlam karakteri ile Atsız, Türk tarihinin derinliklerinden kopup gelen bir Türk Beyi idi.

Küçük kardeşi, Necdet Sancar’ın beklenmedik ölümü Atsız’ı çok üzmüştür. Sancar’ın ölümünden 10 ay sonra Atsız’da hayatını kaybetmiştir. 11 Aralık 1975 Perşembe gününün akşamı kalp krizi geçirmiş, aramızdan ayrılarak ebedi âleme intikal etmiştir. Naaşı, Kadıköy Osman Ağa camisinden defnedilmiştir.

Anı ölümü üzerine çalıştığı pek çok eser yarım kalmıştır. Ruh Adam romanının devamı olarak Yalnız Adamı yazacağını dostlarına belirten Atsız’ın planları içinde çok sevilen Bozkurtlar serisine 3. kitabı eklemek de vardı. Son zamanlarında ise çıkaracağı Türk Tarihi adlı eseri üzerinde çalışıyordu.

Ebedi ruhu şad olsun...¹

1.2. Türkçülük Hareketi ve Hüseyin Nihal Atsız

Atsız'a göre Türkçülük, Türk milliyetçiliği demektir. Türkçülük, Türk sevgisini taşımak, Türk milletine mensup olmak ve Türk milletinin değerlerini korumak demektir. Başka milletlerin Türkçü olması mümkün değildir, Türk'ü seviyormuş gibi görünmeleri, menfaat ve geçici bir nezaket ürünüdür.

Türkçülük, Türklerin manevi gıdasıdır ve Türkler için bir ülküdür. Ülküsü olmayan milletler, tarihten silinmeye ve bağımsızlıklarını yitirmeye mahkûmdur. Ülküler geçmişe bakarak geleceği şekillendiren, millete azim veren ve her şeyden üstün tutulan büyük dileklerdir.

Atsız Türkçülüğün kaynağını dörde ayırır:

1- Kökü çok eski zamanlara dayanan, Türklerin bilinçaltında yüzyıllardan beri yaşayan milliyetçilik.

2- Tanzimat'tan sonra Avrupa'da ortaya çıkan milliyetçilik akımının etkisiyle bizde de Avrupa'yı taklit yoluyla ortaya çıkan milliyetçilik akımı.

3- Osmanlı Devleti döneminde, yabancı milletlerin ihanetinden sonra verilen tepki.

4- Osmanlı Devletinin <Gerileme Dönemi> diye tasnif edilen(1699- 1792) yıllarından itibaren Türklerin çektiği sıkıntılar.

Günümüz Türkçülüğünü, ortaya çıkaran etmenler, bu bahsi geçen kaynaklardan gelen düşüncelerdir. Türkler, Kurtuluş Savaşı mücadelelerinde olduğu gibi yine kurtuluşlarını Türkçülük sayesinde gerçekleştireceklerdir.²

Atsız için Türkçülüğü hissetmeye başladığı zamanının ilkokul zamanları olduğuna değinmiştik. Atsız, Osmanlı Devletinin parçalanışına, her alanda çöküşüne bilfiil şahit olmuştur. Bu şartlar altında ortamı idrak etmesi; Türkçülüğü benimsemesinin, kurtuluş ve yükseliş reçetesini Türkçülükte görmesinin sebebidir.

¹ Osman Fikri Sertkaya, *Hüseyin Nihal Atsız Hayatı ve Eserleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014, s.35-42. (Atsız'ın hayatı ile ilgili bilgiler, yukarıda künyesi verilen kitaptan derlenmiştir.)

² Nihâl ATSIZ, Orkun, “*Türkçülük*” 10.sayı, 1 Ekim 1943, s.25.

Atsız'ın romanlarında ileriki sayfalarda göreceğiniz üzere bu şuurla yazılmış, roman karamanları ve olaylar bulunmaktadır.

İkinci Dünya Savaşının patlak verdiği sıralarda, Türkiye de komünizm hareketleri alevlenmiş, komünizm savunucuları etkinliklerini arttırmalarına rağmen, resmi makamlar buna önlem almak yerine, olanları izlemektedirler. H. Nihâl Atsız yetkilileri uyarmak için, Orhun dergisinin 15. Sayısında(20 Şubat 1944) devrin başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na hitaben açık mektup yayımlamıştır. Bu açık mektupta, Türkçü bir başkan olduğunu bildiği Saraçoğlu'na Marksizm'in etkinliklerinden söz etmektedir. İkinci mektubunu, dönemin Milli eğitim bakanı Hasan Ali Yücel'e yazmıştır. Giritli Ahmet Cevdet Emre, Sabahattin Ali, Pertev Naili Boratav ve Sadrettin Celal Antel'in Marksist faaliyetlerini Orhun dergisinin 16. Sayısında açıklayarak bakanı istifaya çağırmıştır. Bu ikinci açık mektup, yurt içinde büyük bir ses getirmiştir. Başta Ankara ve İstanbul olmak üzere pek çok ilde Marksizm aleyhine gösteriler yapılmıştır. Atsız'a yurdun her yerinden destek gelmeye başlamış, bu durum Ankara'daki yetkilileri endişelendirmiştir. Bu sebeple öncelikle; Hüseyin Nihal Atsız'ın, Boğaziçi Lisesindeki öğretmenlik hayatına son verilir. Orhun dergisi kapatılır. Sabahattin Ali kışkırtılarak Atsız'a hakaret davası açar. "Sabahattin Ali- Hüseyin Nihal Atsız davası" , "Komünizme karşı Türkçülük davası" haline gelir. Davanın ilk duruşması, 26 Nisan 1944 tarihinde, saat 10 da başlar. Atsız'a sürecin en başından beri sahip çıkan Türk gençleri, dava oturumunda da yalnız bırakmaz. Bu ilk oturum olaylı geçtiği için, duruşma 3 Mayıs 1944 Çarşamba gününe ertelenir. Bu ikinci oturumda ilk oturum gibi büyük öğrenci gösterilerine neden olur. Gençler Sabahattin Ali'nin kitaplarını yakarak, Atsız lehine sloganlar atıyorlardır. Tıklım tıklım dolan duruşma salonuna Amerika ve Rusya elçilikleri de katılır. Bir algı uyanışı olan bu gün; Türkçülük günü olarak kabul edilir. Günümüze kadar her yıl 'Türkçülük Günü' olarak kutlanmaktadır. 9 Mayıs 1944'te yapılan son duruşmada; Atsız, Sabahattin Ali'ye "vatan haini" dediği için, önce 6 ay sonrada "milli tahrik" gerekçesi ile 4 aya indirilen hapis cezası verilmiştir.³

19 Mayıs 1944 törenlerinde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü nutkunda "Türk milliyetçisiyiz, fakat memleketimizde ırkçılık prensibinin düşmanıyız. Memleketimizde

³ Yavuz Bülent Bakiler, *1944-1945 İrkçılık- Turancılık Davasında Sorgular Savunmalar*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010, s.79-88

Osman Fikri Sertkaya, *Hüseyin Nihal Atsız Hayatı ve Eserleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014, s.40-46 (Atsız ve İrkçılık- Turancılık davası ile ilgili bilgilerin derlendiği kaynaklardır.)

politika garezleri için uydurulan ırkçılık önderlerinin çok acıklı faciaları hatıralarımızda canlıdır. 1912 senelerinde Rumeli’de tutunmak için tırnaklarıyla kayalara yapışarak son gayretlerini sarf eden Türk erlerine Arnavut priştineli Hasan ve Derviş Hima ile beraber arkadan hücum tertipleyenlerin Türk ırkçı politikacısı olduğu, büyük millet meclisinde ispat olunmuştur...

Turancılar, Türk milletini bütün komşularıyla onulmaz bir surette derhâl düşman yapmak için birebir tılsımı bulmuşlardır. Bu kadar şuursuz ve vicdansız fesatçıların tezvirlerine Türk milletinin mukadderatını kaptırmamak için elbette cumhuriyetin, bütün tedbirlerini kullanacağız. Fesatçılar, genç çocukları ve saf vatandaşları aldatan fikirlerini millet karşısında açıktan açığa münakaşa edemeyeceğimizi sanmışlardır. Aldanmışlardır ve daha çok aldanacaklardır...⁴ Cümlelerine yer vermiş, Atsız ve Türkçü arkadaşlarına ithamlarda bulunmuştur. Atsız ve 24 arkadaşı, İstanbul’da, Bir Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesine çıkarılmıştır. Tutuklanan 24 kişi aleyhinde; vatana ihanet, gizli cemiyet kurmak, Almanya yanında savaşa sokmak gibi iddialarla dava açılmıştır.

“İrkçılık-Turancılık davası” adı verilen bu mahkeme 29 Mart 1945 tarihinde sonuçlanmış, Atsız 6,5 yıl hapse mahkûm edilmiştir. Atsız bu kararı temyiz etmiş, 2 yıla yakın hapis kaldıktan sonra 23 Ekim 1945 tarihinde serbest bırakılmıştır. Tüm bu söylemler ve yaptırımlar hiç şüphesiz *Dalkavuklar Gecesi/ Z Vitamini* romanlarına temel oluşturmuştur.

1.3. Atsız Romanlarında Türk Tarihinin İzleri ve Sembolleri

Atsız; edebiyat alanında onlarca eser vermiş, Türkçü ve tarihçi kimliğiyle de tanınmış, yaşantısıyla düşünceleri bir olan kültür milliyetçisidir. Tarih algısına önem vermiş, tarihi, milletin hafızası olarak nitelendirmiştir. Atsız, Türk tarihinin başlangıç meselesi için, bir kurul toplanmasını ve tarihçilerin ortak bir görüşle karar verip, ders kitaplarının tekrardan bu doğrultuda yazılmasını istemiştir. Anadolu Türk tarihini ise, Malazgirt Savaşı ile değil Dandanakan Savaşı ile başlatır.

Türk milletinin gücünü kahramanlıklarla dolu geçmişinden alması gerektiğini savunan Atsız, geçmişin geleceğe ışık olacağını düşünmektedir. Turan ütopyasını, idealine çevirmiş, tüm Türklerin tek bir vücut olacağı ülküyü hedef belirlemiştir. Bu

⁴ İsmet İnönü, 19 Mayıs 1944 tarihli nutkundan alınmıştır.

bağlamda eserlerinde de yenilmez kuvvetli, düzgün ahlaklı, vatansever, milliyetçi şahıslar yaratmıştır. Bu şahıslar vasıtasıyla Türk gençliğinin nasıl olması gerektiğini, tarihten kahramanlarla örneklendirerek Türklerin şanlı geçmişini de genç nesle hatırlatmıştır.

Atsız, romanlarında Göktürk devletinin döneminden başlayarak Cumhuriyet devrine kadar süregelen bir tarih algısı içerisinde ilerlemiştir. İlk ele aldığımız romanı *Bozkurtların Ölümü*'n de Göktürk Devleti'nin yıkılışı ve Çin esaretine girişinin konusu anlatılmıştır. *Bozkurtlar Diriliyor* romanında ise, Çin esaretinden kurtulan Göktürkler'in ikinci kez devleti tekrar diriltip bağımsızlıklarına kavuşmalarını konu alır. *Bozkurtların Ölümü* romanın devamı nitelikte olan bu roman birinci romandan farklı olarak aşk üzerinde de ilerleyerek devam etmiştir. *Deli Kurt* romanın da anayurt Orta Asya'dan yeni vatan Anadolu'ya geçilmiştir. Bu roman; fetret devri diye bilinen şehzadeler kavgalarının yoğun olduğu dönemi konu edinmiştir. *Deli Kurt*; Yıldırım Beyazıt'ın oğullarından İsa Çelebinin meçhul oğlunun dramıdır. *Ruh Adam* romanında ise Cumhuriyet'in ilk yılları, padişahlığın yıkılışı zamanına denk gelmektedir. Diğer romanlardan büyük bir farkla sembolik tema ağırlıklı, tarihin daha arka planda olduğu bir roman yazmıştır. Bir hiciv romanı olarak ele alabileceğimiz *Dalkavuklar Gecesi* ve *Z Vitamini* romanlarında güçlü bir alegorizm(temsillilik) vardır. *Dalkavuklar Gecesi* romanında Antikçağda hayali bir devlet ve yöneticileri konu edinirken, *Z vitamini Romanı*'nda gerçek yönetici kişiler ironik (gülmece- alay)bir biçimde anlamsız davranışları ve kararları konusu anlatılmıştır. Yazım tarihi 1959 olmasına rağmen romanın zamanı 50 yıl ilerisine alınmıştır. 1999-2000 yılları arasında ülkenin muhayyel geleceğini tasvir etmiştir.

Her yazar fikirleriyle, yaşama karşı bakışıyla, dış dünyayı algılayış tarzıyla ve ilkeleriyle okuyucuyu etkiler. Onların iç dünyalarını aydınlatmak bazen de görüş açılına tesir etmek ve mesaj vermek ister. Tezime konu olara seçtiğim Atsız ve Atsız romanlarında da bu mesaj gayet açıktır. Güçlü bir Türk Milliyetçisi olan Atsız, romanları vasıtasıyla günündeki ve gelecekteki gençlere Türkçü duruşun nasıl olması gerektiğini, geçmişteki atalarının kahramanlıklarıyla aktarmıştır.

Atsız'ın tarihi romancılığa yönelmesini kısaca üç sebebe indirgeyebiliriz. Bunlardan ilki her daim dik duran güçlü mizacıdır. Diğer bir sebep Türk Tarihi ve Türk Edebiyatı alanlarındaki ilmî birikimidir. En son unsuru da; şairlik gücünün kuvveti olduğunu söyleyebiliriz. Romanlarında sık sık yer verdiği şiirlerinde kimi zaman Orta

Asya bozkırlarından bir ozanın sesini, kimi zamansa avare bir aşığın sevgilisine yakarışını duyarız. Milli bilinçle yoğrulmuş, coşkulu bir ruha, zengin bir hayal gücüne sahip Atsız'ın tarihin heybetli ve güçlü dönemlerine sığındığını, tarihi kaynak aldığını görürüz.

1.4. Tarihi Roman ve Atsız Romanları

Romanı, destan anlatımından ayıran en büyük fark bireyi tarihsel bağlamda ele almasıdır. Tarih kişinin zihnine, yaşadığı bağlama ışık tutar. Tarih, bireyin ve bireyin içinde yaşadığı toplumun zamanıyla romanda yer alır. Bireysel olarak ele aldığımız romanlarda bile tarih bilincinden yararlanırız. Roman, yazıldığı dönemden ve yazarının yaşadığı tarihten bağımsız olamayacağından tarih, roman yazılmaya başladığı an itibari ile romana girer. Romanda bir seri karmaşık durum okuyucuya zamandan bir kesit olarak sunulur. Bu gerçek zamandan da tarihsel süreçten de ödünç alınmış bir bölümdür. “ Tarihin belli bir noktasında durulur; bu duraklama gerekli bir yanılsamadır ve romanın içeriğini doldurur. Ama tarih sadece duraklanan bir noktayla değil, aynı zamanda süregitmesiyle de romanın içindedir.”⁵

Elbette Hewe'un bu genellemesi gerçekçi yazınlar üzerinedir. Roman edebiyat dünyasında önce realizm, naturalizm, modernizm ve sonraları posmodernizm şeklinde çeşitlenmiştir.

Romanın tarihsel anlatıyla olan ilişkisi sadece edebiyat kuramcılarını ilgilendirmemiş, tarih kuramcılarında dikkatini çekmiş, ilgilendirmiştir. “Michel Foucault, Hayden White, Louis Montrose, Paul Ricoeur, Michel de Certeau, Stephen Greenblatt, Keith Jenkins gibi isimler kurguya tarih tarihe de kurgu penceresinden yaklaşan kuramcılardan en bilinenleridir.”⁶

Tarih belli bir millete, zamana ve coğrafyaya özgü söylemler içerir. Tarihçi ise önceden derlenmiş söylenmiş sözlerden fazlasını yeni bulgular(arkeolojik kazılar)bulmadan söyleyemez. Edebiyatçı içinse durum çok farklıdır. Kendini tekrara düşmez. Hayalgücünün sonsuz bereketi ile tarihte olmuş bitmiş olayları ve kişileri

⁵ Irwing Howe, *Politics and the Novel/ History and the Novel*, Ivan R. Dee,2002.

⁶ Zekiye Antakyahoğlu, *Roman Kuramına Giriş*, Ayrıntı Yayınları,2013. s. 110-111.

zamanın ötesinde tekrardan canlandırır. Edebiyatçı için tarihten önce veya sonra olması önemli değildir. Hayagücünün kapsamı içerisinde tüm olaylar.

Türk Edebiyatı içerisinde; İslamiyet Öncesi edebiyatımızda milletin hafızası(derinden etkileyen olaylar bütünü; kıtlık, savaş, zorunlu göç, yeni yurt bulma arzusu... vb.) olağanüstü karamanlarla destanlara yansıtılmıştır ki bu tarihle edebiyatın ilk ilişkisidir. İslamiyet Öncesi Dönemde *destan ve savlarla* başlayan sözlü kültür anlatmaları, halk edebiyatında *halk hikâyeleri*, klasik(divan) edebiyatında ise *mesnevilerle* roman türünün açığını doldurmuştur. Tanzimatla birlikte edebiyatımıza giren *romas* türü, zamanla olgunlaştırılmış ve içeriğini genişletilmesiyle de roman türü oluşturulmuştur. Tanzimat romanlarıyla, o dönem toplum sosyolojisinden kesitler sunan tarih- edebiyat ilişkisi, tarihî roman olarakta Namık Kemal'in *Cezmi* adlı eserinde ilk olarak kendisini göstermiştir. *Cezmi* romanın konusu Cezmi roman kişinin İran ile yapılan bir savaşa(2. Selim döneminde yapılan savaş) katılması ile başlar. Sonrasında Kırım şehzadesi Adil Giray'ı tanıyıp arkadaş olması ile devam eder. Bu ilk örnek romandan sonra tarihi roman türünde pek çok yazar roman kaleme almıştır. Bu roman çeşidi o kadar sevilmiştir ki Türk edebiyatının pek çok kült eseri tarihî roman çeşidinde yazılmıştır.

Edebiyat Eleştirmeni Berna Moran; "*Edebiyat Tarihi Kuramına Dair Gözlemler*" başlıklı yazısında edebiyat ve tarih ilişkisini yeni bir sentez olarak değerlendirir.

Tezime konu olarak seçtiğim, Hüseyin Nihal Atsız ve romanlarını bu kapsamda değerlendirecek olursak kronolojik bir zaman algısı ile eserleri tarihsel bir sıra izlediğini görmekteyiz. İlk eseri *Bozkurtların Ölümü*; Birinci Göktürk Devleti'nin Çin oyunlarına kanıp devletin Çin esaretine girmesini konu almıştır. Bu açıdan bakıldığında konu olarak romanın Orhun Abideleri ile aynı şeylere temas ettiğini görürüz. Bilge Kağan ilk söylev niteliği taşıyan kitabesinde Çin'in tatlı sözüne ve yumuşak ipeğine kanma diye uyarır. Atsız'sa okuyucularına bu uyarıyı adeta yaşatır. Kahramanlarını çoğunlukla tarihten seçen Atsız'ın kurmaca kişileri bile tarihte yaşamış kişiler gibidir. Öyle iç içe geçmişlerdir ki, okuyucu, tarihten kişilerle kurmaca kişileri ayıramaz. İyi bir tarih birikimi olan Atsız, romanının dilini kahramanlarının hareketlerini bile anlattığı döneme uyarlamaya çalışır. Ayrıca o dönem toplumunun dinî ve sosyolojik özelliklerindeki okuyucuya aktarır. Romanda dikkatimizi çeken bir diğer olay ise ilk bağımsızlık hareketimiz olan *Kürşad İhtilalidir*. Tarihin yeterince yoğunlaşmadığı bu olay üstüne

Atsız roman yazmış, halkın dikkatini bu olay üzerine çekmiştir. Yine bu romanın devamı niteliğine sahip romanı *Bozkurtlar Diriliyor*'da Kutluk Devleti(2. Göktürk Devleti)Çin esaretinden kurtuluşu ve milletin yeniden derlenmesi konu alınır. Yine tarihten kişilerle kurmaca kişileri birlikte kullanan Atsız, tarihten bağımsız olarak baş karakterleri arasında yaşanan aşkıda anlatmıştır.

Deli Kurt romanında kahramanlarını Yıldırım Beyazıt Dönemi, Fetret Devri'nden seçen Atsız, mekânını da Anadolu'ya taşımıştır. Tarihle birlikte mekânda Orta Asya'dan Anadolu'ya taşınmıştır. Diğer iki romanında olduğu gibi bu romanda da tarihten kişiler ve kurmaca kişiler iç içedir. Bu romanda kişilerden daha fazla tabiat tasvirleri romanda gerçeklik duygusunu uyandırır.

Ruh Adam romanını her ne kadar tarihî roman olarak değerlendirmesekte, romanın anlatıldığı dönem Cumhuriyet'in kurulup krallığın yıkıldığı döneme denk geldiğinden tarih ile ilişkisini aktarabiliriz. Tarihten kişiler romanda yer kaplamamış, isim olarak yer almıştır. Kurmaca karakterlerden oluşan romanda, hayali figürler, olağanüstü kişilerde yer almıştır.

Dalkavukluk Gecesi ve *Z Vitamini* romanlarında Atsız, gününü eleştirdiği için bir hiciv romanının dışında tarihî roman kategorisinde değerlendirebiliriz. İsmet İnönü Hükümeti'nin eleştirildiği bu romanlar günümüzün yakın tarihidir. Bu sebeple okuyucu yazarın siyasi görüşünü ve İnönü Hükümeti'nin nelerine kızdığını anlar. Yazarın siyasi görüşü ve evreni algılayış tarzı hiç şüphesiz romanlarını da etkilemiştir. Atsız'ın tarihe bağlılığında tüm romanlarında ortaya çıkmıştır. Eserler bu tarih hayranlığı üstüne vücut bulmuştur.

2. BOZKURTLARIN ÖLÜMÜ ROMANININ İNCELEMESİ

İlk basımı 1949 yılında yayımlanan Bozkurtların Ölümü romanı, tarihi roman kategorisi içerisinde değerlendirilmektedir. 621 yılında Göktürklerin çalkantılı zamanlarıyla başlayan roman, Göktürklerin yıkılışı, Kürşat ihtilali ve Çin esaretiyle geçen yılları kapsamaktadır. Romanda anlatıcı tipi; Tanrısal konumlu gözlemci anlatıcı tipidir. Bu tip anlatıcılar her şeye vakıftırlar. Aynı zaman diliminde, farklı mekânlarda, farklı kişilere yaşanmış olayların hepsini görmüş ve izlemiş gibi aktarırlar. Roman kişilerinin iç dünyalarında olup bitenleri, onların iç dünyasında neler düşündüklerini bilen kişidir.

“Bu gece yüzbaşının gönlünde bir sıkıntı vardı. Bilmeden iş görüyordu. Ateşe doğru ısınmak için yürümüştü. Ateşe yaklaşınca yaz olduğunu, ısınmak gerekmediğini hatırladı. Çeriler et kızartıyorlardı. Ateşe varınca erlerden birisi diz yere vurarak yüzbaşıya bir çamçak kımız sundu. İşbara Alp kımızı isteksizce içti. İkinci bir erin sunduğu et kızartmasını almayarak yanlarından ayrıldı. Biraz ilerideki büyük ağacın dibine geldi. Bir oyuğa oturdu. Baktı, dalakaldı.”⁷

Romanın dili ve anlatımı sadedir. Her eğitim kesiminden insanların anlayabileceği akıcılıktadır. Kısa cümleler, çok diyaloglarla metinde hareket sağlamıştır. Mitolojik öğelere yer verilerek, destansı bir yapı kazandırılmıştır.

Romanın tezi açıktır. Atsız'ın ilk tarihi romanı olan *Bozkurtların Ölümü*'nde; Türklerin eski devirlerdeki parlak bir devletin akıbetinin, o zaman Çin oyunlarıyla, şimdi ise benzer düşmanların farklı şekilde gerçekleşen eylemleriyle Türkleri karanlığa sürüklemek istemesi ve Türk milletinin bu durum karşısında uyanık olması gerektiğini anlatır. Çünkü tarih yaşlı bir bilgin gibidir. Tozlu sayfalarındaki olaylar hep aynıdır. Sadece kişiler ve mekanlar değiştirmiştir. Bir milletin; bu gününü ve geleceğini yönlendirirken başvurması gereken en mühim kaynak tarihtir. Roman; Kültekin, Bilge Kağan ve Tonyukuk kitabelerinin romanlaştırılmış hâlidir, denilebilir⁸

Romanı daha iyi anlamak ve tarihle paralelliğini göstermek için Göktürk Devletinin tarihi sürecine bakalım.

⁷ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010.

⁸ Osman Fikri Sertkaya “*Hüseyin Nihal Atsız Hayatı ve Eserleri*, Ötüken Neşriyat, Ankara, 2014, s.56.

2.1. Birinci Göktürk Devleti

Türk adını, kurumsallaştırarak bir devletin unvanı olarak kullanan, Göktürkler günümüz devletlerinin yol gösterici, prototip devleti olmuşlardır. 552 yılında Juan-Juan[Avar, Apar] hâkimiyetine son vererek kurulan Göktürklerin bilinen ilk büyük lideri, Bumin Kağandır. Bumin Kağanın Avarlara yaptığı baskı sonucunda bağımsızlıklarına kavuşan Göktürkler, Doğu-Batı İkili Teşkilat olarak yönetilmeye başlarlar. Doğu kısmını yöneten Bumin Kağan, devletin Batı tarafına da kardeşi İstemi Kağanı geçirmiştir. Bu yeni sosyal ve siyasi sistem içinde ortaya çıkan urug, boy, bodun kompozisyonu 10. Yüzyılın ikinci yarısında Selçukluların ortaya çıkışına kadar sürecektir.

Kitabelerde Göktürk Devletinin kuruluşu, şu şekilde anlatılmıştır. “Yukarıda mavi gök, aşağıda yağız yer yaratıldıktan sonra, ikisinin arasında insanoğlu yaratılmış. İnsanoğlunun üzerine atalarım Bumin Kagan ve İstemi Kagan oturmuş; oturduktan sonra Türk milletinin ülkesini, töresini idare etmiş, düzenlemiş, dört taraf hep düşman imiş. Asker gönderip dört yandaki halkı hep itaata almış, boyun eğdirmiş. Başlılara baş eğdirmiş, dizlilere diz çöktürmüştü. Doğuda Kadirkan Yış’a kadar, batıda Temir Kapı’ya kadar milletini yerleştirmiş. İkisinin arasında pek teşkilatlı Kök Türkler böylece oturur imiş. Bilge kagan, yiğit kagan imiş. Bakanları da yine bilge ve yiğitmiş şüphesiz. Beyleri de, milleti de yine doğru imiş. Onun için ülkeyi böylece tutmuş, vatana sahip olmuş, töreyi düzenlemiş. Kendisi daha sonra ölmüş”⁹ Kita Metin de görüldüğü üzere, Göktürk Kağanlığının ilk hükümdarı Bumin Kağan ve İstemi Yabguya derin bir minnet ve saygı vardır. Dört tarafa ordu sevk etmiş büyük bir fetih hareketi başlatmışlardır. Bundan sonra Bumin İl Kagan (İllig Kagan) unvanını aldı ve Kök Türkler milattan önceki çağlardan beridir Türklerin hareket noktasındaki, tarihî Türk yurdu Ötüken’in merkezi olan Orkun Vadisini kendilerine üs yaptılar. Hakanın çadırının önüne de altından bir kurt başlı sancak dikildi. Dişi kurdun çocukları soylarına sahip çıktılar. Oğuz Kağan’ın ve Bumin’in son büyük torunu Mustafa Kemal Atatürk’te onlardan binlere yıl sonra Kök Börüyü(Boz Kurt) devlet arması yapmıştır.¹⁰

Bumin Kağanın ölümünden sonra yerine önce kısa bir süreliğine küçük kardeşi İstemi gelir. Sonra iktidar kavgasını önlemek ve devletin huzurunu devam ettirmek için

⁹ Bakınız, *Bilge Kagan yazıtı*, Doğu tarafı,1-4; *Köl Tigin yazıtı*, Doğu tarafı, Metnin çevirisi, Prof. Dr. Saadettin Gömeç, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011, s.37.

¹⁰ Saadettin Gömeç, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011. s.38

yerini Bumin Kağanın büyük oğlu Kara Kağana devreder. Hastalanıp, erken yaşta ölümü üzerine kardeşi, Mo-kan(Börü Kan) geçmiştir. Mukan kağan'ın tarih sayfalarındaki tasviri dikkat çekmektedir. Zeki, bilgili, sert tabiatlı olduğu belirtildiği gibi yüzünün genişliği 30 cm'den fazla, gözleri donuk cam gibi gri, yüzünün rengi çok kızıldı. Olağanüstü cesur olduğu bildirilen Mukan, askeri taktikleri çok iyi biliyordu¹¹. O da abisi ve babası gibi Avarları ortadan kaldırma planını sürdürür. Göktürlere en parlak dönemini yaşatır. Doğu Kitaylarını da yıkarak topraklarını genişletir. Dağınık boyları ve Kırgızları da egemenliğine katar. Böylece bozkırdaki Türk egemenliğini sağlamış olur. Altayların Batısını, Isık gölü ve Tanrı dağlarına kadar olan bölgeyi hâkimiyeti altına alan amcası İstemi Yabgu ile birlikte yönünü Batıya çevirir. İpek yolu denetimi için Sasanilerle iş birliği yaparak Akhun Devletini yıkmışlardır. İpek yolu hâkimiyetinde anlaşmazlık yaşadıkları için de Bizans ile iyi ilişkiler kurularak, Sasanilere karşı ittifak kurmuşlardır. 572 yılında vefat eden Mukan'ın vasiyeti üzerine yerine oğlunun değil kardeşi Tapo [Taspar] Kağan geçer. Çin'in iç karışıklıklarından faydalanmaya çalışır. Çin'le ticaret gelişmeye başlar. Çin kültürü yayılmaya başlar. Türk boyları arasında Çin kültürü hızla etkisini göstermeye başlar. Türk beyleri Çin yaşantısına özenmeye başlarlar. Hatta Çinli misyonerlerin bu zenginlik kaynağının Budizm'den kaynaklandığını söyleyerek inanç değiştirme politikası üzerinde çalışmışlardır. Bunun üzerine Tapo, Budist olur ve Budist paodası(yüksek tapınak) yaptırır. Nirvana Suntra gibi, adı geçen dinin kutsal kitaplarını Türkçeye çevirtirdi. İstemi öldükten sonra yerine oğlu Tardu geçti. Yönetim bu tarihten itibaren zayıflamaya başladı. Tapo'nun ölümünden sonra yerine Kara Kağanın oğlu İşbara geçer. İşbara'nın iktidara geçtiği zamanlar, Göktürklerin iç karışıkların ve sefaletin başladığı zamanlardır. İstemi'nin ölümünden sonra yerine geçen Tardu, yönetimi tek başına ele geçirmek ister. Böylelikle iç mücadeleler baş gösterir. Çin bu ayrılığı körükleyerek, Tardu'ya kurt başlı sancak ve hediyeler gönderir. İşbara'ya karşı muhalif duyular besleyen Tardu, kurt başlı sancağı alır almaz bağımsızlığını ilan etti ve böylece Batı Gök Türk Devleti ortaya çıktı.¹²

Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılan Göktürkler, Doğu kısmının başında olan İşbara, artan Çin'in baskısını kabul etmek zorunda kalmıştır. Yalnız Türklerin Çinlileşmesini reddetti. Bunun yanı sıra kuraklık, kıtlık ve açlıkta İşbara'nın son senelerinin başarısız geçmesine sebep olmuştur. Hatta o kadar ki kaynaklarda kemik öğütülüp yenildiği

¹¹ Ahmet Taşağıl, *Kök Tengri'nin Çocukları*, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2013. s.132-133

¹² a.g.e. s.139

anlatılır.¹³ İşbara'dan sonra yerine geçen kağanlarda mevcut çöküşe giden süreci bitirememişlerdir. Kimin'den sonra yerine geçen, Sır Beg (Shih-pi) çöküşe giden süreci durdurmayı geciktirmiştir. Önce iç meselelerin önüne geçerek, isyanları durdurmuş. Batı'da Tibet, Doğuda Amur'a kadar olan bölgeyi hâkimiyeti altına aldı. Çinli bir prensesle evlenmiş olmasına rağmen, Çin'in iç işlerine müdahale etmesini ve karışıklık çıkarmasını engellemiştir. Çin ile mücadeleye giren, Sır Beg Çin ile iyi ilişkiler kuran Batı Göktürk Devletinin yabgusunu Çin'den alarak öldürmüştür. Sır Beg'den sonra da mevcut düzenin korunamamasıyla Kie-Li dönemin de yıkılarak hakanlığa bağlı topluluklar dağılmıştır. 621-628 yıllarında iyice parlatılan Türk yıldızı, 629 yılında donuklaşmış, 630 yılının Mart ayında İl-Kagan'ın(Kie-Li) Çin'e tutsak düşmesi ile birlikte sönmeye yüz tutmuştu¹⁴.

a-Şahıs Kadrosu: Roman da kurmaca kişiler kadar tarihi kişilerde yer almaktadır. Roman kişilerinin büyük kısmı Göktürk kültürüne ait ideal tek boyutlu tiplerdir. Bu bağlamda, şahısların çoğu kahramanlık özellikleri gösteren milliyetçi tiplerdir. Tarihten gerçek kişilerse, Atsız'ın kalemile canlanmış, kendine özgü bir üslupla sunulmuştur. Ağırlıklı olarak vatansever kahraman tipleri kullanmaya çalışan yazarımız, hayvancı toplumun ideal kahramanı olan alp tip¹⁵lerine sıkça yer vermiştir. Bu idealize tiplere karşılık, karşıt görüşte düşmanları olan tipler (antagonist) toplumun sevmediği, alay ettiği, okuyucuda olumsuz duygu uyandıran tiplerdir.

a-1; Erkek Şahıslar: Romanın erkek şahıs kadrosunu da olumlu ve olumsuz olarak iki zıt gruba ayırabiliriz. Olumlu şahıslar; duyuş, düşünüş ve eylemlerinde kavmiyetçilik düşüncesi barındıran Türk töresine ve Türk devletine bağlı idealize tiplerdir. Bu tipler; vatansever bir Türk milliyetçisi olmakla birlikte, iyi savaşçılar. Devlet uğruna ölmekten zerrece korkmazlar. Bilakis bununla gurur duyarlar. Savaşçı özellikler göstermelerine rağmen aman dileyene zarar vermeyen merhametli kişilerdir. Olumsuz şahıslar ise; ekseriyetle başka milletten olmak üzere Türk töresini, Türk birliğini bozmak isteyen yahut savaşçı özellikler gösteremeyen, korkak kimselerdir. Diğer olumsuz tiplerse; Türk olup zaaflarına yenilmiş, yanlış kararlar vermiş, Türk kanunlarına uymamış

¹³ Saadettin, Gömeç, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011.

¹⁴ Cevdet, Gökalp, "Töre", "*Chieh-She • Shuai (Kürşad ?) Olayı*"s.10

¹⁵ Mehmet, Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1995. s.5

böylelikle cezalandırılmış kimselerdir. İlk grubun aksine ilk başta olumlu özellikler gösterirler ve yaptıkları olumsuz özelliklerin bedelini yüreklice öderler.

a-2; Kadın Şahıslar: Romanda geçen kadın tipleri olumlu ve olumsuz olarak nitelendirirsek; olumlu kadın şahıslar, bir güzellik sembolü olmanın yanında sosyal hayatta da kendini gösteren eşlerinin yanında savaşan şahıslardır. En az Türk erkekleri kadar iyi yay çeker, ata biner. Öyle ki yabancı erkek tipleriyle yaptığı yarışları ve vuruşmaları çoklukla kazanırlar. Aynı zaman da klasik Türk anası sembolünü doldurur. Çocuklarının ilk eğitiminde etkin rol oynar. Eşini seçme özgürlüğüne sahiptirler. Bu seçimi yaparken taliplerinin çeşitli engelleri aşmasını bekler. Değerlidir. Sözüne ve fikirlerine önem verilir. Sadıktır. Türk töresine ve ahlakına uygun yaşar. Olumsuz kadın şahıs özelliklerini gösteren tiplerde çirkinlik, zayıflık, yetersizlik ve ahlaksızlık hâkimdir. Sadık değildir. Kadınlığını kullanarak maddi beklentilerini gidermeye çalışır. Türkler arasında ajanlık yapar ve bazen de bir eşya gibi değersiz görülerek başkalarına satılır.

a-1,1: Tonyukuk lakaplı öğrenci; “Romanın Hikâyesi” adlı bir prologla başlayan romanın başında karşımıza çıkar. Bu ilk sayfalarda mekân; bir öğrenci pansiyonudur. Tatil olduğu için تنها olan bu pansiyonda yedi genç karşımıza çıkmaktadır. Bu gençlerden biri olan Tonyukuk lakaplı bu tarih öğrencisi, “-Ya günün birinde ayın gökyüzünde üç yerde birden gözüküğünü görürsen yine ilgilenmez misin?¹⁶” diyaloguyla romana girer. Ayrı bir başlık içinde almamızın sebebi bu öğrencinin romanın yazarı misyonunu üstlenmesidir. Okuduğumuz romanın kitaptaki yazarıdır. Bir roman yazmaya karar verdiğini söyler ve “Çünkü hakikaten bir roman yazmak üzereyim. Hem de öyle bir roman ki hayatın bizzat kendisini aksettirecek. İçinde hem romantizme, hem de realizme yer olmakla beraber bizzat hayatın akışından ayrılmayacağım ve buna olduğu kadar tarihe de sadık kalacağım. Bir roman ki size 1300 yıl öncesini yaşatacak ve birbiri ardınca sahneye çıkan kahramanlar günümüze kadar gelecek. Bir roman ki içinde yalnız bir tek kahraman bulunmayacak. İçindeki her şahıs, tıpkı hayatta olduğu gibi başlı başına bir kahraman olacak. Romantiklerin de, realistlerin de eserlerinde daima bir tek iskelet var: Romanın kadın ve erkek iki kahramanı arasındaki aşk macerası. Hâlbuki benim kitabımda yüzyılların akışı bulunacağı için bir tek maceraya, hele on binlerce romanda tekrar edile edile artık pek bayağılaşan, müptezel

¹⁶ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2010. S-6

olan aşk hikâyelerine saplanıp kalmama imkân yok. Bu, yepyeni bir tip roman olacak. Başarabilirsem sana, ey aydede mütehasısı, koca bir teleskop hediye edeceğim.”¹⁷ Bozkurtların Ölümü romanının konusunun nasıl işleneceğini okuyucuya sezdirmiştir. . “ - Benim kitabım, realitedir diye insanların fizyolojik bütün hareketlerini en ince teferruatına kadar îmâdan, hattâ teşhirden çekinmeyen eserlerden olmayacak. Maddî hayattan ayrılmayacağım. Ama son günlerin bazı telif eserlerinde moda olduğu üzere en basit ve tabîî, fakat nezih olmayan konuları kitabıma yüklemeyeceğim. Bir psikolog nasıl her meselenin hangi ruhî âmille işlendiğini düşünür, bir hekim nasıl bir hastalığın hangi sebeple başladığını bulmağa çalışırsa, ben de tarihle çok uğraştığım için olacak milletlerin hareket hatlarının neye dayandığını aramakla çok vakit geçirdim. Şu muhakkak ki bir milletin münevverleri de, halk tabakası da işlenmeğe çok elverişli. Bunun için de en iyi şey, yani en iyi araç eserler olabiliyor. Bir aralık Almanya’da intihar edenlerin birçoğunun cebinde Verter’in bulunduğunu bilmiyor musunuz? Bizdeki hamâsetin yüzyıllarca sürüp gitmesine de Köroğlu, Danişmend Gazi, Battal Gazi gibi ilk müellifleri meçhul kahramanlık destanları sebep olmadı mı? Ben üslûpçu ve yazarı olmadığım için bu işin ne dereceye kadar üstesinden geleceğimi bilemem. Nasıl basit bir köy hekimin sessiz çalışmaları, kimse farkına varmadan, sağlık istatistiklerinde bir yekûn tutarsa, nasıl bir piyade bölüğünün savaşı kesin sonucu hazırlayan sebepler arasında yer alırsa, ben de eserimle milli terbiyemiz için kendimce faydalı saydığım bir hamle yapacağım. İşte o kadar...” Romanın başında bulunan bu bölüm sıradan prolog (ön deyiş) değildir. Yekpare bir zamanın içinde olmuş, iç içe geçmiş olayların giriş kısmıdır.

Yazarın romanı yazma amacı fikrî alt yapısı ile paralellik göstermektedir. Yazar, Türk milletinin eski tarihini hatırlatarak, Türk gelenek doğrularını göstererek örnek bir nesil yaratmak amacındadır. Bu amaç doğrultusunda rahatlıkla söyleyebiliriz ki bu roman tezli romandır. Pansiyondaki yedi gençten dördünün konuşmasına yer verilmiştir. Tonyukuk lakaplı tarih öğrenci Atsız’ın kendisidir.

a-1,2: İşbara Alp; Romanın asıl kısmında karşımıza çıkan ilk kahraman Yüzbaşı İşbara Alp’tir. İşbara Alp kederlidir çünkü binbaşı olmasına Çuluk Kağanın Çinli katunu İçing Hatun engel olmuştur. Gösterilen sebep bu olsa da iç sıkıntısının sebebi gelecek bir haberle öğrenilir. Türk kağanı Çuluk Kağan zehirlenmiştir. Türkelinde güzelliği ile ün salmış Almıla’nın Ve Gün Yaruk’un babasıdır. Kürşad ile omuz omuzadır. Milleti için

¹⁷ a.g.e. s,7

savaşır, askerlikte ve vuruşma da ustadır. “Ben, attığı ok şaşmayan, attan yere düşmeyen, Çin’e akın ettikte on tümen mal taşıyan, Çuluk Kağan ölünce Çinli vurup yaşayan Yüzbaşı İşbara Alp’im!”¹⁸ Müsabakalarda, Tunga Teginle denk kaldıkları için, Kara Kağan onu Binbaşılığa yükseltmiştir. Doğu Kağanlığını, Batı Kağanlığına gönderdiği üç elçiden biridir. Tümen başı olduğunda İşbara Han olur. Ötüken’i Kara Kağan’la savunur ama esir düşer. Kara Kağanın ölümünün ardından birkaç gün sonra kendisini öldürür. Romanın sonlarına kadar gelen varlığı böylece son bulur. Yazarın okuyucuya hatalı karakter olarak gösterdiği Kara Kağan’a Atsız, bir Türk kağanı olduğu için kıyamamış, onun ölümüne [hayatına son verecek kadar] üzüntü duyan sadık askeri İşbara Alp’i de öldürmüştür.

a-1,3:Onbaşı Yamtar; Romana başlarken, karşımıza çıkan ilk kahramanlardan biridir. Bunun dışında Yamtar adına; Kök Tiğin yazıtının Doğu cephesinde rastlarız. Bu da yazarın, romanın kaynağı olarak Göktürk Yazıtlarını temel aldığını ispatlar niteliktedir. “Onbaşı Yamtar ateşin uzağında oturmuş, hem pusatlarını gözden geçiriyor, hem de kızarmış bir et parçasını yiyordu. Savaş günlerinde onbaşı kendisini iyi kullanır, çürük tahtaya basmazdı. Üç günlük yemeği bir günde yer, sonra üç gün ağzına bir lokma koymadan dayanır, gücünü de kaybetmezdi¹⁹”. Çok iri cüsseye sahip, Türk devidir. Çok yemek yer. Ölürken bile elinde bitiremediği etini düşünüp hayıflanır. “Onlar da hem hayret, hem de korku ile beş altı adım uzaktan Yamtar'a bakıyorlar, nasıl olsa öleceğini anladıkları için bu korkunç deve yaklaşmağa kıyışamıyorlardı. Yamtar yerde, elinden düşen et parçasını aradı:

- Yazık! Eti bitirmeden öleceğim. Dedi.”²⁰

Saf bir Türk eridir. Dünyevi işlere kafa yormaz. Güreşte çok başarılıdır. Aynı anda iki erle güreşebilecek kadar kuvvetlidir. Yazar Türk’ün art niyetsiz, temiz yapısını Yamtar ile okuyucuya işlemeye çalışmıştır. Kitabın sonlarına kadar mevcudiyetini devam ettirmiş, Kürşad İhtilalının kırk çerisinden biri olmuştur. Rum Papaz ve Çinli Filozof Şen-ma ile girdiği diyaloglar Türk inanç ve gelenek yapısını aksettirmektedir. Bu diyaloglar vasıtasıyla, Türk’ün inanma ve düşünme dünyasının açılımı “Romandaki Türk Sembolleri, İnanışları ve Gelenekleri” bölümünde irdelenecektir.

¹⁸ a.g.e, s,34

¹⁹ a.g.e. s,12

²⁰ a.g.e. s,418

a-1,4:Onbaşı Pars; Bozkurtlar serisinin her iki romanında da kendini gösteren, karakterdir. İşbara Alp'in kızı Almıla'yı sever. Çinli Katun kardeşi Şen-king ile Almıla'yı evlendirmek için Onbaşı Pars'a cephe alır. Çinli Prensesin oyunlarından kurtulmak için, Doğu Kağanlığından Batı Kağanlığına kaçarlar. Bozkurtlar Diriliyor romanında, Bozkurtların Ölümü romanından geçen bu olayı şu şekilde anlatır: “ O zaman ben yirmi yaşında bir gençtim, dedi; doğup büyüdüğüm Elleri bir Çinli kadın yüzünden bırakıp kaçıyordum. Yanımda yeni evlendiğim evdeyim, yani ananız Almıla olduğu halde Batı Kağanı'na kaçıyordum. Çünkü kendi kendi kağanımın, Kara Kağan'ın katunu İçing Katun beni öldürtecekti.”²¹ Serinin ilk romanı Bozkurtların Ölümü'nde onbaşı unvanlı olan Pars'ı, Bozkurtlar Diriliyor romanında binbaşı rütbesiyle görüyoruz.

a-1,5:Çuluk Kağan; Romanın ilk bölümünde, Doğu Göktürklerin başı olarak karşımıza çıkan Çuluk Kağan Çin'e akın hazırlığı yapmaktadır. Bu akını; Çinli evdeşinin kışkırtmalarıyla, evdeşinin ailesinin başa geçirmek için yapmak istemektedir. Tarihi, bir şahsiyet olan Çuluk Kağan roman da tarih ile doğrusal bir ilişki içerisindedir. Gerçek hayatta da var olmuş olan Çuluk Kağan'ın asıl adı İlteber Şad'dır. Abisi Shih-pi'nin ölümü üzerine Doğu Göktürk tahtına Ch'u-lo Kağan unvanıyla geçmiştir. Çin'de başta bulunan T'ang hanedanının muhaliflerini destekleyerek, güçlenmesini engellemeye çalışmıştır. Pekçok Sui taraftarı ona sığınmıştır. “ Sui sülalesini tekrar iktidara getirmek için hareket ettiği sırada, Çinli konçuy İçen Katun tarafından zehirlenerek öldürüldü. Zaten bu kadın geldiği günden beri, Suiler hesabına casusluk yapıyordu ve bir şekilde Türkleri bu kavganın içine çekiyordu. Ama ilginç olan konu, İçen Katun bir Çin milliyetçisiydi ve ülkesine hangi ortamda bulunduğu bakmadan hizmet ediyordu.”²² Yukarı da verilmiş olan tarihi bilgiler, romanda onbaşı Pars ve onbaşı Yamtar arasında geçen diyalogla verilmiştir.

“-Bizim Çuluk Kağan bahadır, iyi kağandır ama şu Çinli kadını almasaydı daha iyi olurdu.

- Bu Çinli kadın bizim başımıza kötü işler açacak diye korkuyorum.

²¹ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. S-107

²² Saadettin Gömeç, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011. S-83

- Çin'de eskiden Sui Kağan ailesi vardı. Şimdi Tang Kağan ailesi çıktı. Bu kadın eski ailedendir. Çin'de gene kendi ailesinin başa geçmesi için Çuluk Kağan'ı kışkırtı- yor diyorlar...”²³

“-- Ben Baġatur Şad'ın at uşığıyım. Baġatur Şad, tez kendi ordusuna dönmemizi buyurdu. Çin'e akın yapılmayacak. Çuluk Kağan ağulanıp uçmağa varmıştır.”²⁴

Çuluk Kağan, romanın asıl karamanı, Kürşad(Şu Tegin)'ın ve Yaşar Şad(Tulu Han)'ın babasıdır.

Kara Ozan, Çuluk kağanın ölümünün ardından sagu söylemiştir. Bu şiir Alp Er Tunga sagusuna benzerlik göstermektedir.

a-1,6: Baġatur Şad/ Kara Kağan; Romanda ki tarihî şahsiyetlerden biri de Baġatur Şad'dır. Romanın en talihsiz, en yanılmış kahramanlarından. Öyle ki tarihi süreçte, Baġatur Şad tahta çıktığın da İl Kağan adını almasına rağmen yazarın azabına uğrayıp romanda Kara Kağan adıyla anılmaktadır. Abisi Çuluk Kağan'ın vefatı üzerine Doġu Göktürklerin başına geçmiş ve Kara Kağan adını almıştır. Abisini zehirleyen İçing Katunu sorguya çekip cezalandıracağına Türk töresine uyararak dul kalan abisinin eşiyle evlenmiştir. Çinli İçing Hatun, kışkırtmalarına devam etmiş, birçok Çinli ajanı ülkeye sokmuştur. Bu durum Göktürklerin Çin'e yenilmesine yol açmıştır. 630 yılında Çinlilerin oyununa gelerek, son birlikleri ve kendisi esir alınmıştır. Böylece esaret dönemi başlamış, Çin'de esir kaldığı günlerde üzüntüsünden vefat etmiştir. Romanda Baġatur Şad'ın unvanı dışında hiçbir olay değiştirilmemiştir. Göktürk Yazıtlarında bu felaket anlatılmış ve halk bilhassa bu hususta uyarılmıştır. “Bilgisiz kağanlar, kötü kağanlar tahta oturduğundan; bakanları da bilgisiz ve kötü imiş”. Beyleri ve halkı düzensiz, Çin milleti aldatıcı ve sahtekâr olduğu, küçük kardeşi büyük kardeşe düşürdüğü, bey ve halkın arasını açtığı için Türk milletinin ülkesi elinden çıktı. Kağanlık tahtına oturttuğu kağanını kaybetti.”²⁵

a-1,7: Yaşar Şad/ Tulu Han; Çuluk Kağan'ın büyük oğlu ve Kürşad'ın ağabeyi olan Yaşar Şad tahta amcası geçtikten sonra Tulu Han unvanını almıştır. Roman da

²³ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayinevi, İstanbul,2010. s-13

²⁴ a.g.e. s-22

²⁵ Köl Tiin Yazıtı, Doġu Yüzü,5-8, [Çevirisi, Prof. Dr. Saadettin Gömeç, “Kök Türk Tarihi” eserinden alınmıştır]

fiziksel tasviri Şu Şekildedir: “Yaşar Şad, yirmi iki yaşındadır ama benzi sarı, arık, donuk bir kişidir.²⁶” Tũrk tŕoresine gŕre babasının yerine geĀmesi gerekirken, kurultay kararı ile yerine amcası kaĀan olmuştur. Kara KaĀan, Yaşar Şad’ı Tulu Han olarak doĀuya Tunguz ve Tatarların ũstũne han olarak gŕndermiŐtir. Her ne kadar zayıf, gũĀsũz bir karakter olarak tarif edilse de KũrŐad’ı Āinlilere karşı uyarması aklen ne kadar gũĀlũ ve ileri gŕrũŐlũ olduĀunu gŕsterir. “Tulu Han solgun yũzũne başka bir anlam veren gŕzleriyle Kũr Şad’a derin derin bakıyordu. YũreĀinde bir sızı olduĀu belliydi. Yavaş yavaş Şunları sŕyledi:

-Āinli Katun, kaĀanı kendisine uydurmasın diye korkuyorum. Āinli beĀ de geldikten sonra kaĀanı kandırıp aldamaya uĀraŐacaklardır. EĀim kaĀan umduĀum kadar uslu Āıkmadı. Sana Őunu demek isterim ki yurdumuzdaki bũtũn Āinlilere gŕz kulak ol.”²⁷

KaybedilmiŐ tahtın acısı ve ŕzlemiyle Tulu Han ve Kara KaĀan arasında rekabet vardır. Öyle ki SırtartuŐlar, Dokuz OĀuzlar gibi Tũrk boylarının isyanı ũzerine Kara KaĀan, Tulu Han’ı gŕrevlendirmiŐ, başarısız olunca onu tutuklayarak hapse attirmiŐtir. Tulu Han’nın yaptıĀı en bũyũk hata; hapisten Āıktıktan sonra Kara KaĀan’ı tanımamıŐ, Āin’den yardım dilemiŐtir. Hırsları, devletin parĀalanmasını hızlandırmıŐtir. Esaretin baŐladıĀı yıllarda, Peking’e giderken aĀzından kan gelerek ŕlmũŐtũr. Yazar, Tulu Han’ın piŐmanlıĀını; genĀ yaşında aĀzından kan gelerek ŕlmesiyle okuyucuya hissettirmiŐtir. Tarihi kaynaklarda ŕlũmũ romandakine benzer Şekilde gerĀekleŐir. “Tuglu(Tu-lu/ Tŕrũ), adeta bir altın kafesteki gũvercin misali, Āin’de kendisine pek Āok imkân saĀlanmış olmasına ve imparatorun hassa askerleri komutanlıĀını yapmasına raĀmen 630 yenilgisinden kısa bir sũre sonra, aniden ŕldũ(631). Henũz daha 29 yaşında idi. İnsanın aklına onun da kederinden vefat etmiş olabileceĀi geliyor. Āũnkũ Āin ile iŐbirliĀi yaparken bũtũn bu felaketlerin yaŐanacaĀını belki de kestirememiŐti.”²⁸

a-1,8:Şu Tegin/ Kũr Şad; Romanın ana kahramanıdır. KũrŐad ile yazar tam bir alp tipi ĀizmiŐ ve tarihin tozlu sayfalarında unutulmaya yũz tutmuş bu Őahsiyeti 1300 yıl sonrasına taŐıyıp ŕlũmsũzleŐtirmiŐtir. YũceltilmiŐ bir tip olarak karşımıza Āıkan Kũr Şad, kusursuz ve ũstũn ŕzelliklerle donatılmıŐtir. “Özellikle tarihŕ romanlarda yũceltilmiŐ tip,(destanŕ kahraman) kiŐiliĀiyle sunulur. Genellikle savaşlarda olaĀanũstũ baŐarılar

²⁶ Hũseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Őlũmũ*, İrfan Yaynevi, İstanbul,2010. s-28

²⁷ a.g.e. s-55

²⁸ Saadettin, GŕmeĀ, *Kŕk Tũrk Tarihi*, Berikan Yaynevi, Ankara, 2011. s.104-105

göstermiş olan destanî kahraman, abartılı bir şekilde yüceltilerek tanrılaştırılır, ona insanüstü güçler izafe edilir.”²⁹ Kahramanımızla ilgili bir diğer önemli hususta adıyla ilgilidir. Kürşad isimli ya da unvanlı bir Göktürk prensi yoktur. Bu isim sadece Atsız’ın Bozkurtlar serisine aittir. Çin ihtilâlımı gerçekleştiren kişi Chie- shih-shuai ismindedir. Roman da adı Şu Tigin olan kahramanımız Kara Kağan tahta geçtikten sonra Kürşad unvanını almıştır. Bu isim konusu üzerine Atsız, Osman Fikri Sertkaya’ya şunları söylemiştir. “Ben Çin kaynaklarında geçen Chieh-shê-shuai = Chie shih shuai = Cie şı suay adının Türkçesinin ne olabileceğini çok düşündüm. Bir defa kağan çocuğu olmasından yani “Tigin” olmasından dolayı alacağı son idari unvan “Şad” olabilirdi. Geriye bu unvandan önceki ismi tahmin etmek kalıyordu. 1893’te Vilhelm Thomsen’in Göktürk alfabesini çözmelerinden sonra kül okunan kelimenin varyantı olarak kür kelimesi düşünülmüştü. Yani bir l ~r alternansı olabilirdi. Bu alternansa göre kül kelimesinin varyantı kür kelimesi idi. Bu kelime Türkiye Türkçesi’nde “gür” şeklinde yaşamaktadır. Bir insanın “saçı, kaş, bıyığı, sakalı” gür olabilir. “Ses, su” gür olabilir. Örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bu yüzden ben Çince cie kelimesinin Eski Türkçe karşılığının kür kelimesi olduğunu düşündüm ve Çince Cie şı ibaresinin Türkçesinin Kür Şad olabileceği kanaatine vardım. Bu yüzden Bozkurtların Ölümü adlı eserimde roman kahramanının adını Kür Şad olarak koydum. Bana göre de çok yakıştı.”³⁰ Kahramanımız bu adla o kadar özleşmiştir ki, Atsız 1300 yıl önceki bu kahramanı tekrar diriltmeyi başarmış, pek çok insan evlatlarına “Kürşad” adını koymuştur. Bunda roman dili ve Kürşad’ın karakter yapısı etkili olmuştur. Çoğu yazarın başaramayacağı bir şey yapmıştır Atsız; tarihten aldığı roman kahramanını gerçek hayata sokmuş ve pek çok insanın kahramanı yapmıştır. “Kür Şad kahramanlığın ve feragatin timsaliydi ve insanlar çocuklarına büyük bir gururla onun adını veriyorlardı.”³¹ Çuluk Kağan’ın küçük oğlu olan Kürşad, amcasının babasını zehirleyen üvey annesi ile evlenmesine anlam verememiştir. Ötüken’de Çinlilerin gezmesine, rahatça yaşamalarına ve zenginleşmelerine karşı tepkilidir. Bütün Çinlilerin casus olduğunu düşünmektedir. Onların esirden çok misafir gibi ağırlandırmalarına kızmaktadır. Milleti ve hürriyeti için çok büyük fedakârlıklar yapacak olan Kürşad romanın daha ilk başında bir şeylerin ters

²⁹ Nurullah Çetin, *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara, 2013. s.149

³⁰ Osman Fikri Sertkaya, “*Kür Şad Adının Etimolojisi Veya Türk Tarihinde Kür Şad Adlı Bir Kişi Var Midir?*”, Gazi Türkiyat, Bahar 2014/14: 1-10

³¹ Ahmet Bican Ercilasun, “*Kür Şad Hakkında*”/ *Ülkücü Yazarlar Derneği* [http://www.ulkuyaz.org.tr/kursad-hakkinda-ahmet-b-ercilasun/]05.04.2015

gittiğini anlamaktadır. Dövüşte, ok kullanma ve kılıçta yenilmez bir er olan Kürşad'ın kahramanlığı dillere destan olur.

“Neylesin Ulu Tanrı

Güç vermeyince kola,

Kavuşsun Kara Kağan

Kür Şad gibi oğula...”³² Çuçu'nun bu deyişi Göktürk Kağanlığının kurtuluş reçetesinin Kür Şad'da olduğunu sezdirir. Bu deyiş Kara Ozan ve Çuçu arasında devam eder.

“ Ötüken'de aslanlar var,

Kür Şad onların biridir.

Çok yiğitler vardır ama,

Kür Şad erlerin eridir!

.....

Kürşad'ı doğuran ana,

Ne emzirmiş acap ona,

Erlük ve ululuktan yana,

Tanrı Kürşad'dan geridir!”³³

Görüldüğü üzere destansı bir üslupla, Kürşad destansı bir kahramana dönüştürülmüştür. Kür Şad amcası kağanın zaaflarını görmekte bu durumun ülkenin akıbetini etkileyeceğini, felaketlere sürükleyeceğini bilmektedir. Tutsaklık günlerinde, Kara Kağan ile bir nevi yüzleşme sayılan diyalogları geçmişin hatalarını ortaya koymakta ve bu durumdan yaşanan pişmanlığı göstermektedir. “Şen-kin serserisini tümenbaşı yapan sen değil misin? Ötüken'deki tutsak Çinliler kime güvenerek şımdılar? Tulu Han

³²Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s. 52

³³ a.g.e. s,54

güçsüz ordusuyla yenildi diye onu neden zincire vurdun? Çin’le anlaştığı halde onu neden öldürmedin?”³⁴ Esaret, Kara Kağanın kederinden ölmesi ve iki Türk komutanının intiharı acilen bir şeyler yapılması gerektiğini göstermiş ve Kürşad’a 639 yılında ihtilal planı hazırlatmıştır. Kür Şad, Her gece kıyafet değiştirip tek başına şehirde dolaşan imparator Tai tsung esir alınarak Çin’den dışarı çıkmayı ve Tulu Kağan’ın oğlu Urku (Ho- loko)kağan yapmayı planlıyordu. İhtilal günü gece fırtına çıkmasından dolayı Çin imparatoru dışarıya çıkmadı. Plandan vazgeçmenin tehlike oluşturabileceğini düşünen Kür Şad ve yiğitleri saraya yürümeye karar verdiler. Tarihte görülmemiş bir yiğitlik, bir delilik emsali bir karardı. Birçok muhafızı öldürüp imparatorun odasına dayandılar ama dışarıdaki ordu ile baş edemediler. Ahıra yönelip atları aldılar. Kür Şad ve birkaç adamı Wei Irmağının kıyısına kadar ulaştılar. Fırtınadan dolayı kabaran nehri geçemediler. Ordu ve nehir arasına sıkışıp kalan ihtilalcılar vuruşarak ölmeyi yeğlediler. Bu hareketten sonra, Çin’de büyük Türk kıyımları başladı. Kürşad ve ailesi öldürüldü. İhtilala katılanların akrabaları idam edildi. İhtilal sonuçsuz kalmadı çok değil ileriki yıllarda Türklerden korkan Çin, Göktürklerin Sarı Nehri geçmelerine izin verdiler. Böylelikle İhtilal amacına ulaşmış oldu.

Atsız’ın kahramanları vardır. Romanlarında sık sık bu tarihi şahsiyetlere yer verir. Bunlardan ilki Hun imparatoru Mete Han, Kür Şad, Kül Tegin ve Çağrı Bey’dir. Mete; Türk birliğini gerçekleştirmiş, askeri disipliniyle birlikte ordu- milletin kurusudur. Çağrı Bey ve Kül Tein iktidar kavgasından uzak kalarak devlet için kardeşlerine hizmet etmiş kimselerdir. Kürşad ise “Türk milletini kurtarmak ve esir olan yeğenini Türk kağanı yapmak için kendisi gibi esir 40 arkadaşıyla birlikte Çin imparatorunun sarayına saldırdığı, fakat pek nisbetsiz bir savaştan sonra can ve baş verdiği.”³⁵ Kür Şad yenilmemiş, topraklar kazanmış bir kahraman değildir. Bilakis yenilmiş bir kahramandır. Ama mücadelesi kağan olmak için değildir, sadece milletin bağımsızlığı içindir. Pek çok kahraman bunu yapmak için mücadele etse de, Kürşad’ın ki bundan farklıdır. O esir iken, bağımsızlık ve Türk soyunun devamı için Çinlileştirme politikasına karşı Çin İmparatorluğunun kalbine hançeri saplamıştır. “Kür Şad ne büyük ülkeler almış, ne yüksek kanunlar koymuş, ne de yoksul milleti zengin etmiştir. Fakat bununla beraber o cihan tarihinin, hiç şüphesiz, birinci kahramanıdır.”³⁶ 40 arkadaşıyla kahramanca

³⁴ a.g.e. s,335

³⁵ Hüseyin Nihal Atsız, *Tarih, Kültür ve Kahramanlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul,2011. s.140

³⁶ a.g.e. s.135

vuruşmuş ve kendinden sonra gelenlere ışık olmuştur. “Başarısız bir ihtilâlê rağmen düşmanın yüreğine korku ve dehşet salarak ırkı mahvolmaktan kurtaran Kür Şad³⁷” Bu kutlu mücadele romanda o kadar güzel anlatılmıştır ki Kür Şad ruhu okuyucunun dimağına ve yüreğine kazınmıştır. “Bütün beğler beni seçse de yine kağan olmayacağım. Kağanlık buduna bir hizmettir. Fakat aynı zamanda kişinin bir kazancıdır. En yüce hizmet; karşılık, kazanç beklemeden yapılan hizmettir...”

Başarırsak budun kurtulacak. Başaramazsak, dökülen kanlarımız geride kalanlara ödevlerini hatırlatacaktır. Ölüme karşı göz kırpmadan yapılan her saldırış, büyük bir ülkü için çekilen her kılıç, atılan her ok, çekilen her emek, bil ki boşuna değildir³⁸ Roman da, Böğü Alp’e karşı Kürşad tarafından söylenen bu diyaloglarda Atsız ülkü anlayışını ve Kürşad’a yüklediğı manevi misyonu görürüz. “O yenilmiş ve öldürölmüş milli kahramanlar daha sonraki zaferlerin ve bütün milli hayatın yaratıcıları olmuştur. Çünkü milli karaman olmak için inanmak ve ölümü göze almak şarttır.”³⁹

Roman da Kür Şad’ın ölümü bile kutsal bir şekilde anlatılmıştır. Kür Şad’ın Kahraman ruhuna yenilmeyi yakıştıramayan Atsız; mücadele de en son kalan Türk eri, ölse bile attan düşmeyen iradeyi gösteren yarı Tanrı figürü oluşturmuştur. “Kür Şad ölmüş, fakat attan düşmemişti. Ölmüş, fakat yenilmemişti...”⁴⁰ Roman da Kür Şad’ın ölümü ile roman bitmez, yazar ölümü ile bir kahramanın yok oluşunu kabul etmemiştir. Ruhunu romana girer. Kür Şad artık etten kemikten sıyrılmış mitolojik bir karakter olmuştur. Şehit olan 40 arkadaşına “Kalkın” diye haykırır. İşaretiyle 40 yiğit kalkarlar. Kür Şad onlara eliyle Tanrı Dağını gösterir. Birlikte Tanrı Dağına yürümeye başlarlar. Onları karşılayan başka ruhlar vardır. Başta Alp Er Tunga olan atalar kafilesi torunları Kür Şad’ı beklemektedir.

a-1,9: Şen-king; Çinli İçing Katun’un kardeşidir. Kötü erkek karakterdir. Çin beğidir. Hanedan değişince Çin’den kaçıp ablası İçin Hatun’un yanına Göktürk yurduna sığınmıştır. Türk erlere addedilen pek çok özellikten yoksundur. Onlar gibi güreşemez, ok atamaz, savaşamaz. Ahlak bakımından da zayıftır. Hainlik yapar. Kısacası karşımıza olumsuz bir tip olarak çıkan Şen- king; okuyucu da kızgınlık ve küçümseme uyandırır.

³⁷ a.g.e. s.140

³⁸ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s. 385

³⁹ Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Tarihinde Meseleler*, Ötüken Neşriyat, İstanbul,2012. s. 175

⁴⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s. 427

Kimi zaman da gülünç duruma düşer. Ok atıcılığı sırasında yaşadıkları bunu kanıtlar niteliktedir. “Çinli beğ yerinden kalktı... Birinci ok tahtaya vardı. Fakat en üstteki yuvarlağı bulmadı. Onun biraz açığına saplandı kaldı...İkinci ok.. Gene tahtaya, fakat ikinci yuvarlağa değil, üçüncüye saplandı. Üçüncü ok birini yuvarlağın bir karış yukarısına değdi.. Kür Şad yerinden fırladı. Kağan’ın önüne dinelerek sordu:

- Çinli konuk bizimle niçin eğleniyor?

...Kür Şad bu acemiliği alay sanıp da kağana sorarken atılan dördüncü ok, gidip de gez tahtasının dışından geçerek bir Türk çerisinin borkünü havaya uçurunca ...”⁴¹

Bu başarısızlıktan sonra gülünç duruma düşen Şen-king; Kara Ozan ve Çuçu’dan da nasibini alır.

“Çinli beğ in attığı

Boşa gittiye nola?

Çinli bu ... Sağa atsa

Ok gider, düşer sola.

...

Çinli meydan okursa

Bunda şaşacak ne var?

Keçi esrik olunca

Dövüşmeye kurt arar.”⁴²

İşbara Alp’in güzel kızı Almıla’ya âşık olan Şen- king, Almıla’dan olumlu yanıt alamaz. Almıla’ya gönül veren On başı Pars ile mücadeleye girer. Ama yenilgiyi kabul etmez ve İçing Katunu yanına alarak çeşitli oyunlar yaparlar. Almıla ve Pars Ötüken’de

⁴¹ a.g.e. s.47-48

⁴² a.g.e. s. 52-53

oynanan bu Çin oyunlarından kurtulmak için Batı Kağanlığına sığınır. (Serinin ikinci kitabı Bozkurtlar Diriliyor'da Almıla'nın sağlığında ana vatanına dönemediğini anlatır.)

Şen-king; romanda ahmaklıklarıyla eleştirilen, küçümsenen ve iğrenilen bir tiptir. Düz bir tip olan Şen-king, romanın bütününün de bu şekilde karşımıza çıkmaktadır. “.....Şen- king giderken küçük ir meydana rastladı. Burada birkaç çeri ayak üzerinde konuşuyorlardı. Biri ötekilerine yüksek sesle bir şeyler anlatıyor, öbürleri dinliyordu. Anlatan şöyle diyordu:

-Herif açık gözün biri imiş. Bizim aldığımız köyü kendi çerisine yağma ettirmek istiyordu. Daha Türk türesini öğrenememiş. Çinli aklı... Çeriliğe yakışmaz ama çayıtlık olursa ona erer.⁴³

.....Şu Çin beği Şen- king nedir? İki bir Katun'un, hattâ Kağan'ın otağına gider, Türk eğleriyle denkmiş gibi konuşur?

-Şen- king tutsak değil, konuktur.

-Konuktur ama Çinlidir. Çinli tutsakken de, konukken de hep o Çinlidir. Konuk olsa bile biz çağırmadık ya. Kendi budununa yaramayan, bizim işimize yarar mı?”⁴⁴

a-1,10: Kara Ozan ve Çuçu; Roman da iki ayrı ozan olarak karşımıza çıkarlar.

Türk sanatı, Türk tarihinin ayrılmaz bir parçasıdır. Çin kaynakları en iptidai dönemlerden beri Türk sözlü edebiyat geleneğinin varlığından söz etmektedir. “Türk şiir geleneğinin eskiliği, Türklerin ataları hakkındaki kaynaklarda yer alan bilgilerde, Türklerin birbirleriyle karşılıklı türküler söyleyerek at üstünde savaşa gittiklerinden söz edilir. Bu türküler, ağıtları, hamasi şiirleri söyleyenler bugün âşık dediğimiz dünkü ozanlardır. Ozanlar şiir söylemeye, manzum ifadeye dayalı; toy, ayin vb. törenleri yöneten kişiler olup Kam, Baksı, Oyun, Ozan gibi adlarla anılmakta idiler.”⁴⁵ Zamanla hamasî şiirlerden, güzellemeğe geçerek âşıklığa geçiş yaparlar. Kopuzun yerini saz alır. Ozanların kopuz eşliğinde doğaçlama söylediği şiirler Alplik dönemi olarak ele alabileceğimiz Hun- Göktürk Döneminde yoğun olarak kendini göstermektedir. Tarihi

43 a.g.e. s. 162-163

44 a.g.e. s.78

45 Mehmet YARDIMCI, “Geçmişten Günümüze Ozanlık Geleneği Ve Bu Süreçte İletişim Araçlarının Rolü”

süreç içerisinde çeşitli işlevleri olan ozanların; büyücü, hekim, çalgıcı görevlerini üstlenmişlerdir. Yuğ törenlerinde sığıtçı (ağıt) söyleyip, ölen kahramanın yiğitliklerini anlatan şiirler söylemekte ozanların işidir. Av törenleri, şenlikler gibi çeşitli dönemlerde de “ozanların okudukları şiirlerle çeşitlilik artmış, kahramanlık konuları ağır basıp destan türü şiirler şekillenmiştir.”⁴⁶ Sözlü geleneğin mensur eserleri olan destanlarda ozanlar vasıtasıyla günümüze kadar ulaşmıştır.

Çuluk Kağanın ölümü üzerine yug töreninde, Kara Ozan, Alper Tunga sagusuna benzer bir deyiş söyler.

“Çuluk Kağan öldü mü?

Türkler başsız kaldı mı?

Korkak Çinli güldü mü?

Parçalanır yürekler!” bu kıtaya karşılık meşhur Alper Tunga sagusuna bakalım

“Alp Er Tunga öldü mü?

İssız acun kaldı mı?

Ödleğ öcün aldı mı?

İmdi yürek yırtılır?”⁴⁷yazar, Kara Ozan vasıtasıyla okuyucuya dolaylı yoldan Alper Tunga kahramanını da hatırlatmıştır. Böylelikle ozanın yug törenlerinde ağıtçılık yönü de ortaya çıkmıştır.

Kara Ozan’ın atışmalarını yaptığı ozan, Çu Çu’dur. Divan-ı Lügat-ı Türk’te adı geçen şairdir. Roman gerçekçiliğini daha da derinleştirmek için bu yola başvurmuştur denilebilir. Kara Kağan tahta geçtiği zaman, yeni kağan için şenlikler yapılır. Bu şenlikler sırasında karşılıklı değişleri ile eğlence işlevini yerine getirirler.

“ Kara Ozan...Şimdi kopuzla cevap veriyordu:

Kılıcına el atma

Şimdi deyiş çağıdır.

Ortalıkta dolaşan

Ak kımız çamçağıdır.

⁴⁶ a.g.e.

⁴⁷ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s.25

Yad elde oturanlar
Bil ki yurt kaçağıdır.
Senin kılıç dediğin
Türk'ün oyunağıdır.

Çinli beğе yılgınlık gelmişti. Katun öçlü gözlerle bakıyordu. Fakat onlara aldırın yoktu. Şimdi söz gene Çuçu'ya gelmişti:

Ötüken kızlarının
Gözleri gönül yarar.
Onları gündüz güneş,
Geceleyin ay sarar.

Çinli meydan okursa
Bunda şaşacak ne var?
Keçi esrik olunca
Dövüşmeye kurt arar.”⁴⁸

Görüldüğü üzere ozanların, halkın ortak duygularını şiirle dile getirme, kötülerini yerme, kahramanları övme işlevlerine yazar da dikkat çekmiştir. Kara Ozan ve Çuçu'da bu özellikleri taşır.

“Acunda var nice çeri
Kimi üstün, kimi geri
Kür Şad adlı Gök Türk eri
Anadan doğma çeridir.

Kılıcı yıldırım çeler,
Attığı ok demir deler,
Ölüm gelse Kür Şad güler
On sekiz yıldan beridir.”⁴⁹

⁴⁸ a.g.e. s. 53

⁴⁹ a.g.e. s. 54

Roman da dikkatimizi çeken bir diğer özellik ozanların da savaflara katılmış olmalarıdır. Türk kültüründe cinsiyet, sosyal statü gibi farklılıklara bakılmaksızın herkes asker kabul edilmiştir. Kültürün bu etkisini romanda da görürüz. Ozanlar, orduya sadece moral vermek için değil, erler gibi vuruşmak için de katılmışlardır. İhtilala katılan 40 çeriden biri de Kara Ozandır. Bağımsızlık mücadelesinin bu kutsal kahramanı, diğer askerler gibi kanının son damlasına kadar savaşıır. İhtilal günü Kopuzunu almak isteyen Çinli askere “Kopuzuma karşılık Çin kağanının sarayını bağışlasan yine vermem”⁵⁰ diyerek ozanlar için biricik miraslarının önemini gösterir.

a-1,11: Çalık; İşbara Alp'in at uşığıdır. Romanın geneli gibi düz yapıda bir kişidir. Yardımcı karakterlerden biridir. Üç yıl Çin'de tutsak kalmış, bu sebeple Çince'yi iyi bilen, gözü açık bir karakterdir. Ötüken'de sefaletin başladığı zamanlarda açlıktan av bulamayan Çalık ve evdeşinin diyalogları; Eski Türk toplumunda kadının yerini daha iyi kavramak açısından önemlidir. “Çalık, çadıra girince şaşkınlıktan gözleri açıldı. Evdeşi bir geyiği parçalamış kızartıyordu. Bir anda iştahı açılan at uşığı, kendi eli boş döndüğünü unutarak: Bunu nereden buldun? diye sordu. Evdeşi biraz dargınlığa benzer bir sesle: “Avladım!” diye cevap verdi.”⁵¹ Bu parçadan hareketle, Türk kültürü içindeki kadının erkeğe eş değer hatta bazen erkekten daha başarılı olduğunu görürüz. “... – Çin'de üç yıl tutsak kalıp beceriksizleşmiş! Evdeşi söze karışınca Çalık sustu. Çünkü onun ne yaman kadın olduğunu biliyordu. O, evdeşini em çok sever, hem de ondan çekinirdi. Evlendiğinin ilk ayında bir gün onunla ağız dalaşı etmiş, sonra iş kızıymış, yumruğa binmiş, Çalık'la evdeşi iki pehlivan gibi dövüşmüşlerdi. Çalık bu dövüşte onu bastıramamış, hatta eline kırbağı geçiren evdeşinden yaman iki kırbağı yiyerek yüzü kan içinde kalmıştı⁵².” Görüldüğü üzere Türk kadını; diğer toplumlardaki gibi tarihin hiçbir zamanın da meta olarak kullanılmamış, aksine hep saygı duyulup, değerli görülmüştür. Romanda dikkatimizi çeken bir diğer hususta, kadının erkeğe sığınan bir yapıda değil, hem kendisini hem yuvasını hem de vatanını koruyabilecek güçte olmasıdır.

Çalık, Ötüken içine yerleşmiş Çinli casusları fark eder ve bir bitiğe ulaşır. Çinli casuslarla dövüşüp bitiği ele geçirir. Bitikte “Yüce Çin Kağanına: Sadık kullarımızdan May-tu-çing buraya gelerek buyruklarınızı bildirdi. Buyruklarınız yapılacaktır. Türk

⁵⁰ a.g.e. s. 422

⁵¹ a.g.e. s. 111

⁵² a.g.e. s. 111

ülkesinde şimdi biraz açlık vardır. Bu yüzden ilkbaharda Çin'e akın edeceklerdir. Şen-king ve İ-çing Katun hâlâ Türk Kağanını kandırmaya çalışıyorlar. Kendi ailelerinin gene Çin'e kağan olabileceğini umuyorlar. Burada Kür Şad, Çinlilere çok düşmanlık gösteriyor. Amcaları Kara Kağan, İçing ile evlendi diye Kür Şad ve Tulu Han, Kağan'a düşmandırlar. Fakat bunu belli etmek istemiyorlar. Bu fırsattan istifade ederek aralarına yağılık sokmak, Türkleri ikiye bölmek, sonra hepsini ezmek kabildir. Şen-king artık eski hararetini kaybetmiştir. Güzel bir Türk kızına vurulmuştur. Şimdi hep onun ardındadır. Bu yüzden bir Türk onbaşı ile dövülmüş, Kür Şad'dan dayak yemiştir. Bu bitiği ben sadık köleniz Van-zin-şan size May-tu-çing ile gönderiyorum”⁵³ Burada yazarın amacının, hacimli romanı Bozkurtların Ölümü'n de romanın yarısına kadar geçen olayları okuyucuya özetleyip hatırlatmaktır. Böylelikle okuyucuyu yeni olaylara hazırlamaktır. Çalık bu mektubu İşbara Alp'e teslim eder ve görevini tamamlamış olur. Oyunlarının meydana çıkmasından korkan casuslar tarafından da bir gece yarısı evinde öldürülür.

a-1,12:Kara Budak; İşbara Alp'in onbaşılardanındır. Çinli kadın Fulin onu kandırmıştır. Evli bir kadınla birlikte olduğu için Türk töresine uyularak, diğer askerler tarafından oklanmıştır. Türk töresinin dürüstlüğe ve aile hayatına verdiği önemi Kara Budak'ın öldürüleceğini bile bile doğruları itiraf etmesi örnek gösterilebilir. “... Tam bu sırada alanı çevreleyen budun arasında bir dalgalanma oldu. Koca börklü, uzun boylu, yoksul giyimli bir genç budunu yarararak yargıcıların karşısına dikildi:

-Sançar doğru söylüyor. Dün gece bu Çinli kadının yanında olan bendim, dedi.”⁵⁴

Eski Türklerde Tanrı ve ahret inancının izlerini de görürüz “ -Evli bir kadına iliştiğin için Türk türesince, Kara Kağan buyruğunda idam edileceksin. –Tasa değil! Tanrı beni bağışlar.”⁵⁵

Kara Budak'ın idamı Ötüken halkını kızdırır. Bu durum Çuçu'nun deyişlerinde de yer alır.

“Yirmi değilken yaşı,
İşbara Alp yoldaşı,

⁵³ a.g.e. s. 139-140

⁵⁴ a.g.e. s. 94

⁵⁵ a.g.e, s. 95

Çinli yüzünden gitti
Kara Budak Onbaşı.”⁵⁶

a-1,13:Onbaşı Sançar; Romadaki diğer şahıslar gibi kahramanlık özelliği gösterir. Düz bir kahraman tipi olan Onbaşı Sançar, romanın sonuna kadar değişmez. Atsız’ın Sançar isminde bir şahıs yazma nedenini ona her zaman destek olan kardeşi Necdet Sançar’ı ihya etmek istemesinden dolayı olduğunu düşünüyorum. Kimsesi olmadığını ve maddi durumunun iyi olduğunu öğrendiğimiz Onbaşı Sançar’ın çok sert mizacı olmasına rağmen durdurulamayan kahkahaları vardır. Sançar’ı güldüren şeyler, Ötügen’de yaşayan yabancı kökenli insanların yetersizliğidir. Ölürken bile kahkaha atar. “-Öküz kadar Yamtar’ı keçi kadar Çinli tutsak etmiş götürüyor, diye katılarak bağılıyor, gözlerinden yaşlar akıyordu... Bu sırada Çinlilerden biri sadağından ok çekmiş, Sançar’ı arkadan vuruyordu. Sançar sırtından oku yiyince kahkahası bir an için kesti. Kaşları çatılarak dimdik ayağa kalktı. Sonra yine sendeleyerek kahkahalar atmaya ortalığı çınlatmaya devam etti:

-Yüzbaşı Sançar sırtından ok yedi diyecekler. Vuran da şu it eniği kılıklı Çinli...”
Fulin, Kara Budak’ı kandırdığı gibi Sançar’ı da kandırmaya çalışır. Fakat başarılı olamaz. Onun çok sert tavrı ve hakaretiyle karşılaşır.

a-1,14:Yüzbaşı Böğü Alp; Kıraç Ata adlı kamın yanına gitmesiyle birlikte romanda ismi geçmeye başlar. Daha önce ismi geçmeden Çin beyi Şen-king’e kızdığından emrine uymayıp, savaşa girmediği için yağmaya katılmamış bir yüzbaşı olarak görürüz. İlerleyen sayfalarda, bu onurlu yüzbaşının Börü Alp olduğunu anlarız. Otuz iki yaşındadır. Kara Kağan’ın yaptığı yanlışlar sonrasında onu öldürmek düşüncesindedir. Bu sebeple Kıraç Atanın yanına gidip bahtını okutturur. Ne yazık ki bahtı çileli günlere gebedir. Kam, Börü Alp’e geleceğini söylerken, romanın da akıbetini bildirir.“Büyük günler geliyor... Kıtlık olunca ay paralanacak... Kara Kağan’ı öldürmeyeceksin... Onu tasa öldürecek... Bir ulu şehirde toplanmış kırk er görüyorum... Aralarında sen de varsın... Yağmur yağıyor... Irmağın kıyısında dövüşüyorsunuz... Budun kurtuluyor... Bin üç yüz yıllık ölümden sonra dirileceksiniz... Acunun batımına dek adınız gönüllerde kalacak...”⁵⁷ Kıraç Ata’nın söylediği 1300 yıl sonra dirileceksiniz cümlesi manidardır. Tarihi zeminde, 630’da Çin’e esir olarak getirilen Göktürk Kağanı

⁵⁶ a.g.e, s. 143

⁵⁷ a.g.e. s. 177-178

ve komutanları 639'da Kür Şad önderliğinde ayaklanma çıkarır. Romanımız Bozkurtların Ölümü'nün çıkış tarihi 1949'dur. Yani ihtilalla arasında 1300 yıl vardır. Gerçekten Kırac Ata'nın dediği gibi olmuş, yazar 1300 yıl sonra, kahramanları tekrar diriltmiş. Günümüze getirmiş, kütüphanelerimize sokmuştur. Karamanlarla övünç ve hayranlık duyan okuyucu, gelecek kuşağın isimlerine bu karamanların isimlerini vermiştir. Böğü Alp'in son cümlesi "Bin üç yüz yıl sonra..." olur. Gerçekten de bin üç yüz yıldan çok sonra da konumuzdadır. Belki de Kırac Ata yine haklı çıkacak acunun batımına dek gönüllerde kalacaktır. Böğü Alp karakterinin Atsız ile arasından bağlantı vardır. Bu bağlantı, Böğü Alp'in güçlü bir asker olması ve koyu bir Türk milliyetçisi olmasından ileri gelir. Böğü Alp'in Şen-king emri altında olmayı kabul etmemesi gibi Atsız da Arap asıllı Mesut Süreyya Efendi adında bir teğmene selam vermez. Böğü Alp, ikinci planda kalan kahraman olmasına rağmen roman bitimin de hafızamızda kalan isimlerdendir.

"-batı kağan'ının yanında ok atılsa kim atacak?

+ben atacağım.

-kılıç oyunu olsa?

+ben oynayacağım

-at yarıştırlırsa?

+ben yarıştıracacağım

-güreş yapılsa?

+ben güreşeceğim.

-böyle yavuz bir bahadırsın da neden senin adını şimdiye değin işitmedim?"

+taş yerinde ağırdır kağan" ⁵⁸

Romanda Kara Kağan ile geçen diyalogu, roman bitiminde okuyucuda da benzer etkiyi yaratır. Zaaflarına yenilmemiş, mücadelenin kuvvetli isimlerindedir. Böğü Alp ismi de romandaki yeri ile eşleşen bir anlama sahiptir. Böğü eski dilde büyü, bilge gibi anlamlara gelmektedir. Böğü Alp'in Kırac Ata'ya gidip bahtını okutması ve Kırac Ata ile akrabalık ilişkisi bulunmasını sembolize ediyor diyebiliriz. Alp ise savaşçılık tarafını ve yiğitliğini simgeler. Bu durumda "kişi adıyla yaşar" sözünü yazar romanına yansıtmıştır diyebiliriz.

⁵⁸ a.g.e. s. 193-194

a-2,1: İçing Hatun; Tarihte var olan karakterlerdendir. Olumsuz bir şahıs olarak karşımıza çıkar. Türklerin katunu olmasına rağmen, Çin milliyetçiliği güder. Çuluk kağana Çin'e sefer düzenletip yeniden ailesini tahta geçirmesi için ikna eder. Çuluk kağanın Çin'i darmadağın edeceğini anlayıp kağanı zehirler. Türk töresine göre öldürülmesi gerekirken tahta çıkan Kara Kağan abisinin eşini kendisine eş olarak alır. Böylece İçing Hatun yeniden katun olur. Romanda anlatılan bu olaylar tarih sayfalarında da birebir yaşanmıştır. "İlig Kağan, Türk geleneğine göre ölen ağabeyinin karısı ile sözde bir evlilik yapmak zorundaydı. Herkes bu kadının ne kadar melanet bir şey olduğunu biliyordu, ama töreler onun bir şekilde korunma altına alınmasını emrediyordu."⁵⁹ İçing Hatun, Ötüken'e Çinli casusların rahatça gezinebilmesi için ortam hazırlar. Kendisinden sonra erkek kardeşide Ötüken'e gelir. Misafir olmaktan çıkar orduda üst rütbede komutan olur. "İçen Konçuy'un üvey kardeşi Yang Shan-ching'de Çin'deki iç kargaşalıktan kurtulmak için Kök Türk Kağanlığına kaçmıştı. " Doğu Göktürklerin başına bela olan bu kadının etkisiyle Göktürkler yıkılma sürecine girmiştir. Atsız, İçing'in yaptığı ihanetleri "Tarih, Kültür ve Kahramanlar" kitabının "Yabancı Kanlıların İhanet Serisi" bölümünde altı, yedi ve sekizinci ihanet bölümünde anlatmıştır. İçing ya haber ulaştırarak ya da dedikodu yayarak hep bir şekilde Çin imparatorluğuna ulaşmayı engellemiştir. Fakat en son ihaneti bir Türk kağanının canına mal olmuştur. Romanımız işte bu son ihanetle başlar.

a-2,2:Almıla; İşbara Alp'in büyük kızıdır. Ötüken'in en güzel kızıdır. Romanda fiziksel özellikleri "Çekik yeşil gözleri ışık gibi parlıyor, yüzünden esenlik ve kan fişkiriyordu. Boylu poslu kızdı. Uzun kumral saçları iki örgü halinde borkünün altından beline doğru uzanıyordu. Ayaklarında çizmeler vardı. Kemerinden uzun bir bıçak sallanıyor, kızıl elbisesi ona korkunç bir güzellik veriyordu"⁶⁰ şeklinde tasnif edilmiştir. Arkeolojik kazılar ve Göktürk çağının mezar taşlarına bakıldığında, belirlenen Türk tipi; "ekseriyetle iri çekik yeşil, ela gibi açık renkli gözler, uzun dalgalı kumral saçlar, muntazam ve kavisli kaşlar, açık ve geniş alın, ortadan yukarı, takriben 170-175 boylarında, uzun boyunludurlar."⁶¹ Atsız tüm bu fiziksel özellikleri Almıla'yı tasnif ederken kullanmıştır.

⁵⁹ Saadettin, Gömeç, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011. s. 84-85

⁶⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2010. s. 59

⁶¹ Buradaki bilgiler; (Tuncer Baykara, *Türk Kültür Tarihine Bakışlar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2009.)" kitabından derlenmiştir.

Almıla; bir kadın olarak sadece güzellik sembolü değildir. O da diğer Türk kadınları gibi savaşan, iyi kılıç kullanan bir alp kadın tipidir. Orta Asya'nın kadınlarında ve erkeklerinde alp tiplerinin oluşmasında önemli birkaç etken vardır. Bunlar; Asya Bozkırları, zorlu iklim koşulları, devamlı tekrar eden savaşlar tüm bunlara bağlı olarak konar- göçer hayat tarzıdır. Tüm bunlarla başa çıkabilmek için kuvvetli bir bünyeye ihtiyaç vardır. İşte alp tipi kadın ve erkeğin oluşması gayet tabidir. Alp tipi kadın, alp tipi erkeğinin tüm meziyetlerine sahiptir. Almıla'nın Onbaşı Pars'la birlikte Şen-king ve adamlarıyla mücadeleye girmesi buna örnek gösterilebilir. “..Çevik bir çelme ile Çinliyi yine yere çalan Almıla, sol eliyle onun bıçak tutan sağ elini yakalarken diziyile de öteki koluna bastı. Sonra hızla kaldırdığı bıçağını sapına kadar boğazına sapladı.”⁶² Göçebe toplumda yalnız erkek kadını seçmez, kadın da erkeği seçer. Bu seçimde göz önüne alınan şey, cesaret ve kuvvettir. “Ötüken'in en güzel kızı olan Almıla birçok gönülleri kendisine bağlamıştı. Hele Onbaşı Pars'la birlikte Çinlilerle çarpışarak bir Çinliyi öldürdüğü duyulduğu andan beri ünü artmış, gönüllüleri çoğalmıştı. ...Almıla soylu bir aileden olmasa bile onunla evlenmek için razı etmek gerekiyordu.”⁶³ Roman da Almıla kendisiyle evlenmek isteyen adayların oğlak kapma gününe katılmaları ve onun elindeki kesilmiş oğlağı elinden almak için mücadele etmeleri ister. Türk töresine göre kızın böyle bir şeyi istemeye hakkı vardır. Almıla'nın kardeşi Şen-king ile evlenmesi için baskı yapan İçing Katun'a Almıla'nın cevabı Göktürkler'de kadının yerini ve gördüğü değeri bize bir kez daha gösterir. “Buyruk senindir. Ama benim de şartım var. Ben, benden oğlak kapan, yarışta beni geçen erle evleneceğim. Türk türesine göre bir kız böyle bir şart koşabilir.”⁶⁴ Oğlak kapma yazarın kurguladığı bir oyun değildir. Özellikle Kırgızlar'da yaygın olarak oynanan, milli oyunları oğlak kapma diğer adıyla kökbörü oyunu günümüzde de bazı bölgelerde görülmektedir. “Halk, bu oyunu oynayan kişilerin kahramanlığına, atikliğine ve yiğitliğine bakarak onlara kökbörüler demiş. Kökbörü ile Köktürk sözü arasında sıkı ilişki vardır.. Bilindiği gibi kurt, Göktürklerin sembolü idi. toteminin ve Türklerin de diğer adının kökbörüler olduğunu dikkate aldığımızda bu oyunun Türklere ait olduğunu söyleyebiliriz. Göktürkler bundan dolayı bahadır ve cesur erkekleri kökbörü olarak görürlerdi. Muhtemelen Göktürk devletinin dağılmasıyla onlara

⁶² Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s. 127

⁶³ a.g.e, s.217

⁶⁴ a.g.e. s.221

ait olan bu olun Asya'daki diğer boylara kökbörü adıyla kalmıştır.”⁶⁵ Romanda dikkati çeken bir diğer evlenme âdeti de, üç gün boyunca her gece kızın evine gidip kızı evlenmeye ikna etmeye çalışmaktır. Şen-kin, Almılayı evlenmeye ikna etmek için üç gün boyunca Almıla'nın çadırına girer. Her seferinde de “sen de gönlüm yok” cevabını alır.

Almıla'nın Pars'a gönül verdiği ve İçing Katun'un gazabından kurtulmak için Batı Kağanlığına sığındığını Onbaşı Pars'ı anlatırken söylemiştik. Almıla'nın ölümünü serinin ikinci kitabı Bozkurtlar Diriliyor'da öğreniriz. Almıla, Doğu Kağanlığını bir daha göremeye ömrü yetmemiş, Batı Kağanlığında yaşamını yitirmiştir.

a-2,3: Fu-lin; Romanda tasvip edilmeyen davranışları olan Çinli bir kadındır. Bay Çinli lakaplı yaşlı kocasının arzusuyla fahişelik yapmakta, bekâr Göktürk erlerini yoldan çıkartmaktadır. Bu kadının hal ve hareketleri Türk kültürü ile örtüşmez. Türk kadın tasvirinin tam tersine Çinli kadınlar; güçsüz, korkak, zayıf bir bünye ile karşımıza çıkar. “ Erkekler çabuk kanar. Çin kızlarını bir şey sanıyorlar. Elma gibi al yanaklı, ipek gibi kumral saçlı, ışık gibi yeşil ala gözlü Türk kızları dururken sarı benizli, karanlık bakışlı, sıska Çin avratlarına gönül kaptırıyorlar.”⁶⁶ Fulin, evlidir. Kocasından para, mal karşılığında Türk erkeklerini tavlama göreviyle gönderilir. Kumar oynattırır. Roman da sık sık “Çin Türk ahlakını bozuyor.” Cümlesi ile karşılaşırız. Fulin'e ilk olarak onbaşı Sancar'ın yanına giderken rastlarız. Fulin'in tüm cilvelerine rağmen dik durur, Fulin'e tiksiniyor bakar. “– Sen usunu mu kaçırdın be? Bir Türk çerisinin attan düşmesi, Kara Kağan'ın ölmesi önemli değil de senin bana gönül vermen önemli öyle mi? Çıldırılmışın! Çin'e akın edip atanı, ananı, soyunu, sopunu kestiğim, malını, yurdunu yağma ettiğim için mi bana vuruldun?” Sancar'ın söylediği bu cümleler Türkler'in Çin'e bakışını da gözler önüne sermektedir. Fulin'in “– Sen de yola gelirsin Onbaşı Sançar. Ötekiler de önce senin gibiydiler, görüşürüz...”⁶⁷ bu cümlenin benzerini Şen-king ve İçing katunda görürüz. Şen-king yarışlarda ki başarısızlığından sonra ozanların diline düşünce “Onlara göstereceğim. Bir Çin beği ile eğlenmenin ne demek olduğunu anlayacaklar⁶⁸.” der. Yine İçing Katununun, Pars'a “-Katununun buyruğuna baş eğmemenin sonucunu göreceksin”⁶⁹ der.

⁶⁵ Doğan KAYA, *Kırgızların Millî Oyunu Kökbörü, İzzet Gündoğ Kayaoğlu Hatıra Kitabı- Makaleler*, İstanbul, 2005, s.303-313

⁶⁶ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s. 80

⁶⁷ a.g.e. s. 74

⁶⁸ a.g.e. s. 54

⁶⁹ a.g.e. s. 228

Bu cümlelerin ortak özelliği hırs ve intikamdır. Olumsuz özellik gösteren bu Çinli tiplerin Türkler'e karşı tavırlarıdır. Nitekim bu intikam dolu cümlelerin sahipleri, dediklerini yapmış ve Göktürkleri çöküşe sürüklemişlerdir. İçing siyasal yapıyı, Şen-king askeri yapıyı, Fulin ise ahlaki yapıyı çökertmeyi simgeler.

2.2. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar

Romanın Hikâyesi bölümünde mekân bir öğrenci pansiyonudur fakat romanın asıl konusuna geçtiğinde zaman yolculuğuna çıkılır. 1300 yıl öncesine gidilir. Şimdi tarih 621 yılı bir yaz gecesidir. Atsız için zaman yekparedir. Geçmiş ve an bir bütün olarak ele alınır. Öyle ki okuyucu bile bu zaman geçişinde yabancılık çekmez. Şahısları ve o dönemde yaşamışçasına geçmişe yolculuk yapar. Mekân öğrenci pansiyonundan çıkıp Göktürk Devletinin başkenti olan Ötüken bozkırları olur. Ötüken Türklüğün başkenti kabul edilerek yalnızca Göktürkler'e değil öncesinde Hunlara sonrasında da Uygurlara başkent olmuştur. Ötüken'in toprakları medeniyet yükseltecek verimlilikte değildir. Zorlu bozkır şartlarına sahiptir. Toprakları yüceltecek unsur millettir. Türk toplumlarınca halen kutsal kabul edilen bu topraklar, Türklerin ilk anayurdu, Tanrının Türklere bahsettiğinin düşünüldüğü topraklardır. Çevresinde ki üç büyük nehir(Orhun Irmağı, Selenge Irmağı, Tamır Irmağı) Türkler'i beslemiş, yüksek dağları(Tanrı Dağı, Hangay Dağı gibi) korunakları olmuştur. Tabiat kültlerine inan bu toplum bu yüzden Ötüken'e kutsallık addedilmiştir. Orhun Abidelerinde de Ötüken'in kutsallığına değinilir. "...Bunça yirke tegi yortıtdı[m. Öt]üken [yış]da yig i[di] ermiş.İl [tutsık yir Ö]tük[en] yış ermiş... (...Bunca yere kadar (ordu) yürüttüm. Ötüken ormanından iyisi hiç yokmuş. İl tutacak yer Ötüken ormanı imiş...), ...Ol yir[ger]ü barsar,Türk [budun] ölteçi sen.Ötüken [yir olurup arkış] tirkış ısar,neng b[ungug] yok.Ötüken yış olursar,benggü,[il tuta olurtaç]ı sen... (...O yere doğru gidersen Türk milleti, öleceksin! Ötüken ormanında oturursan,ebediye il tutarak oturacaksın...)"⁷⁰ İyi bir tarihçi olan Atsız, edebiyatçı kimliğinde de çok iyi olduğunu göstermiş, Ötüken'i bir dekor olarak roman içerisinde çok iyi kullanmıştır. "On gün sonra Ötüken'de Bağatur Şad artık Kara Kağan adını almıştı./ - Ötüken'in erleri ok atacaktlar./ İlkbahar, Ötüken'i cennet gibi güzelleştirmişti./ ... Fakat artık Ötüken Gök Türklerin değidi." Ötüken romanda yaşanan toprak parçasından çok saygı ile anılan bir merkezdir. Atsız, Ötüken için geniş betimlemelere

⁷⁰ Muharrem Ergin, *Orhun Âbideleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2016. (Kültigin Abidesi/ Güney Cephesi.)

yer vermemiştir. Ötüken'in kaybedilmesiyle devlet yıkılma sürecine girmiş, kıtlık bitmiş ama esaret dönemi başlamıştır.

Romanda ekseriyetle somut mekânlar geçmektedir. Bu somut mekânlar geneli uçsuz bucaksız bozkırları hissettiren açık mekânlardır.

Romanda geçen diğer Türklere ait mekanlardan biri de Orkun Irmağı'dır. Mekan'ın betimlemesine değinmeyen yazar Türkler için bu nehrin işlevine değinir. "Orkun Irmağı'na varınca orada güzel bir kuru var. Türkler orada kısarak besliyorlar. Her gün oraya birçok genç Türk kızları gidip kımız yapıyorlar."⁷¹

Orkun Nehrinin önemini Prof. Dr. Saadettin GÖMEÇ şu şekilde anlatır. "Türk tarihinin ve kültürünün en önemli nehridir. Kelime "or" ve "kun/ kün" isimlerinin birleşmesinden teşekkül etmiş ve toplumun, milletin merkezi, karargâhı manasına geliyor, olmalıdır. Neredeyse bir baştan, bir başa Kutlu Ötüken'i dolaşır. Suyunun bir damlası için yüzyıllar boyunca Türkler can verip, kan dökmüşlerdir.

Kök Türk Kitabeleri olarak bilinen, Türk tarihinin kıymeti hiçbir şey ile ölçülemeyecek eserleri de bu Orkun Havzasındadır. Abidelerin bulunduğu yer, geçmişte olduğu gibi, bu gün de stratejik bir öneme sahiptir. Burası Orkun Vadisinin doğudan giriş kapısıdır ve en büyük düşman, yani Çin'den gelecek tehlikelere karşı da ilk engelin olduğu mevkidir"

Roman da geçen diğer nehir adı da Selenge Irmağı'dır. Diğer mekânlara nazaran daha fazla detaylandırılarak anlatılmıştır. "Selenge Irmağı sessiz akıyordu. Ortalıkta bir ölüm sessizliği vardı. Karşıdaki tepede seyrek çam ağaçları görünüyor, üstte güneş parlıyordu. Burası Selenge'nin Baykal Gölü'ne yaklaştığı ir yerd."⁷² Burası Kıraç Ata'nın yaşadığı yere yakındır. Atsız mekânı daha detaylandırarak şamanın yaşadığı yerin büyüsel ve olağanüstülüğünü okuyucuya daha iyi aktarmak istemiş olabilir. "Yenisey'in hemen güney-doğusunda kutlu Ötüken topraklarında, Selenge ve onun en

⁷¹ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayinevi, İstanbul,2010. s. 57

⁷² a.g.e. s. 169

büyük kolu olan Orkun'a vardır. Orkun ve Selenge; biri ana, diğeri oğul gibidir ve Baykal Gölüne dökülür.”⁷³

Roman da üzerinde durabileceğimiz diğeri önemli mekân Kıraç Ata'nın evi ve Üç Kayalar'dır. Kıraç Ata bir şamandır. Şamanizm bir inanış biçimidir ve Göktanrı dinine bağlıdır. Şamanlar genellikle Tanrı'nın gökte olduğu inancıyla, Tanrı'ya yakın olmak için yüksek yerlerde, dağın zirvelerine yakın yerlerde yaşamlarını sürdürürler. “...İlerde, solda yalın bir tepe görünüyor, tepenin üstünde üç sivri kaya sıralanıyordu. Yorgun yolcu atını mahmuzladı. Üç Kayalar'a doğru dizgin boşalttı. Biraz sonra tepenin eteğine varmıştı. Burası hiç de uzaktan görüldüğü gibi değildi. Pek sarp olduğu yaklaşınca anlaşılıyordu. Yolcu atından atlıyarak kayaların arasından sızan billur suya eğildi. Kana kana içtikten sonra başını kayalara kaldırdı. Bir zaman gözleriyle bir şeyler aradıktan sonra tırmanmağa başladı.

...Yolcu epey tırmanıp yükseldikten sonra bir düzlüğe vardı. Burada, nereye gideceğini bilemiyerek durdu. Çünkü bu düzlüğün kenarında mağara gibi dört oyuk bulunuyor ve oyuklardan bir tanesinin de içerde kule gibi yükseldiği görülüyordu. Yolcu bir müddet oyuklara baktıktan sonra kendisine en yakın olan sağdakine doğru ilerledi. Bir insanın eğilmeden girebileceği büyüklükteki kapıdan adımını attı. Fakat öylece kaldı. İçerde, yüksekçe bir yerde çok iri dört doğan atılmağa hazır bir halde kendisine bakıyorlardı. Zaten buraya girmekte de bir fayda yoktu. Çünkü bu dört doğanın durduğu yer kapalı bir taş odadan başka bir şey değildi.”⁷⁴ Romanda ki en detaylı tasvir Kıraç Ata'nın mağarasının anlatıldığı sahnelerdir. Mağaranın büyüsel yapısı ve Kıraç Ata'nın kişiliği paralel ilerler. Bozkurtlar serisinin her iki romanında da detaylı mekân, ruhsal ve fiziksel tasvirlerle rastlayamayız.

Diğeri mekânlardan biri de Batı Kağanlığı, Tüng Yabgu Kağanın obasıdır. Bu oba, sadece mekân adı olarak geçip zenginlik ve bolluğun simgesidir. İki Türk diyarının Doğu tarafı sefalet içindeyken Batı tarafı zenginlik içindedir.

Kögmen ve Uyang dağları da roman da anılan mekânlardır. Uyang Dağı, Göktürk ve Çin arasında, Çin sınırına yakın bir dağdır. Kögmen Dağı ise Kırgızların

⁷³ Saadettin Gömeç, “*Kök Türkçe Yazıtlarda Geçen Göller ve Nehirler*”, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature, and History of Turkish or Turkic Volume 2/4 Fall 2007. s. 1285-1287

⁷⁴ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s. 169-170

yaşadığı yerde ki bir dağdır. Ayrıca bu dağ ve Kırgız Türkleri Göktürk hitabelerinde de geçmektedir. “Orhun yazıtlarında yer alan Kırgızlarla ilgili cümleler, Kırgızların, (Kök)türk Devleti’ne tabi olduklarını; Kırgızlarla (Kök)türkler arasında çok yakın bir ilişki olduğunu; gözler önüne sermektedir.”⁷⁵ Kögmen Dağı bir mekân olarak değil bir mekân adı olarak geçmektedir. Bu yüzden betimleme yapılmamıştır. “Yüzbaşı Yağlakar üç yaşında Ötüken’e getirilmiş bir Kırgızdı. Kaç yıldır, bir fırsat bulup Kögmen Dağını aşarak atasının yurduna gitmeyi, baba ocağını görmeyi tasarlıyor, fakat her yıl bir engel çıkıyordu. Bu buyruğu alınca artık Kögmen’i aşmak umutlarını bırakmak gerektiğini anladı.”⁷⁶

Roman da en silik ve olumsuz anlatılan mekân Çin başkenti Singafu’dur. Singafu, esaret günlerinin yaşandığı mekândır. Yazar bilinçli olarak bu Çin şehrini önemsiz detaylarla doldururken Ötüken’i daha aydınlık bir şekilde sunmuştur. “Yazın ilk günlerinden bir gündü. Birden Yamtar’ın içi sızladı. Ah Ötüken ah!...Şimdi Türkelinde olsaydı yeşil yamaçlarda, sonsuz bozkırda nasıl at koşturur, dağlarda nasıl geyik avlardı. Bu Siganfu şehrinde ise tıpkı Çinliler gibi boğucu sokaklarda salına salına yürümekten, uyuşuk uyuşuk gezmekten başka bir şey yaptığı yoktu”⁷⁷ Okuyucuda uyandırdığı duygular, Singafu’nun ruh bunaltıcı bir şehir olduğudur. Orada ki esir olan Türklerin ve Çinlilerin karakter yapısı gibidir. Ötüken de ise durum tam tersidir. Savaşmak için doğan Türkler’in başkenti Ötüken hareketli bir yapıda iken, alışverişte usta olan Çinlilerin başkenti Singafu durağandır. Yazar bunu sadece Türk gözüyle olmadığını ispatlamak için Çinli Şen-king’in görüşlerine de yer vermiştir. “Güz gelmişti. Türk ellerinin yaman güzü Çin beği Şen-king’i bayağı sayrı etmişti. Bu Türk ülkesini hem beğeniyor hem de yadırgıyordu. Burada açık ve temiz bir hava, insanı sağlamaştıran kırmızı ve gülbüz, sağlam kızlar olduğu için Türk ellerini seviyordu.”⁷⁸ Görüldüğü üzere, mekânlar ve karakter arasında ilişki paralellik göstermektedir. İncelediğimiz bu mekânlar dışında Rum ülkesi de ismen geçmekte herhangi bir tasvir yapılmamakla birlikte “Rum ülkesi batıda büyük bir ülkedir. Çevresinde büyük denizler varmış. Bizans diye bir şehirleri

⁷⁵ Cengiz Alyılmaz, *(Kök)Türk Harfli Eski Türk Yazıtlarının Kırgızlar Açısından Önemi*, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/4 2013 s. 1-26, Türkiye

⁷⁶ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul,2010. s. 302

⁷⁷ a.g.e. s. 360

⁷⁸ a.g.e. s.56

varmış ki içindeki kişilerin sayısını kimse bilmezmiş.”⁷⁹Şeklinde Türklerin henüz Anadolu’yla temas etmediği anlaşılmaktadır.

2.3. Romandaki Türk Sembolleri, İnanışları ve Gelenekleri

Türklerin Orta Asya’da ki en iptidai dönemlerinden biri olan Göktürkler ve tarihin en kanlı ihtilalı olan Kürşad İhtilalının anlatıldığı Bozkurtlar serisinin her iki romanında da Türklerle ait birçok ize rastlarız. Bu izlere aile yapısı, evlilik, av merasimleri, şöenler, yağma kültürü, savaş taktikleri, din algısı ve inanç biçimi, yemek kültürü, sağlık pratikleri vb örnek verilebilir.

Roman da karşımıza çıkan ilk gelenek dizi yere vurarak selamlamaktır. Kimseye baş eğmeyi kabul etmeyen Türk geleneğinde yalnız Tanrıya, kağana ve askerî rütbe olarak büyük komutanlarına boyun eğilir. Bir saygı gösterisi olan bu âdeti sadece askerler yapmaz. Kadın erkek fark etmeksizin tüm Türk halkı tarafından yapılır. Sağ diz bükülüp sol diz öne doğru adım vaziyetinde uzatılarak baş hafifçe eğilir. “Ateşe varınca erlerden birisi yere diz vurarak yüzbaşıya bir çamçak kımız sundu./ İşbara Alp yere diz vurup kalktı. / Tunga Tegin baş eğip yere diz vurdu./ Almla ... Katun’un otağına gidip yere diz vurduğu zaman İçin Katun onu gülererek karşıladı”⁸⁰

Göktürkler de sağlık pratiklerini ele alacak olursak, bu pratiklerin başında demirle yarayı dağlamak gelir. Yılın her dönemi savaştan Türkler, savaştan aldığı yaralarla kan kaybetmemek için yaralarını dağlamışlardır. Kızgın demirle dağlanan yaralar çok acı verse de sonrasında yara kurur. “Kimisi atını tımar ediyor, birisi de kızdırdığı demirle kolundaki yarayı dağlıyordu. / Pars’ın benzi sararmıştı. Ak sakallı bir utacı onun yaralı kolunu dağlıyordu.”⁸¹ Diğer bir tedavi yöntemi ise hasta güçlensin diye kımız içirmektir. “ – Nasıl? Yarası derin mi? / Uzun yoldan geldiği için çok kanı akmış. Bu yara kapanır. Çok kımız içerse gövdesi güçlenir, ölmez.”⁸² Bu besinin tanımı roman da dipnot olarak şu şekilde verilmiştir. “Kımız, kısrağ sütünden yapılmış Türk içkisidir. Çok besleyicidir.”⁸³ “At (= kısrağ) sütünden yapılan kımız: en çok bilinen Türk içkisidir.

⁷⁹ a.g.e. s.211

⁸⁰ a.g.e. s.11-34 -220

⁸¹ a.g.e. s,11-130

⁸² a.g.e. s,130

⁸³a.g.e. 1. Dipnot, s,11

Kısrak sütünün hafif bir şekilde mayalandırılması, %3-4 nispetinde alkolü ile bilinir. Gıda özelliği de çok etkili olduğundan, verem gibi hastalıklarda tedavi için de kullanılır.”⁸⁴ Göktürklerde doktorluk mesleğini ya kam adı verilen din adamları ya da utacı/otacılar üstlenirdi.

Din ve inanma ihtiyacı insanlığın en temel ihtiyaçlarındandır. İnsanlar en eski devirlerden beri, mit anlatılarını; kozmoz yapıyı, var oluşlarını, kökenlerini, geçmiş ve geleceğini tayin etmede kullanmışlardır. Açıklayamadıkları olayları büyük bir kudrete bağlamışlar, din ve inançları ortaya çıkarmışlardır. Sonsuz büyük bir kudrete inanma yani tapma insanlık var olduğu sürece devam edecektir. “Din; yol, inanç sistemi, bir inancın uyulması gereken kaidelerinin tamamıdır. Bu mefhum etnik toplulukların ve milletlerin eski çağlarda tabiatüstü güçlere duydukları hayranlıklarla başlar. Eski Türk dininin de esaslarını kavrayabilmek için Türk töresi ve geleneklerinin araştırılmasıyla beraber, rahmetli A.İnan'ın da dediği gibi, tarihin derinliklerine kadar inmek gerekir.”⁸⁵

Gök, birçok inanışa göre kutsal kabul edilmiştir. Gökyüzü yalnız bir tabiat nesnesi olarak görülmemiş, sonsuz evrene uzanan bir geçiş yeri olarak düşünülmüştür. Ulaşılmazlığı, ululuğu ve derinliği tabi olarak, olağanüstü bir anlam yüklenmesine neden olmuştur. Bu yüzden Tanrı hep gökte düşünülmüş, yüceliğine gök yakıştırılmıştır. Güneşin ve ayın birbirini takibi, yağmurların yağıp şimşeklerin çakması bunu benzer doğa olaylarının hepsi muhteşem bir hiyerofanidir. “Türkler tabiatı Gök Tanrı'nın yarattığına inanıyordu. Dolayısıyla Türkler tabiatta bir takım güçlerin olduğuna inanmakta ve onları kutsallaştırmaktaydı. Bu inançlar yer-su adı altında ifadesini bulan dağ, ağaç, su, kaynak vb. varlıklar ile ilgili inançlar olup bunların her birinin ruhunun olduğu düşünülmekteydi.”⁸⁶

Göktükler de Hunlar gibi Gök Tanrı'ya inanıyorlardı. Türkler yüce Tanrıyı göklerde düşünüyorlardı. Tanrı mutlak bir gücün sahibiydi. Kağanı ve Katun'u Tanrı seçerdi. Tek Tanrı inanışı hâkim olsa da, kimi araştırmacılar göğün katman katman olduğunu Gök tanrının en yüksek katmanda yer aldığını diğer katmanlarda da Göktürk Abidelerinde Tanrı, Tengri/ Türk Tanrısı olarak sıkça yer almaktadır. Tanrı Orhun

⁸⁴ Tuncer Baykara, *Türk Kültür Tarihine Bakışlar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2009. s.114

⁸⁵ Sadettin Gömeç, *Şamanizm ve Eski Türk Dini*, PAÜ. Eğitim Fak.Derg. 1998, Sayı:4

⁸⁶ Ünver Günay, Harun Güngör, *Türklerin Dini Tarihi*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2007. s.70 / Abdulkadir Kıyak , “İslam Öncesi Türk Kültüründe Yıldızlarla İlgili İnanışlar” İlahiyat Fakültesi Dergisi,2010. s.189-197

Abidelerinde de bu durumu örneklendirebiliriz. Gök Tanrı, Türklerin Tanrısı olarak kabul edilmiştir. Bu yüzden Türk Tanrısı, Türk törelerine aykırı iş yapmaz. Töreye uymayanları cezalandırır. “Tengri teg Tengri yaratmış Türk Bilge Kağan/ Türk Tengrisi iduk yiri subı anca itmiş erinç./ Tengri küç birtük üçün karıgım kağan süsi böri teg ermiş, yağısı korig teg ermiş./ ögiim katunuğ kötürügme Tengri il birig[me tejrîgri Türk budun atı küsi yok bolmazun tiyin özümün ol Tengri kağan olurt[dı erinç.”⁸⁷Romanda ki din bağlamında birçok işaret yer almaktadır. İlk olarak, “621 Yılında Bir Yaz Gecesi” bölümünde Yüzbaşı İşbara Alp’in “Türk Tanrısı bizden yüz mü çevirdi?”⁸⁸ düşüncesi ile başlar. Yaz günü şiddetli yağın yağmur ve şimşekler Tanrının kızmasına ya da kılıçlarının keskinleştirmek istemesine bağlanır. Benzer düşünce ileriki sayfalarda da karşımıza çıkar. Ötüken’de yaşanan feci kıtlığın ve yazın en sıcak günlerinde kara kış soğuğunun yaşanması yine Tanrının kızmasından dolayı olduğu düşüncesini doğurur. “Yamtar, evdeşini ölümden kurtarmaya çalışıyordu. Fakat evde herkes açtı. Ölmüş atın etini öğütecek kadar sağlam bir işkembesi olan Yamtar’dan başka herkes iyi yiyecek istiyordu. Kocamış ninesine o kadar aldırılmıyordu ama yarın birer yiğit olarak savaşa girecek olan oğullarına baktıkça içi sızlıyordu. Küçük oğlu ölmüştü. Emzikli evdeşi de çok kötü durumda idi. Yamtar bunaldıkça Çinlilere düşman oluyor, “Tanrı bize Çinliler yüzünden öfkeleniği için böyle yapıyor” diye düşünüyordu.”⁸⁹

Yamtar ve Pars’ın arasında geçen diyalog da kötü olayların başa gelme sebebi, Tanrının gazabından olduğu söylemi cümleler burada da dikkat çeker.

“– Ben onlara savaş mı tatlıdır, alış veriş mi? diye sordum, güldüler. Kendi aralarında, kendi dillerince konuştular. Dilleri de hiç insan diline benzemiyor.

– Sana ne cevap verdiler?

– Savaşta kişiler ölür. Tat bunun neresinde dediler.

– Hay salak kötü kişiler hay! Demek savaşın tadını almamışlar. Öküze kırmızı versen tadını alır mı? Bunlar da öyle...

.....

⁸⁷ Muharrem Ergin, *Orhun Ábideleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2016.

⁸⁸ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümlü*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2010. s.16

⁸⁹ a.g.e. s.268

– Şu Çinlilerle Suğdakları hangi Tanrı yaratmış? Böyle budun yaratmaktansa yaratmamak yeğ!”⁹⁰ görüldüğü üzere Türklerin tanrısı diğer Tanrılardan ayrıdır. Milli bir tanrıdır. Böylelikle tek bir Tanrı anlayışının hâkim olmadığını anlarız. Her bir milletin kendisine has bir Tanrı figürü vardır.

Türk’ün inanç dünyasını yansıtan diğer önemli bölüm de Yamtar’ın Rum elinden gelen papazlarla ve Çinli filozof Şen-Ma arasında geçen diyaloglarıdır.

“– Bana bak koca! Yalavaç diyip duruyorsun. Yalavacın ne demek olduğunu bana söylesene...

– Yalavaç, Tanrının elçisidir.

– Ne? Tanrının elçisi mi? Tanrı, kağan mı ki elçisi olsun?

– Tanrı bütün yerlerin, göklerin, insanların, hayvanların kağanıdır!

– “Bizim Tanrımızın elçi gönderdiğini hiç işitmedim” dedi.

– Öyle ise biz Çinlilerle savaşırken bu Tanrı hangimize yardım eder?

– İnsanlar kardeştir. İsa öyle söylüyor.

– İsa da kim oluyor?

– Tanrının elçisi ve oğlu!

.....

– Tanrı hangi katunla evlendi de bu İsa Yalavaç doğdu?

– Tanrı hiçbir katunla evlenmez.

– Bana bak koca! Benimle doğru konuş. Tanrı evlenmediyse bu yalavaç anasız mı doğdu?

– Hayır anası vardı. Onu Meryem doğurdu.

⁹⁰ a.g.e. s.123

– Bu Meryem, Tanrının katunu değil miydi?

– Değildi.

– Ama İsa’yı doğurdu, değil mi?

Yamtar yüzünü göğe kaldırıp söylenmeğe başladı: “İsa Tanrının oğlu. İsa’yı Meryem doğurdu. Ama Meryem, Tanrının katunu değil. Tanrı, İsa’nın babası... İsa’nın anası, babası var. Babası Tanrı... Anası Meryem... ama Meryem, Tanrının katunu değil... İsa....”

– Tanrı ile Meryem evlenmeden bu yalavaç nasıl doğar be? Herhalde bu bunağın Tanrısı Meryem’in otağına gizlice girdi de Kara Kağan duymasın diye bizden saklıyor. Yoksa onun sonucu da Karabudağ’ın sonucuna benzerdi...

.....

– Bana bak, koca papaz! Türk Tanrısı, Türk Türesine aykırı iş yapmaz. Sizin Tanrınız Ötüken’e gelirse işi yamandır.⁹¹

Romanda ki Tanrı algısına göre, Türk töresi, Türk Tanrısından daha öndedir. Türk töresi, tanrının Türklere bahsettiği güçtür. Tanrı da Türk töresine, Türk kanunlarına aykırı iş yapamaz. Yapanları sevmez. Cezalandırır. Bu parçada dikkatleri çeken bir diğer unsur da Türklerin toplu olarak İslamiyet’i kabul etme sebeplerinin simgesel olarak izahıdır. Türkler Hıristiyan misyonerlerle çok daha önce tanışmalarına rağmen inanç dünyalarına kabul ettirememiş ve birkaç topluluk dışında Hıristiyanlığı benimsememişlerdir. Yamtar ve Rum papazlar arasındaki yukarıda verdiğimiz diyaloglar bunu ispatlar niteliktedir. İslamiyet Türk inanış sistemine paralel yaptırımlara sahip olduğundan özdeşlenilmiş ve kabul edilmiştir. Daha sonraki bölümlerde incelediğimiz “*Deli Kurt*” romanında Türkler ve İslamiyet ilişkisini yazarın bakış açısıyla irdeleyeceğimizden burada sadece değinmekle yetiniyorum.

Bu bölümde inanç üzerine ele almak istediğim bir diğer bölümse Filozof Şen-ma ve Yamtar arasında geçen konuşmalardır.

⁹¹ Atsız, a.g.e. s.211-212-213

Filozof Şen- ma, gerçek mutluluğun ve gücün bilim ve felsefeden geçtiğini savunan bir düşünürdür. Bir gün Yamtar'ın ve Gök Börü'nün oğulları Göktaş ve Sungur güreşirken Filozof Şen-ma buna tanık olur ve ideolojisine Yamtar'ı da katmaya çalışır. Şen-ma benimsediği felsefi öğretisini önce Uluğ Tarkan, Kür Şad, Böğü Alp gibi beylere anlatmış, “Bir Çinlinin düşüncelerini ne olursa olsun benimsemeyeceğini, bu düşünenin Türklere uygun gelmeyeceği” şeklinde cevaplar alınca gözünü halk tabakasında kimselere dikmiştir. Diğer Çinli tiplere nazaran daha olumlu bakılan Filozof Şen-ma savaş karşıtıdır. “Şaşılacak şey! Bu Çinli gülümsediği zaman öteki Çinliler gibi iğrenç ve aldattıcı bir yüz almıyor, aksine sevimlileşiyordu.”⁹² Savaş karşıtı olan bu Çinli filozof diğer Çinlilere nazaran sempati duyulsa da Türklerin inanç dünyasında kendine yer edinemez. Zira Türkler; merhametli bir kavim olup, hakkaniyete önem verir, savaşı bilek gücüne dayandırarak mertçe dövüşürlerdi. Bu durum ve Çinlilerin Türklere düşmanlık beslemesinden ötürü Şen-ma'nın inanç ve fikir dünyası kabul görmemiştir. İnançlarla ilgili romanda değindiğim bu parçalar dolaylı yoldan okuyucunun aklına, Türkler neden İslamiyet'i kitleler halinde kolayca kabul etti ve koruyuculuğunu üstlendi? Sorusunu getirir. Bilindiği üzere, İslamiyet'in kabulü zorlamayla olmamış Gök tanrı inancıyla pek çok yakın unsur bulunmuştur. Tanrı için kurban adamak, Ruhun ebediyeti ve ahiret inancı, cennet ve cehennem kavramlarının benzerliği vb. Atsız kadar hiçbir yazar, Türklerin neden İslamiyet'i seçip kabul ettiklerini bu denli etkili işlememiştir. Dini bir roman yazarı olmasa da hatta Müslümanlığı sorgulanıp Şamanist olduğu iddia edilse de Atsız Türklük ve İslamiyet arasında ki o kuvvetli bağın temeline inmiştir. Türk gelenekleri İslamiyet'in kaideleri ile doğrusaldır. İkisinin de temelinde yüksek ahlak vardır. Tanrı'ya hesap verme İslamiyet'in temel inancıdır. Göktürk hitabelerinde bu inancın olduğunu görürüz.

Gök Tanrı inancının hâkim olduğu romanda, bu inanca ait din adamlarına rastlarız. İki tane kam adı geçmektedir. Bunlardan biri Kıraç Ata diğeri de Dede Korkut'tur. Türklerde kamların birçok görevleri vardır. Törenleri yönetmek, törene başlarken dua ve iyi temennilerde bulunma, gelecekteki iyi ve kötü olayları bildirme, çok önceki geçmiş zamanları bilme, Güneş ve Ay tutulmalarını önceden haber verme, doğaüstü olaylar gerçekleştirme, hastaları sağaltma, yeni doğmuş çocukların kaderini tayin etme ve isim verme bunlardan bazılarıdır.

⁹² a.g.e. s.348

Romanda da yukarıda verilen kam görevlerini Kıraç Ata ve Dede Korkut'ta görürüz. Kıraç Ata karşımıza, Böğü Alp'in bahtını okutmaya gitmesi ile çıkar. “-Yüzbaşı Böğü Alp! Otuz iki yaşındasın. Yüce birisini öldürmek istiyorsun... Dokuz yıla kalmaz, olan olur ... Dokuz yıl daha geçer, katı kılıç kullanma günü gelir... Ondan ötesini de Gök Tanrı bilir...”⁹³

...

“-...Kağan benim başıma ...Şen-king'i dikti. Ötüken'de bu Şen-king ile İçing Katun yüzünden Türkle Çinli farksız oldu. ... Kağanı öldürsem işler düzene girer mi, girmez mi? Sana bunu sormaya geldim!

Kamın bakışları değişmişti. ...yanan kürek kemiğine bakıyor, ağır ağır söylüyordu:

-Onu tasa öldüreek... Adınız unutulmayacak... Bin üç yüz yıllık ölümden sonra dirileceksiniz...

Kam heyecanlanmıştı. Ağız köpürüyor, sert hareketler yapıyordu. Birdenbire elindeki kürek kemiğini fırlatarak yere düşü. Ellerini göğe kaldırarak; “Tanrı Tanrı” diye inlemeye başladı. ⁹⁴ Kıraç Ata'nın akıbet okumaktan başka olağanüstü durumları da vardır. Vahşi hayvanlara söz geçirme, söylediklerini yaptırma bunlardan sayılabilir.

Romanda geçen dinî terimler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

UÇMAK	“Cennet. Eski Türklerde sayılan birisi için “öldü” yerine “uçmağa vardı”, yahut “uçavardı” denilirdi.” ⁹⁵ Türkler en eski dönemlerinden beri ahiret ve ruh inancına sahip olmuşlardı. Uçmak kelimesi, ruhun göğe tanrı katına yükselmesi anlamına da gelmektedir.
TAMUĞ	Cehennem anlamını karşılayabilecek olan bu sözcük, Orta Türkçe metinlerinden bu yana karşımıza çıkar. Divan-ı Lügatit Türk'te de

⁹³ a.g.e. s.172

⁹⁴ a.g.e. s.177-178

⁹⁵ a.g.e. s.21

	kelimeye rastlanmaktadır. “Ben senin kötü canını tamuya yollatayım da ondan sonra sen istersen gene Çin’e kaç!” ⁹⁶
YALAVAÇ	Peygamber. Allah’ın elçisi. “Bana bak koca! Benimle doğru konuş. Tanrı evlenmediyse bu yalavaç anasız mı doğdu?”
KÖK TENGRİ	Gök Tanrı olarak da zikredebileceğimiz bu inanış unsuruna yukarıda da değinmiştik. Göğün Tanrısı, yukarıda bulunan, insanı ve evreni yaratan Tanrı anlamlarını taşımaktadır. Orhun Kitabelerinde sıkça karşımıza çıkan bu kelime Tanrının Göktürklerin devlet kurmasını istemesi ile Göktürk Devletinin kurulduğuna inanılmaktadır. Devletin yükselmesi ve yıkılması Tanrının kut vermesi ve cezalandırılmasıyla ilgilidir. Bu ibare; Göktürk döneminde yapılan İhtilalı konu alan <i>Bozkurtların Ölümü</i> romanında birçok kez yer almıştır.
Albız	Şeytan. “Katun’un dudaklarında albızca bir gülümseme vardı.”
Kam	Kam, Şamanın Türkçe karşılığıdır. Eski Türklerde dinî, mistik otoriteye sahip kişidir. Büyüsel özellikleri vardır. Yırtıcı hayvanlar tarafından korunmak, karşısındakinin düşüncelerini okumak ve gelecekte haber verme gibi.
Umay	Eski Türklerde anneleri ve çocukları koruduğuna inanılan ve onlara kut veren Tanrıça.

Yeme ve içme ihtiyacı insanoğlunun en temel ihtiyacıdır. Yaşanılan coğrafya; beslenme ve geçim kaynaklarının şeklinin belirlenmesinde önemlidir. Bununla birlikte toplumun adet, kültür ve inanç sistemine göre de şekillenen beslenme ihtiyacı toplumun ruhsal yapısı ile de paralellik göstermektedir. Türkler de sosyo-ekonomik hayata bağlı olarak hareketli yaşamlarına uygun olan besinleri tercih etmişlerdir. Türkler bozkırın sert

⁹⁶ a.g.e. s.85

koşullarına dayanabilmek için kendilerini uzun süre tok tutabilecek hayvansal besinler tüketirlerdi.

Göçebeliği benimsediklerinden tarımdan ziyade hayvancılıkla uğraşırlardı. “Türk insanının gıdasının, yiyeceğinin temel unsuru ettir. “Et” deyince, tarihi devirlerde önce geyik, sonra da at eti esas olmakla birlikte, sonraki zamanlarda daha ziyade koyun eti anlaşılmalıdır.”⁹⁷

Yeme- içme faaliyetleri Türkler için sıradan bir eylem değildir. Toplumlar kendi yemek kültürlerini oluştururken dini geleneksel törenlerinden etkilenirler. Dinin emir ve yasaklarına uyarak beslenme alışkanlıklarını oluştururlar.

Yeme içme kültürüne ait izleri *Bozkurtların Ölümü* adlı romanda da görürüz. Türklerin besin tercihleri ve sofrada adabına ait kültürel izleri net bir şekilde görülür.

Türk kültüründe en küçük yapı aileden büyük devlet ziyafetlerine kadar izlenen sofrada protokolü vardır. Yemeğe katılanların sosyal statüsüne ve rollerine göre yemekten aldıkları pay(ülüş) denilirdi.

“Çalık, çadıra girince şaşkınlıktan gözleri açıldı: Evdeşi bir geyiği parçalamış, kızartıyordu. Bir anda iştahı açılan at uşağı, kendi eli boş döndüğünü unutarak: “ Bunu nereden buldun?” diye sordu. Evdeşi biraz dargınlığa benzer bir sesle “Avladım!” diye cevap verdi.

.....

-Baban sığını diri tutar, kırsağın kemiğinden kımız çıkarırdı.

.....

Et kızarmıştı. Çalığın evdeşi önce kaynanasına, sonra çocuklara, daha sonra da Çalık’a birer parça kesip verdi.”

Avcılığı hem besin bulma hem de spor olarak yapan Türkler için ayrıca yeteneklerini de gösterdikleri bir alandır. Romanda“Çalık verip kendi çok aç yattığı için bütün gece üşümüş, uyuyamamıştı. Bir gün önceden de ağzına bir şey koymamıştı. Bu

⁹⁷ Tuncer Baykara, *Türk Kültür Tarihine Bakışlar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2009. s.108

kış işler düzeninde gitmiyordu. Çalık, erken davranıp da bir geyik, hiç olmazsa bir tavşan avlamazsa işin nereye varacağını bildiği için çok erkenden kalkarak dağa yöneldi.”

3. “BOZKURLAR DİRİLİYOR” ROMANI İNCELEMESİ

Bozkurtlar Diriliyor romanının yazımı 15 Nisan 1949’da bitmiştir. Göktürklerin esaretten kurtulup yeniden toparlanma ve yükselme dönemini konu edinmiştir. Romanın olay örgüsü, otuz başlık altında anlatılan vaka halkalarından oluşmaktadır. *Bozkurtların Ölümü* romanının bittiği noktadan başlar. Zaten, *Bozkurtların Ölümü*’nün devam romanı şeklindedir. Yazımlarının arasında iki yıl olsa da *Atsız, Bozkurtların Ölümü*’ romanını yazarken *Bozkurtlar Diriliyor* romanını tasarlamıştır. Bu neticeye, ikinci romanın kahramanını birinci romanda kurtarıp uzaklara götürmesinden ulaşıyoruz. Kürşad’ın eşi, dört yaşındaki oğlunu alarak bilinmedik bir yere doğru gitmiştir. Dört yaşındaki oğul, ikinci romanın kahramanı Urungu’dur. Yani *Atsız*, ikinci romanının kahramanını, birinci romanda kurtarıp sonraki maceraya hazırlamıştır.⁹⁸ İkinci romana hazırlanan bir diğer roman kahramanı da Onbaşı Pars’tır. İçing Katun’un gazabından kaçan Pars Batı Göktürk eline kaçmıştır. İkinci romanda yaşlanmış bir Binbaşı Pars olarak karşımıza çıkar. Romanda ki kronolojik zaman 679- 687yılları arasını kapsar. *Bozkurtların Ölümü* romanında ki gibi açıkça bir tarih belirtilmemiştir. Bunun iki sebebi vardır. Birinci sebep *Atsız*’ın bu yılları Tonyukuk Bengü taşına dayandırmasıdır. Tonyukuk yazıtında herhangi bir tarih belirtmemiştir. Diğer sebepten; *Bozkurtların Ölümü* romanı kadar destanî – tarihi bir roman değildir. Tarihi bir roman olmasına karşın aşk duygusu, lirizm daha baskın görülmektedir. Yine hürriyet, Türk ülküsünü yüceltmek, kavmiyetçilik fikri vardır fakat Urungu ile Ay Hanımın aşkı romanın merkez eksenini oluşturur. Tarihi olaylardan ziyade kurmaca olaylar ağır basmaktadır. Göktürklerin esaretten kurtulup tekrardan devleti kurmaları anlatılmış olsa bile bu tarihi gerçeklik aşkın yanında sönük kalmıştır.

Roman hareketli bir yapıdadır. Eylem cümleleri fazladır. İlk roman gibi bu romanda da anlatıcı tipi; Tanrısal konumlu gözlemci anlatıcı tipidir.

Bozkurtlar Diriliyor’da sadece bahsi geçen yıllar yoktur. Geriye dönüş tekniği *Bozkurtların Ölümü*’ne göre daha yoğundur. Bazı geri dönüşler ilk romana yöneliktir.

⁹⁸ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız – Türkçülüğün Mistik Önderi*, Panama Yayıncılık, Ankara, 2018. s. 411

3.1. İkinci Göktürk Devleti

Göktürkler, Çin esaretini hiçbir zaman kabul etmemiş ve bağımsızlıkları için defalarca isyan etmişlerdir. Hiçbir olumsuz sonuç iktidara sahip olma arzularını engelleyememiştir. “Kendinden önceki bağımsızlık hareketlerinin kanlı savaşlara rağmen başarısız olması Kutlug’u yıldırmadı. Ayrıca daha planlı davranarak Çin sınırlarından uzağa kaçtı (Çogay Kuzı). Biraz askerî güç kazanınca 2. Göktürk Devleti’nin bağımsızlığını ilan etti. Kardeşlerinden Beg Çor’u Şad, Tuo-hsi-fu’yu da yabgu tayin ederek devletini teşkilatlandırdı. Çin’de hapiste bulunduğu yerden kaçarak Göktürk Devleti’ne sığınan Tonyukuk’un Kutlug tarafından Apa Tarkan tayin edilmesiyle esas kuvvetini aldı. Tonyukuk’un yaptığı planlar ve uyguladığı stratejiler sayesinde devlet sağlam temellere oturtuldu.

Görülüyor ki, başlangıçta çok az bir mevcut ile yola çıkan Kutlug Şad’ın maiyeti gün geçtikçe daha da artmıştır. Dört bir tarafa dağılan Türk boyları, onun bu mücadelesini duyup etrafında toplanmışlardır. Kutlug’u kendilerine kağan olarak seçmişlerdir. Yani onu halk bizzat tercih etmiştir. Kutlug’un kağanlığında Tonyukuk’un da payı büyüktür.

Göktürk Devleti’nin kurumlaşmaya çalıştığı sırada Dokuz Oğuzlardan bir kaçak gelmiş ve tehlikeyi bildirmişti. Buna göre, kendilerine yeni bir kağan seçen Dokuz Oğuzlar doğudaki Kıtanlara ve güneydeki Çin’e elçi göndererek, Göktürklerin günden güne hızla kuvvetlendiklerini bildirdi; bunu duyan Tonyukuk ittifak gerçekleşmeden Dokuz Oğuzların üzerine yürüdü. İki bin kişilik ordusuyla altı bin kişilik orduyu yenmeyi başardı. Böylelikle Orhun- Selenga da Türk birliği sağlandı. Bundan sonra Çin’e karşı hücumlara geçildi. Lan eyaletini ele geçirip vali Wang Te-mao’nun öldürülmesi onların bu hanedanlığa karşı kazandıkları ilk zaferdir.

Esir Göktürklerin yaşadığı Kuei eyaletine akınlar düzenlendi. 684 yılında Shuo eyaletine bizzat Kutlug’un kumanda ettiği ordular girerken, 685’de Tai eyaleti baskına uğradı. Kutlug, Çinlilerle on yedi kez, Kıtanlarla yedi kez savaşmıştı. 692 yılında Kutlug’un ölümü üzerine kardeşi Kapgan kağan olmuştur. Hızla büyümekte olan devleti her yönden geliştirmeye devam etmiştir. İki yüz yıllık bağımsız Göktürk tarihinde yirmi dört yıl gibi uzun süreli bir dönem kağanlık yapan Kapgan en çok zafer kazanan, Çin’i en çok korkutan, o dönemde var olan Türk topluluklarından hemen hepsini idaresi altına

alan kağan olarak tanınmıştır. Tonyukuk yazıtında Böğü olarak da zikredilen Kapgan'ın adı 'fatih' olarak geçmektedir."⁹⁹ Dokuz Oğuz boylarından biri olan Bayirkuların reisi tarafından 716 yılında öldürülmüştür. Yerine daha evvel küçük kağan tayin ettiği oğlu İnel geçti ise de, Kutlug'un oğlu Kül Tegin bir ihtilal yaparak tahta ağabeyi Bilge Şad'ı kağan olarak tahta geçirdi. Kül Tegin askeri vasıflarıyla başarısını ispatlamış çok üstün bir komutandı. Devletin kuruluşunda ve yükselişinde etkisi ve hizmetleri olan Tonyukuk Bilge Kağan döneminde de vezirlik görevine devam etti.

Kutlug ve Kapgan Kağan'ın bastırıldığı isyanlar Bilge Kağan zamanında tekrar başladı. İsyanlarla birlikte başkaldıran Karluklar ve Uygurları tekrar devlete bağladı. İsyanların çıkmasındaki temel neden Çin'in politik oyunlarıydı. Bölgesindeki hakimiyeti tekrar kontrol altında tutmak isteyen Çin, Ötüken çevresinde güçlenen Göktürkleri, zayıflatma düşüncesinden bir an olsun vazgeçmedi. Türk boylarını birbirine karşı kıskırtarak mücadele etmesine neden oldu. Bilge Kağan Çin'in bu tutumuna karşılık Çin'e sefer düzenledi. Çin'in Kuzey bölgesindeki topraklarını ele geçirerek sınırları Kuzey- Doğu yönlü genişletmiş oldu.

Bilge Kağan bakanı Buyruk Çor tarafından 734 yılında zehirlenerek öldürüldü. Çin için çalışan Buyruk Çor Bilge Kağan'a ihanet etti. Ölümünden sonra devlet yönetiminde karışıklıklar meydana geldi. Oğlu Tengri Kağan'ın yaşının küçük olması, Tonyukuk'un da yaşının ileri olması sebebiyle yönetime Tonyukuk'un kızı Pofu; Hatun unvanıyla getirildi. Ancak yönetim istikrarsızlığı nedeniyle Basmil, Karluk ve Uygurlar birleşerek Basmil liderini Kağan ilan ettiler.(742) Uygurlar'ın hâkimiyeti sağlamasıyla Göktürk devleti son bulmuş. Yerini tarih sahnesinde Uygur Devletine bırakmıştır.

a-Şahıs Kadrosu: Bozkurtların Ölümü romanında olduğu gibi burada da yüceltilmiş alp tipi şahsiyetler karşımıza çıkmaktadır. Şahıs kadrosunda tarihî şahsiyetler ve kurmaca kişiler birlikte verilmiştir. Romanın kişileri hareketlidir. Kişilerin ruhsal portrelerinden çok fiziki portreleri verilmiş, kişiliklerinin ayrıntılı tasviri verilmemiş; kişilik özellikleri davranışlarına yansıtılmıştır. Esaret döneminden kurtulma, yeniden devlet olma konusu işlense de diğer romanın aksine aşk teması da baskın şekilde görülmektedir. Urungu ve Ay Hanım'ın aşkı adeta halk hikâyelerindeki ancak öldüğünde kavuşan aşık karamanlara benzemektedir. Yüceltilmiş tiplerin karşısında yine dikkat

⁹⁹ Ahmet Taşağıl, *Kök Tengri'nin Çocukları*, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2013. s.159-172

Saadettin Gömeç, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011 s. 116-157

çeken olumsuz kişiler; Bağımsızlık mücadelelerine ve devlet kurmalarına engel olmaya çalışan aynı soydan olmadıkları düşman birliklerdir.

a-1; Erkek Şahıslar: Erkek şahıslar serinin ilk romanı gibi karamanlık ve savaşçı özellik gösteren güçlü tiplerdir. Olumsuz tipler korkaktır ve Türk milletine düşmandır.

a-2; Kadın Şahıslar: İlk romana göre kadın şahıslar daha azdır. Olumlu ve olumsuz tipler olarak ayırdığımız roman kadın karamanlarını Türk olan ve yabancı kültürden olan diye ayırabiliriz. Türk kadınları erkeklere denk hatta bazen daha üstün dövüşmektedir. Güçlüdür, mücadelecidir ve korkusuzdur. Türk milletine hizmet etmektedir.

a-1,1:Çin Kağanı Tay-tsung; Romanda bizi karşılayan ilk şahıstır. “İhtilâl Başarılamadıktan Sonra” adlı ilk bölümde görülür. Kürşad ve Kırk yiğit arkadaşı ihtilâl yapmış başarısız olsalar da Çin’in yüreğine korku salmışlardır. İhtilâlin gerçekleştiği o yağmurlu gecede ölüme şevk ile gülerek gitmiş ve adeta devleşmişlerdir. Kırk bir ceset çıkarsa da, saldıkları korku ve güç o kadar büyüktür ki Çin hanedanlığı kırk birden daha fazla kişi olduklarını düşünmektedir. “ Çin kağanı Tay-tsung çok düşünceli idi. Birkaç gündür kendisinde bir başkalık, anlaşılmaz bir değişiklik seziyordu..... Korkuyordu. Hele gün battıktan sonra her karaltı, her gölge onu ürkütüyor, şu uğursuz ihtilalcilerden biri karanlıklar içinden çıkarak kendisine doğru yay gerip ok fırlatacak sanıyordu. O ihtilâlcilerden birçoğunun başkentte gizlenmiş olduğuna inanıyordu. Çünkü bunlardan ancak 38 tanesinin cesedi bulunmuş, Vey Irmağı’ndan da üçünün ölüsü çıkmıştı. Bu kadar büyük bir gürültünün 41 kişiyle yapıldığına, Çin kağanı olarak inanamazdı.”¹⁰⁰ Bu durum daha sonra Türklerin menfaatine yarayacak, Kürşad efsaneleşecek kendinden sonra yapılacak mücadelelere örnek olacaktır.

a-1,2: Çin Komutanları;(Ven-yen-po, Li-pe-lo, Yen-se-ku); İhtilalden sonra ülkede kalan Türklerin ne olacağına ilişkin yapılan toplantıda karşımıza çıkarlar. Kimi kalan Türklerin hepsinin öldürülmesini kimi Çinlileştirilmesini önerir. Nitekim “Atılğanlıkları ve korkusuzlukları dolayısıyla Çin’in içinde kalmaları tehlikeli görülen Türkler yeniden eski yurtlarına gönderileceklerdir. – Bu kararlar Kür Şad’a karşı yenilmiş

¹⁰⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2015. s. 5

olduğumuzu kabul ediyoruz; onun istediği de bundan başka bir şey değildi.¹⁰¹ Görüldüğü üzere olumsuz tipler olarak ele alabileceğimiz Çin kağanı ve komutanları, Türk milletine düşmandır. Türk milletini yok etme arzusu duymaktadırlar.

a-1,3: Urungu; Romanın asıl karamanıdır. Kürşad'ın oğludur ve ilk romanla bağlantıları sağlar. Daha romanın ilk başlarında fiziki ve ruhi portresi ayrıntılarla verilmiştir. “Sert bakışlı, yoksul giyinimli, bahadır duruşlu olan bu adam kırk yaşlarında gözükmüyor; alnındaki, yüzündeki kılıç yaraları ve çizgiler, başından çok şeyler geçmiş olduğunu anlatıyordu. Börkünün tüyleri dökülmüş, yamalı kaftanı birçok yerlerinden parçalanmış, çizmeleri eskiiyip delinmişti. Bütün bu eskilerin arasında yalnız belindeki bıçak göze batıyor, altın ve gümüş kakmalarıyla bir kağan hazinesinden çıkmışa benziyordu.”¹⁰² Urungu az konuşan, hüzünlü, mert, Türk olmakla övünen, milletinin çıkarlarını kendisinden üstün tutan kurmaca kişiliktir. Tarihte Kür Şad hakkında bilinen en genel bilgi gerçekleştirdiği ihtilal ile Türk ırkını yabancı kültürde erimekten kurtardığıdır. Onun eşi ve çocukları var mıdır? Var ise ne olmuştur? Bilinmemektedir. Atsız bu tarihi gerçekliği bir tarafa bırakıp ikinci kitabında; onun soyunu devam ettirmiş, onun gibi güçlü iradeli, yanardağ ruhlu bir oğlan yaratmıştır.

Sık sık hatıraları anımsamasıyla geriye dönüş tekniği uygulanır. “Urungu en eski zamana ait hatıraları kucaklayarak babasının yüzünü hatırlamaya uğraştı. Babası Çin sarayını bastığı zaman kendisi dört yaşında idi. Hatırlayabilirdi...Kalabalık bir yer gözünün önüne geliyordu. Burası herhalde Siganfu şehriydi. Fakat bu birçok bahadırın arasında babasının hayalini nasıl seçecekti? Evet, işte, yine büyük bir evde iki Türkün konuştuğunu hatırlıyordu. Bellerinde kılıçları da vardı. Acaba bunlardan biri Kür Şad mıydı? Babasının yüzü, hayalinde yavaş yavaş şekilleniyordu. Ötüken'in keskin nişancısı enli kılıcı ve belindeki sadağıyla...Evet, karşısındaki bahadıra “Böğü Alp” diye hitap ediyordu...Sonra birden bire gözünün önüne başka şeyler gelmeye başladı. Bataklık gibi bir yerden anasının sırtında uzun uzun bir yol geçtiğini hatırlıyordu.”¹⁰³ Urungu, çok iyi yetişmiş bir savaşçıdır. Babası Kürşad gibi dövüşmektedir. Öyle ki ilk romanda da varlık gösteren Binbaşı Pars onu görür görmez Kürşad'a benzetmiştir. “Kağanın yolladığı kımızı içerken Pars onun yüzünü daha iyi görmüş ve kendi kendine: ‘

¹⁰¹ a.g.e. s. 7-8

¹⁰² a.g.e. s. 11

¹⁰³ a.g.e. s.16-17

Ne kadar da Kür Şad'a benziyor' diye düşünmüştü. Kür Şad'ın öldüğünü bilmesi Urungu'nun Kür Şad olduğunu iddia edebilirdi. Bu ok atışı, bu vuruşlar ve sonra bu benzeyiş...¹⁰⁴ Fakat şimdi onun beyninde çözülmemiş bir bilmece vardı: Nişancılıkta Kür Şad'ın ustalığını gösteren ve Kür Şad'a benzeyen Onbaşı Urungu'nun kim olduğu...¹⁰⁵ ”

a-1,4; Sırba Tegin: Çin'in Göktürklerin başına getirmek istediği tegindir. Kitapta çirkin ve vahşi oluşuyla tasvir edilir. “ Hepsi aydınlık yüzlü ve yakışıklı adamlar olan Bozkurt ailesi teginleri bu korkunç yüzlü, çirkin adamı kendi soylarından saymıyorlardı.”¹⁰⁶ Görüldüğü üzere romanda güzellik unsuru da Türk soyuyla özleştirilmiştir. Güzel olan her nitelik Türk kahramanlara addedilmiştir. “Bir söylentiye göre anası, ölü doğan çocuğunun yerine bu kim olduğu belirsiz çocuğu alarak büyütmüş...”¹⁰⁷

a-1,5; Yüzbaşı Kutluk: İlk romanda önemli bir yeri olan Böğü Alp'in oğludur. Çin'e isyan eden Çıbı Teginin ordusunda bir yüzbaşısıdır.

a-1,6:Taçam: Urungu'nun oğludur. Kitapta özellikleri pek belirtilmemiştir. Kürşad'a benzerliği dikkat çekmektedir. Dedesi ve babası gibi iyi dövüşçüdür.

a-1,7:Bulunç ve dedesi: Bulunç, 17-18 yaşlarında sağlam yapılı, iri bir Türk gencidir. Atı çok iyi biner, kılıcı çok iyi kullanır. Dedesi, yüz yaşlarında usta bir demircidir. Kayalıktan oyulmuş mağarada yaşamakta olan dedesi Çuluk Kağan'a hizmet etmiş, Göktürklerin parlak ve karanlık günlerini de görmüştür. “Kara Kağan tutsak edildiği zaman onunla birlikte Çin'e götürülmüş, Kür Şad ihtilâlından sonra yıllarca Çin zindanlarında kalmış, saçları ağarmış, fakat beli bükülmemişti.” Kür Şad'ın konçuyu ile oğlunun kurtulması için pek çok zorluğa katlanmıştı. Kurt başlı sancağın tekrardan toplamaya başlayan Kutluk Şad'ı öğrendikten sonra yorgun elleriyle Kutluk Şad'a bir kılıç yapmıştır. Kılıcın bir yüzünde Kutluk Şad, diğer yüzünde de İleriş Kağan yazmaktadır. Bir kılıç daha yapar. Bu kılıçta Kür Şad'ın oğluna yapılmıştır. Bu iki kılıç üzerinde yazılanlar romanda mistisizmin tabanını oluşturmaktadır. Roman da yaşlı

¹⁰⁴ a.g.e. s.122

¹⁰⁵ a.g.e. s.129

¹⁰⁶ a.g.e. s.9

¹⁰⁷ a.g.e. s.9

demircinin adı verilmemiştir. Bunun nedeninin yaşlı demircinin mistik yanının ağır basmasına bağlayabiliriz. Ayrıca demir ve demirci sembolleri bize Göktürlere ait Ergenekon destanını hatırlatmaktadır. Demir dağı eritip özgürlüğe kavuşan Türk milleti, Çin esaretinden kurtulmayı anlatan bu ikinci romanda da kurtuluşa yine demircinin yaptığı afsunlu kılıçlarla kavuşmuştur.

İhtiyar demirci okuyuculara ilk romandaki şaman Kıraç Ata'yıda anımsatmaktadır. O da Kıraç Ata gibi geleceği bilmektedir. (Kutluk Şad'ın kılıcında İleriş yazması, Urungu'nun yaşadığını bilip onun içinde kılıç yapması.)Kıraç Ata'yı ikinci anımsatan husus ikisinin de kayalıkta mağarada yaşamasıdır.

a-1,8: Baz Kağan: Dokuz Oğuz kağanıdır. Romanda da adı geçen tarihi kişiliktir. Göktürklere tehlike olarak görmüştür. Bu sebeple Çin ve Kıtayla birleşerek iş birliği yapmayı planlamıştır. Bu planı öğrenen Tonyukuk planı bozmuş, Göktürkler Dokuz Oğuzlar ile savaşa girmiştir. Bu savaşta Baz Kağan ölür. Bu tarihi olaylar romana da aynı şekilde yansıtılmıştır. “Dokuz Oğuz kağanı Baz Kağan, beğleri çağırmış, otağında toplantı yapıyordu:

-Beğler, dedi; azlık olan Gök Türkler yeniden harekete geçtiler. Böyle giderse hepimiz için tehlike olacaklardır. Çünkü kağanları yiğit, veziri akıllıdır. Bu ikisi var oldukça bizi de, Çin'i de Kıtayları da yok edeceklerdir. Kıtaylar ve Çinlilerle birleşerek bunları ortadan kaldıralım.”¹⁰⁸

a-1,9:Yüzbaşı Kadir Bağa: Fiziki ve ruhi portresine romanda yer verilmemiştir. Fakat söz ve davranışlarından ruhi portresi hakkında çıkarımlar yapabiliriz. Kurmaca kişiliktir Dokuz Oğuzların en önemli komutanlarından. Baz Kağanın öldüğü Tuğla ırmağı boyundaki savaşta boydan kalan yirmi- otuz kadar çadırı himaye etmiş ve halkı toplayıp Ay Hanımın buyruğuna sokmuştur. Usta bir dövüşçüdür ve usta dövüşçülerle dövüşmeyi sever. Ay Hanımın her zaman yanı başındadır. Onunla evlenmek istediğini anlıyoruz. Ay Hanımla dövüşmüştür. Ay Hanım galip gelmiş, neredeyse onu ölecek vaziyete getirmiştir. Aşkını kalbine gömmüştür. Ona sadıktır. Her zaman yanıbaşındadır. Yazarımız açıkça belirtmese de Ay Hanıma âşık olduğu satır aralarından belli olur.

¹⁰⁸ a.g.e. s. 71

a-1,10: Tarihten şahıslar[İlteriş, Tonyukuk]: Kutluk Kağan'ı kendinden önceki bağımsızlık hareketlerinin kanlı savaşlarla bitip başarısızlıkla sonuçlanması yıldırımıştır. Akıllıca davranarak Çin sınırlarından uzağa Çogay Kuzı bölgesine kaçmıştır. Ardından Karakum Kalesi'ne geçerek Dokuz Oğuzların sürülerini yağmaladı. Kendi hallerinde yaşayan Türk boyları, onun bu mücadelesini duyar duymaz etrafında toplanıp, onu kendilerine kağan seçtiler. Kutluk, biraz askerî güç kazanınca 2. Göktürk Devleti'nin bağımsızlığını ilan etti. Görülüyor ki, başlanıçta çok az bir mevut ile yola çıkan Kutlug Şad'ın maiyetin gün geçtikçe daha da artmıştır. Tonyukuk Çin'de hapiste bulunduğu yerden kaçarak Kutluk Kağan'ın yanında yer almıştır. Tonyukuk'un yaptığı planlar ve uyguladığı stratejiler sayesinde devlet sağlam temellere oturtuldu. Göktürk Devleti'nin kurumlaşmaya çalıştığı sırada Dokuz Oğuzlardan bir kaçak gelmiş ve tehlikeyi bildirmişti. Buna göre, kendilerine yeni bir kağan seçen Dokuz Oğuzlar doğudaki Kıtanlara ve güneydeki Çin'e elçi göndererek, Göktürlere karşı ittifak oluşturmaya çalıştı. Bu haberi duyan Tonyukuk, Çinlilerin, Kıtayların ve Dokuz Oğuzların ittifak yapmaları halinde düşecekleri zor durumu iyi kavradı. Rakipleri birleşmeden harekete geçti. İki bin kişilik ordusuyla altı bin kişilik Dokuz Oğuzları mağlup etmeyi başardı.¹⁰⁹

Bozkurtlar Diriliyor romanında tarihî şahsiyetler Kutluk ve Tonyukuk fiziksel tasvirleri yapılmamıştır. Kutluk Kağana göre Tonyukuk daha canlı ve ayrıntılıdır. Tonyukuk'un kişiliğinde daha çok ayrıntıya inilmiştir. Kişilikleri tasvir yoluyla değil söz e davranışlarıyla verilmiştir. Tonyukuk kimi zaman kurnazlığıyla kimi zaman dövüşerek Çin duvarlarını aşmayı başarır. Göktürklerin toparlanmasında büyük etkisi vardır. Kutluk Şad'ı kağan ilan eder ve İlteriş adını o verir. Tarihsel boyutuyla hemen hemen aynı şekilde eserde yer almıştır. “ – Kutluk Şad Kağanımız olacaksın...,-Sen Bozkurt soyunun eski kağanları gibi ulu bir kağan olabilirsin.Onun için artık Gök Türk Devleti'ni kuracağız ve sen bizim kağanımız olacaksın...-Ben Tonyukuk, Boyla Bağa Tarkan v¹¹⁰e çeri ile birlikte seni Türk kağanı ilan ediyorum. Bundan sonra sen İlteriş Kağan'sın dedi.”¹¹¹ “ Ormanda, taşta kalmış olanları toplanarak yedi yüz oldu. Bunların iki kısmı

¹⁰⁹ Tonyukuk ve Kutluk Kağan hakkındaki bilgilere Ahmet Taşağıl, *Kök Tengri'nin Çocukları*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2013.

Saadettin Gömeç, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011. eserlerinden derlenmiştir.

¹¹⁰ Tonyukuk Yazıtı, Batı, 4-6 * Alıntı, Saadettin Gömeç'in *Kök Türk Tarihi* kitabındaki dipnottandır.

¹¹¹ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2015. s. 65-66

atlı, bir bölümü yayaydı. < Katıl> dedi. Katılanı ben idim. Kendi kendime onu kağan mı yapayım deyip düşündüm: İnsan zayıf ve semiz boğaları uzakta görse, anisinin zayıf, anisinin kuvvetli olduğunu ayırt edemez. Bunu hatırlayıp Tanrı bilgi verdiği için onu bizzat ben kağan yaptım.”

a-1,11: İki romanın bağlayıcı unsuru Onbaşı Pars: İlk romanı tahlil ederken de değindiğimiz onbaşı Pars; Bozkurtlar serisinin ikinci kitabı olan Bozkurtlar Diriliyor'da da yer alır. 80 yaşına gelmiştir. İki oğluyla birlikte Batı Türk Eli'nden yurtlarına dönerken Ölüm Uçurumu'nda eski günleri hatırlar. Eşi Almıla'yı, Çinli Katundan kaçışlarını, Kürşad'ı birinci romanda ki şahıslar hatırlatır. Ayrıca Urungu'nun kimliğini araştırırken de sık sık eski günleri hatırlayacaktır. Yazar bu sayede Kürşad'ı gören, tanıyan Batı Eli'ne kaçarak sağ kalmış Pars'ı Urungu'yu tanıması ve kimliğini açığa çıkarması için yollarını kesiştirmiştir. Yine Bu sayede okuyucuya ilk romanı unutturmamıştır.

a-1.12: Karabuka/ Yaver Yin-şao: Tonyukuk tarafından ayarlanmış Türk casusudur. Çin sarayında adı; Yin-şao'dur. Çin'in Türkleri yok etme planlarını Tonyukuk'a bildirmiştir. Sıkıcı Çin duvarlarını aştıktan sonra gerçek kimliğine bürünen Karabuka, “Türkeli'ne giden bir Çin çaşıtı gibi değil, anayurda dönen bir Türk gibi hareket ediyordu¹¹².” Karabuka; zeki, kurnaz ve sadık bir casustur. Aldığı tedbirlerle ve yaptığı planlarla Çin'in Göktürkler üzerine akınını önlemiştir. Çin başyaverini öldürüp cesedini yok edecek kadar gözü kara, Çin duvarından Türk akıncılara işaret verip sur kapısını açacak kadar cesurdur. Çinliler tarafından fark edilince bir çok Çinliye karşı koymuş, pek çoğunu öldürdükten sonra kendi kanıyla duvara “Buyruğu yerine getirdim. Ötüken'e selâm...”¹¹³ yazarak ölmüştür.

a-2,1: Kürşad'ın Konçuyu: Kürşad'ın eşinin ilk romanda izlerini göremeyiz. Sadece oğluyla birlikte kaçıp kurtulduklarını biliriz. İkinci romanın en başında ölmüş olsa da karakteri hakkında pek çok çıkarım yapabiliriz. Vefakâr bir Türk anasıdır. Evladı için pek çok çile çekmiştir. “Hiçbir anaya benzemeyen vefalı, çilekeş, iyi anadan...”¹¹⁴, “Bulunmaz kadındı. Obamızın ruhuydu.”¹¹⁵ Vatanına kavuşmak tekrardan kurt başlıklı

¹¹² a.g.e. s. 159-160

¹¹³ a.g.e. s. 176

¹¹⁴ a.g.e. s. 11

¹¹⁵ a.g.e. s. 134

sancağın yeniden dalgalandığını görmek umuduyla yaşamıştır. “Kürşad’ın konçuyu, ihtilâlden sonra kırk yıl daha beklediği, kırk yıl daha çile çektiği halde Ötüken’i görmeden ölmüştü.”¹¹⁶ Kitapta fiziksel özelliklerine yer verilmez. Sadece Pars tarafından kimliği belirlemek için sağ yanağında göze çarpan bir ben olduğunu öğreniriz. İsminin Altın Tarım olduğunu bile Pars tarafından öğreniriz.

a-2,2: Ay Hanım: Kurmaca kişilikler arasında önemli yere sahiptir. Romandaki tematik aşkın kahramanlarından biridir. Baz Kağan’ın kızıdır. Dokuz Oğuzları tekrar toplayıp bağımsızlıklarını kazanmaları için çalışmaktadır. Boyuna önderlik eder. Romandaki asıl öne çıkan özelliği bir aşk hikâyesin baş karamanlarından biri olmasıdır. Urungu ile öne çıkan aşkı, Bozkurtlar Diriliyor’u da Bozkurtların Ölümü’nden ayıran en önemli özelliğidir. Bozkurtlar’ın Ölümü’nde aşk sadece belli belirsiz Almıla ve Pars’ta görürüz.

Ay hanım diğer Türk kadınları gibi iyi dövüştür. Kılıç kuşanır. Yiğittir, cesurdur. Yirmi üç yaşında çok güzel bir kağan kızıdır. “Bileği güçlüdür. Uçan kuşu gözünden vurur. At yarışında onu kimse geçemez. En özlü savaşçılarla kılıç oynar.”¹¹⁷ Sesinde ve bilhassa yeşil ela gözlerinde efsunlu bir güzellik vardır. “ Birçok beğ ona âşık olmuştur. “ –Ay Hanım, dedikleri kadar güzel mi? – Umay kadar, Ayzıt kadar.”¹¹⁸ Bunlardan biri Göktürk eri olan Deli Ersegündür. On üç, on dört yaşlarında olan bu er onu öldürmek için gitmesine rağmen ona âşık olup kendisi de gönlü de esir düşer. “ Ersegün yaşının küçüklüğüne rağmen iki türlü tutsak olduğunu da anlıyordu.”¹¹⁹

Urungu Ay Hanımı ilk gördüğünde onu ölen evdeşine benzetir. Kendi içinde mukayese yapar. Ay Hanım’ın güzelliği çok sevdiği evdeşinden daha ağır basar. “Onunda gözleri böyleydi. Onun da boyu bu kadardı. O da konuşurken kendisinin gönlü böyle titrerdi. Yalnız... Yalnız, Ay Hanım daha güzeldi.”¹²⁰

Ay Hanım, aynı zamanda Kamalara ait bazı özel güçler de göstermektedir. Karşısındakinin düşüncelerini anlar. “Ay Hanım insanın yüreğinden geçenleri anlar, ne

¹¹⁶ a.g.e. s. 15

¹¹⁷ a.g.e. s. 104

¹¹⁸ a.g.e. s. 192

¹¹⁹ a.g.e. s. 103

¹²⁰ a.g.e. s. 31

yapacağını sezer, düşündüğünü bilir.” Çin elçisi olarak Dokuz Oğuzlara sığınan Karabuka'nın Göktürk casusu olduğunu anlaması bunun bir örneğidir. “Yüzbaşı! Bu elçiyi gözaltında bulundur. Galiba o bir Gök Türk çaştı,...”¹²¹

Bakışları yiğitlerin yüreğini deler geçer. “Ay Hanım büyü yapmaz ama gözleri büyüleden daha yamandır.”¹²² “gönülleri okuyan keskin ışıklı gözleri”¹²³

Yeşil-ela büyülu gözleriyle Ay Hanım, Deli Kurt'taki Gökçen'in, Ruh Adam'daki Güntülü'nün habercisidir. Aynı delici yeşil gözleri ve kamlık özelliklerini bu kadın baş karamanlarda görürüz. Atsız'ın peşi sıra yazdığı romanlarındaki deli divane âşık olunan büyülu yeşil gözler, Atsız'ın gönlündeki kadının yeşil gözleri olduğunu düşündürüyor.

a-2,3: Vu Katun: Tarihî kişiliklerden biride Çin İmparatoriçesi Vu'dur. Vu çeşitli oyunlarla yönetimi ele geçirmiştir. Hatta İmparatoriçe olmak için kendi bebeğini boğarak öldürmüş, sansasyonel hayatı pek çok araştırmaya konu olmuştur.

Atsız, romanda Vu Katun'un bu gerçekliğini detaylandırmamış, sadece genç sevgilisi Hoay-i ile birlikte Türkleri bitirmeye çalışma planlarını konu almıştır. Hoay-i savaşta başarısızdır. Tek bildiği şey yemekli eğlenceler tertip etmektir.

a-2,4: İl Bilge Katun: İl Bilge Katun, İleriş Kağan'ın evdeşidir. Romanda ne fiziksel ne ruhsal betimlemesine yer verilmiştir. Roman şahıslarında çok etkili bir yere sahip değildir, sadece İleriş Kağan'ın yanında olup elçileri kabul ettiği kısımda adı geçer. “İleriş Kağan, yanında İl Bilge Katun olduğu halde tahtında oturuyordu.”¹²⁴

3.2. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar

Bozkurtlar Diriliyor'da da, Bozkurtların Ölümü romanındaki gibi asıl mekân uçsuz bucaksız Bozkırlardır. Daha romanın başlarında “sonsuz bozkır” tasvir edilmiştir. “Sonsuz ovada özün alabildiğine boz bir renk yayılıyordu. Bu düzlükte yalnız tümseğe benzeyen bir tepecik görülüyor, üstünde birkaç ağaç sıralanıyordu. Tümseğin yakınındaki küçük su sessizce doğuya akıyor, kıyısında birkaç koyun otluyordu.

¹²¹ a.g.e. s. 164

¹²² a.g.e. s. 105

¹²³ a.g.e. s. 163

¹²⁴ a.g.e. s. 115

Tepeciğin eteğinde dört Türk çadırı vardı.”¹²⁵Bozkırın adeta ruhu vardır. Kutluk Şad devleti tekrar kurduğu zaman Bozkıra bahar gelir. “Bozkıra yeni bir bahar gelmişti. Karlar erimiş, aç toprak suları içmiş, er yer yeşile bürünmüştü. Tepeleri karla örtülü dağlar, bozkırın binlere yıllık masalını dinliyordu. Yamaçlarda, ormanlarda kuşlar ötüyor, yerden canlılık fişkırıyordu.”¹²⁶ Bozkır kanlı savaşlar görmüş, türlü mücadelelere tanık olmuştur. Kimi zaman üstündekileri sefaletle sürüklemiş kimi zaman bolluğuyla karınlarını doyurmuştur. Görmüş geçirmiş bir ihtiyar gibidir.

Romanda birbirleriye rekabet içinde olan Göktürkler ve Dokuz Oğuzlar bozkırda çadırlar da yaşarlar. Çadırların içi tasvir edilmez. Sadece keçelerden yapılmış yatak olduğu söylenir. “Kağan kızının büyük çadırı dikkatle kurularak keçelerden mürekkep yatağı hazırlandı.”¹²⁷

Kimi zaman bozkıra eşlik eden başka mekân unsurları da vardır. Bu unsurlar kimi zaman bir orman, kimi zamanda bir pınardır. Geceleri bozkırı ay ışığı aydınlatır. Olaylar, Çin dışında hep bozkırda geçer. Devletin kuruluşu bile bozkır üzerinde olur. Bozkır üzerinde kutlanır.

Romanda geçen diğer bir mekânda Ötüken’dir. Ötüken ile ilgili ilk bilgileri Binbaşı Pars’tan öğreniriz. “Nihayet Pars Beğ’in gözleri parladı. İşte, ‘Ötüken’e vardık’ dedi. Bunu söylerken sesi, vaktiyle Ötüken’de erlerine buyruk veren Onbaşı Pars’ın sesine benziyordu. Şimdi toprağın her parçasına, her tümseğe, taşa, ağaca dikkatle bakıyor; çoğunu tanıyordu.”¹²⁸ Görüldüğü üzere, Ötüken bozkıra kurulmuş, çadırlardan oluşan bir çadır şehridir.

Roman, ilk romanın bittiği mekândan başlamaktadır. Singafu şehri ve Vey Irmağı Kürşad İhtilalının hala tesirindedir. Singafu şehri ilk romandaki gibi ruhsuzdur. Kapalı mekânlar sadece Çin ile ilgili bölümlerde geçer. Çin sarayıdır, sıkışık kulübeler örnek gösterilebilir. Bu mekânların içi anlatılmaz. Çin ile ilgili en önemli mekân Çin’in ünlü duvarıdır. Tonyukuk kaçarken, Göktürk ordusu Çin’e akın yaparken bu duvardan

¹²⁵ a.g.e. s. 10

¹²⁶ a.g.e. s. 65

¹²⁷ a.g.e. s. 31

¹²⁸ a.g.e. s. 114

bahsedilir. Duvarda kuleler, mazgallar ve büyük kapılar vardır. Duvarlar çok geniştir ve zemini taşlarla döşenmiştir. En alçak yerlerinden biri yedi sekiz adam boyundadır.

Romanda geçen bir diğer mekân ise ‘Tuğla Irmağı’dır. Göktürkler ve Dokuz Oğuzlar Tuğla Irmağı kenarında savaşmış. Dokuz Oğuzlar yenilmiş, kağansız kalmıştır. Oğuz Kağan Destanında da geçen bu ırmak kenarında aynı soydan gelip Oğuz Kağan’a karşı gelen Türk boyu sefalet içinde bu ırmağın kenarında yaşamıştır.

Romanda mekânlar olaylara göre seçilmiştir. Olağan üstü mistik durumda ve trajik sonda verilen iki mekân vardır. Bunlardan ilki Kayalığa oyulmuş mağarada yaşayan Bulunç’un dedesinin evidir. Bulunç’un dedesi 100 yaşında bir demirci ustasıdır. Pek çok şeye şahit olmuştur.(bknz; a-1,7:Bulunç ve dedesi)Türk inanç ve kültür evreninde büyük bir yer edinen demir bu demircinin elinde mistik bir sembole dönüşmüştür. Bu büyümlü olayın yaşandığı yerde olayın efsununu en iyi gösterecek yer olan ıssız bir mağaradır.

Romanda en önemli mekân hiç şüphesiz Ölüm Uçurumu’dur. Bu uçurum bozkırdan farklı bir mekân değildir. Ölüm Uçurumu’nu ilk kez Binbaşı Pars, oğullarıyla birlikte Ötüken’e dönerken bu uçurumu görür ve anıları canlanır. Buradan Almıla ile kaçarken Uçar Kam sayesinde kurtulmuşlardır. Böylece Ölüm Uçurumu’nun tasviriyle de ilk kez karşılaşırız. “Dümdüz bir ova, ovanın dağa bitiştiği yerde de korkunç bir uçurum pek korkunç bir şeydi. Belki elli adam boyunda olan yarık, birtakım garip biçimli kayalarla doluydu. Yarığın dibini görmeye imkan yoktu.Bu korkunç, görünmez dipten tuhaf sesler geliyordu. Bu sesler bir suyun akmasına, bir sürü atın kişnemesine, yırtıcı parsların bağırmasına, atlıların dörtlüğe sürüşüne, hatta haykıran bir insanın sesine bile benziyordu. ¹²⁹.” Her yıl bir erkekle bir kadını alan uçurum...

Urungu, sevgilisi Ay Hanım’ın cansız bedeni kucağında uçuruma doğru dörtlüğe at sürer. Oğlu Taçam, Binbaşı Pars ve iki oğlu, Deli Ersegün onların peşinden süratle at sürer. “ Sonsuz Bozkır... Ayın ilâhî ışıkları ve atların âhenkli nal sesi!...”¹³⁰

¹²⁹ a.g.e. s. 106

¹³⁰ a.g.e. s. 207

“Gözleri Urungu’nun üzerinde birleşmiş olan iki yüz adım geriden gelen beş kişi birdenbire Urungu’nun yol oluverdiğini gördüler ve hemen arkasından bir atın korkunç, tüyler ürpertici, kulak tırmalayıcı kişnemesiyle zink diye durdular. Bu duruşu

Ayın ışıklarıyla aydınlanan bozkırda “Nereye gidiyor değil, nasıl gidiyordu?”¹³¹ Romadaki bu cümle, Atsız’ın mekân kavramının en iyi açıklayıcısıdır. Nereye gittiği değildir önemli olan nasıl gittiğidir. Romanı okuyan birçok okuyucunun aklından geçirdiklerini Urungu dilinden döker. “Bozkurtlar dirilirken Ay Hanım da yaşasaydı ne olurdu?” Kavuşup aşklarını ömürlerinin sonuna kadar yaşasalardı mutlu son diye değerlendirecektik. Lakin romanın bitimiyle birlikte karakterlerde bitecekti. Trajik sonlu roman bağlamında düşündüğümüz bu sonda aslında Atsız Urungu’yu ve Ay Hanım’ı tamamen öldürmemiş bir meçhulde bırakarak sonraki romanları için tekrar tekrar farklı adlarla diriltmiştir. Bu mekânı önemli kılan şeyse romanın trajik sonu yazarın diğer eserlerinin başlangıcı olmasıdır.

3.3. Romadaki Türk Sembolleri, İnanışları ve Gelenekleri

Bozkurtların Ölümü romanında da olduğu gibi Bozkurtlar Diriliyor romanında da Türk Kültürüne ait pek çok izler görmekteyiz. Alp tipi kadın ve erkekleriyle her Türk asker doğar inancını kabul etmiş bir millet olduğunu roman kişilerle bize gösterir. Daha çocuk yaşlarda orduya mensup olup savaflara katılmalarından anlıyoruz. “O zaman 11 yaşında bulunan Urungu’yu anası çağırılmış, bu büyük işte kendisinin de bulunması gerektiğini söyleyerek onu Çıbı’nın ordusuna göndermişti.”¹³² “Örpen’in mangasında, kendisi gibi on bir, on iki yaşlarında iki kardeş vardı ki Urungu en çok bunlarla arkadaşlık ediyor, yaşıtılığının verdiği bir yakınlıkla günden güne onlarla samimi oluyordu¹³³.” “ On üç, on dört yaşlarında olduğu halde on yedi yaşındaki gençler kadar iri bir çocuk olan Ersegün... Dağlarda kurtlar ve ayılarla boğuşur, atını uçurumlara sürüp sığın avlar, tek başına Çin’e, Kıtay’a gidip mal çarpar önüne gelenle güreş tutar, yenmekten yılmaz, yenilmeyi kabul etmezdi.”¹³⁴

¹³¹ a.g.e. s. 206

¹³² a.g.e. s. 20

¹³³ a.g.e. s. 20

¹³⁴ a.g.e. s,94

Romanda ki kadın şahıslarda erkekler gibi dövüşür, hatta bazı durumlarda üstün gelir. “Birisi elinde kılıçla kendisine saldırıyordu. Hayır, kendisine değil,... kendi anasına saldırıyordu. Bu bir Çinliydi. Anasının elinde kılıç vardı. Vuruşuyorlardı¹³⁵.” Ay Hanım pek çok yiğit askeri yenerek kuvvetiyle de ün salmıştır. “Genç Gök Türk beğinin çok çevik ve atılgan hamlelerine Ay Hanım hesaplı ve keskin saldırılarıyla karşı koyuyor, bazen biri bazen öteki ilerliyor veya geriliyordu./ Fakat göğsüne bastırıldığı sol elinin kana bulanmış olduğunu görünce herkes Gök Türkün yaralanıp düşmüş olduğunu anladı. /Ay Hanım vuruşu kazanmıştı.”¹³⁶

Romanda dikkatimizi çeken bir diğer gelenek Gök girsin, kızıl çıksın. Yemindir. Bu yemin köken olarak çok eskidir. Bazı Türk toplumlarınca halen kullanılmaktadır. Divanı Lügatit Türk’te yer alan bu yeminin açıklaması şu şekildedir. “Kırgız, Yabaku, Kıpçak ve daha başka boyların halkı and içtiklerinde yahut sözleştiklerinde, demiri ululamak için kılıcı çıkararak yanlamasına öne korlar. ‘Gök girsin kızıl çıksın’ derler ki ‘sözünde durmazsan kılı kanına bulansın, demir senden öcünü alsın’ demektir. Çünkü onlar demiri büyük sayarlar”.¹³⁷ Urungu anasına Kürşad’ın oğlu olduğunu gizleyeceğine söz verirken “Anasının yanında yere oturdu. Bıçağını çekerek yere bıraktı. Üzerine el bastı:

-Babama, sana yaraşır bir oğul, ablama yaraşır bir kardeş olmak için karşılıksız vuruşacağım. Andımı tutmazsam gök girsin kızıl çıksın, dedi”¹³⁸ Romanda pek çok bölümde bu yemine rastlarız.

Gök hitabının olduğu her yerde kutsallık vardır. Esasen, Gök anlamına gelen söz Tanrı idir. Eski Türkler, gökyüzüne büyük bir saygı duyardı. “Türk Gök rengini çok sever, ama ondan çok da korkardı. Bu korkusu saygı ile karıştı.”¹³⁹ Türk Edebiyatı içerisinde yer alan pek çok destan anlatımında kutsal kabul edilmiş “kurt” gök yeleli

¹³⁵ a.g.e. s,17/19

¹³⁶ a.g.e. s,98,99

¹³⁷ Bilgiler, *Anadolu Tarihi, İkinci Göktürk İmparatorluğu(Kutluklar)*,06.08.2017, 18.17 / anadolutarih.blogspot.com adresinden alınmıştır.

¹³⁸ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan Yayinevi, İstanbul, 2015. s,15

¹³⁹ Bahaddin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş 1*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1978. s,57

olarak tasvir edilmektedir. “Türk, gök tüylü, gök yeveli Türk diyorsa bilelim ki bu da Tanrı'nın bir elçisidir.”¹⁴⁰

Ölüm şüphesiz yalnızca ruhun bedeni terk ettiği an değildir. Pek çok şeyi çinde barındırır. Tanrı'yı, doğumu, ruhları, kıyameti hatta insanlık tarihinin bir bölümünü oluşturduğu söylenebilir¹⁴¹ Karşımıza çıkan diğer bir inanışlarının göstergesi ‘uçmağa varmak’ sözüdür. Eski Türk toplumunda Gök Tanrı inancında olan Ölümü belirten bu söz, ruhun yükselerek göğe çıkmasını anlamlarında kullanılır.

Tarihi kaynaklara göre; Göktürkler ölümlerini yakmakta ya da yakıp küllerini gömmektedir. “Müslüman Türkler günümüzde ölümlerini toprağa gömmektedirler. Ancak altıncı yüzyılda tarih sahnesine çıkan Göktürklerde bir dönem uygulanan cenaze töreni şimdikinden çok farklıdır. Ölümlerin yakıldığı, küllerinin gömüldüğü ve ölümlerin yakılmak için uygun zamanı beklediği bilinmektedir.”¹⁴² “Eski Türklerin itikadına göre ateş her şeyi temizler ve kötü ruhları kovar. Bu sebeple Göktürkler ölü bedenleri yakarak onları temizleyip arındırır ve kötü ruhları defederler. Buna bağlı olarak kaynaklara baktığımızda; “Göktürklerde biri öldüğünde, ölü beden önce bir süre [yoğ] çadırında bekletilir. Ölenin çocukları ve akrabalarından kadın erkek herkes, ölüye koyun ve at kurban ederler. Daha sonra akrabalar, çadırın etrafında at üstünde yedi kez dönüp, çadırın kapısına gelerek bıçakla yüzlerini kesip veya çizip) ağlarlar, bunu da yedi kez tekrar ederler. Uğurlu bir gün seçip ölüyü eskiden bindiği ata bindirip gündelik kullandığı eşyalarla beraber yakarlar, küllerini toplayıp uygun bir zamanda gömerler.”¹⁴³ Atsız, romanında Göktürkler ölümlerini yakmaz, gömerler. “ Kutluk Şad'ın çerileri uzun bir zaman mağaranın önünde kaldılar. İhtiyar demirciyi gömdüler.”¹⁴⁴

Romanda geçen diğer bir Türk geleneği; kağanlarını yere diz vurarak selamlamasıdır. “- İleriş Kağan'a benim elçim olarak varır mısın?

Pars yere diz vurarak:

¹⁴⁰ Bahattin Ögel, *Türk Kültür Tarihine Giriş 1*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,1978. s. 59

¹⁴¹ Jean Paul Roux, *Altay Türklerinde Ölüm*, Çev. Aykut Kazancıgil, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 1999, s.11

¹⁴² Gökçen Kapusuzoğlu, *Çin Kaynaklarına Göre Türk Kültür Çevresinde Evlenme ve Cenaze Gelenekleri*, TAD, C. 34/ S. 58, 2015, s. 507-522

¹⁴³ Saadetin Gömeç, *Şamanizm Ve Eski Türk Dini*, PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 1998, Sayı: 4, s. 41

¹⁴⁴ Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2015. s. 63

-Buyruk senindir, diye cevap verdi.¹⁴⁵ “Ay Hanım’a yaklaştı. Yere diz vurarak:

-Buyruk senindir, dedi.”¹⁴⁶

”Türklerde kağan “kut” sahibi olarak görülmüştür. “ – Kutluk Şad, dedi; bu emektar demircinin gönlüne Tanrı’dan bir ses gelmeseydi bunu yazmazdı.”¹⁴⁷ Halkın kağandan adalet, erdem, cömertlik, ülkesine bolluk ve barış getirmesi gibi beklentileri vardır. Türkler, kağanlarına sadıktır.

Taçam, Bilge Tonyukuk’a Ay Hanım’ın güzelliğini anlatırken Umay ve Ayzıt kadar der. Türk ve Altay mitolojilerinde Ayzıt bir güzellik tanrıçasıdır. Yaratı kadın olarak anılmaktadır. Umay ise Eski Türklerde anneleri ve çocukları koruyan iyi bir ruhtur. Hamile kadınları Albastı denilen kötü ruhtan koruduğuna inanılırdı.

¹⁴⁵ *a.g.e.* s. 112

¹⁴⁶ *a.g.e.* s. 29

¹⁴⁷ *a.g.e.* s. 62

4. “DELİ KURT” ROMANI İNCELEMESİ

Ankara Savaşından sonra Yıldırım Beyazıt'ın Timur'a yenilmesiyle fetret devrine giren Osmanlı Devletinde ki şehzade mücadelelerini konu alan Atsız, akıcı bir tarih romanı yazmıştır. Devletin yeniden derlenişi masalımsı bir aşkın atmosferinde başarılı bir anlatımla ölümsüzleştirilmiştir. Öncelikle Yıldırım Beyazıt ve Fetret Dönemi'nin tarihi sürecine bakalım.

“Osmanlı Devleti”ni parçalanmanın eşiğine getiren Fetret devri Osmanlı tarihinin en önemli dönüm noktalarından birini teşkil eder. Yıldırım Bayezid tarafından büyük güçlüklerle kurulan merkezi devletin dağılıp ortadan kalkma tehlikesiyle karşı karşıya geldiği bu iç mücadele ve karışıklık dönemi Rumeli topraklarındaki sağlam yerleşme sayesinde atlatılabilmiş, bu dönemde ortaya çıkan meseleler yarım yüzyıl kadar sürmüş, Osmanlı devlet teşkilâtı, saltanat anlayışı ve verâset usulüne tesir edecek önemli gelişmelerin başlıca dayanağını oluşturmuştur.

Yıldırım Bayezid'in Ankara Savaşı'nın ardından ölümü ile geride Süleyman, İsa, Musa, Mehmed, Mustafa ve Kasım adlı oğulları kalmıştır. Osmanlı Devletini parçalamak isteyen Timur, Ankara Savaşı'nı kazandıktan sonra Anadolu beylerine ait toprakları Osmanlılardan alıp eski sahiplerine iade etmiş, geri kalan yerleri de Bayezid'in oğulları arasında paylaşmıştır.

Süleyman Çelebi'nin Edirne'de hükümdarlığını ilân ettiği esnada Anadolu'da İsa Çelebi ile Mûsâ Çelebi Bursa'ya hâkim olmak için mücadeleye girişmişlerdir. Ankara Savaşı'ndan sonra Balıkesir taraflarına giden İsa Çelebi Timur'un İzmir'de bulunduğu bir sırada Bursa'yı ele geçirmiştir. Anadolu'da bir süre dolaşan Timur Semerkant'a dönerken Mûsâ Çelebi'yi serbest bırakarak Bursa'ya göndermiştir. Böylece kardeşler arasındaki ilk anlaşmazlık Bursa'nın ele geçirilmesi yüzünden başlar. Mûsâ Çelebi kardeşi İsa Çelebi'yi mağlûp ederek Bursa'ya hâkim olur. Ancak Timur'un Anadolu'yu terketmesinden sonra güçlenen İsa Çelebi tekrar Bursa üzerine gelerek Mûsâ Çelebi'yi yener ve şehri ele geçirir. Mûsâ Çelebi de önce Kütahya'ya, daha sonra Karamanoğlu Mehmed Bey'in yanına sığınır.

Mehmed Çelebi ise savaştan sonra Amasya ve Sivas yöresine giderek buralara hâkim olmuştur. Böylece Ankara Savaşı'nın ardından Süleyman Çelebi Edirne'de, İsa Çelebi Balıkesir ve Bursa'da, Mûsâ Çelebi İsa'yı mağlûp ettikten sonra kısa bir süre

Bursa’da, Mehmed Çelebi de Amasya’da Timur’a tâbi olarak hükümdar olurlar. Bütün şehzadelerin amacı ilk pâyitaht olan Bursa’yı ele geçirmektir. Amasya ve Sivas bölgesine hâkim olan Mehmed Çelebi bir müddet burada sessizce oturduktan sonra kardeşi Îsâ Çelebi’ye başvurarak Anadolu’yu kendi aralarında paylaşmayı teklif eder. Îsâ Çelebi bu teklifi kabul etmeyince iki kardeş Ulubat’ta karşı karşıya gelir. Yapılan savaşta Mehmed Çelebi ağabeyi Îsâ’yı yenilgiye uğratar. Îsâ Çelebi önce Yalova’ya, oradan da İstanbul’a kaçar. Savaşın ardından Bursa’ya giren Mehmed Çelebi burada hükümdarlığı ilan eder.¹⁴⁸

Roman, Akşam gazetesinde tefrika edilmiştir. Deli Kurt romanı, 1403 yılının sonlarında başlar; 1444 yılının Kasım ayında biter. Romandaki, 1419-1420’deki isyanlar tarihi isyanlarla birebir örtüşür.

Romanda gerçek kahramanlar fon olarak kullanılmıştır. Kahramanlıkları ancak savaş meydanlarında ortaya çıkar. Yıldırımın şehzadeleri Süleyman Çelebi, İsa Çelebi, Musa Çelebi ve Mehmet Çelebi ile İkinci Murat bu kahramanlara örnek verilebilir.

Roman, Çakır’ın İsa Çelebi’nin eşi Bala Hatun’u güvenli bir yer olarak düşündüğü sütanası Satı Kadın’ın evine götürmesiyle başlar. Bala Hatun hamiledir. Doğumundan bir yıl sonra ölen Bala Hatun’unun çocuğunu Satı Kadın yetiştirir. Çocuğun adını İsa Beyin isteği üzerine Murat koyarlar. Murat biraz büyür. Dövüşte, güreşte çok başarılı ve çok hareketli olduğu için oba halkı tarafından ‘Deli Kurt’ lakabı verilir. Böylece romanın asıl konusu başlar. Romanda, Deli Kurt’un doğumundan meçhule gidişine kadar geçen 41 yıllık süre anlatılmıştır. Roman İsa Beyin değil oğlu Murat’ın üzerine kurgulanmıştır.

Romanın zaman çizgisi ileriye doğru olmakla beraber zaman zaman geriye dönüşlerde bulunmaktadır. Romanda zaman atlamaları da dikkatimizi çeker. “Aradan on yıl geçti.” Cümlesiyle birlikte “Deli Kurt” başlıklı dördüncü bölümüne geçilir. Romanda diğer yapılan zaman atlaması “Tımarlı Sipahi Murad” bölümünde gerçekleşir. Çelebi Mehmet’in öldüğü, İkinci Murad’ın tahta geçtiği 1422 yılının ortalarına gelinir.

Romanın dili, Atsız’ın diğer romanlarında olduğu gibi bu romanda da sadedir. Üslup akıcıdır. Diyaloglar ve tahkiye üslubu hâkimdir. Deli Kurt romanı yirmi sekiz

¹⁴⁸ TDV İslâm Ansiklopedisi, Fahameddin Başar, *Fetret Devri*, cilt/12, 480-482, İstanbul, 1995. <https://islamansiklopedisi.org.tr/fetret-devri>

başlık altında toplanan vaka halkalarından oluşmaktadır. İlk üç vaka halkası, olay örgüsünün gerçekleşeceği vaka zamanını tanımamızı sağlayan giriş bölümü niteliğindedir.

Eserde kısa cümleler kullanılmıştır. Böylece bilhassa savaşların anlatımda hareketlilik sağlanmış olur.

Romanda olaylar üçüncü şahıs ağzından anlatılır. “ Yürüyordu. Dünyayı ve zamanı unutmuştu. Gözünden her şey silinmişti. Yassı Tepe’den başka bir yer görmüyordu. Yol, iz bilmediği için bazen bir dereye inerek yolu uzatıyor, sonra bir yamacı tırmanarak yeniden Yassı Tepe’ye doğru yöneliyordu.”¹⁴⁹

a-Şahıs Kadrosu: Siyasi birliği dağılmış, yeni kurulmuş bir devletin kendini tamamlama ve otoriteyi oluşturma mücadelesi şahıslara da tezahür eder. Türklük yerini Osmanoğlu kavramına bırakmıştır yerini. Askerî terimler de değişmiştir. Devletin devamlılığı için mücadele vardır. Türkün Türkü kırdığı bu dönemde dış mücadeleden çok iç mücadele vardır.

a-1: Erkek Şahıslar: Bozkurtlar serisinde olduğu gibi erkekler; askerlik ve savaş üzerinde marifetlidir. Korkusuz ve yiğittirler. Bu onları olumlu şahıs olarak nitelememize neden olur. Olumsuz karakterler olarak ele alabileceğimiz erkek şahıslar; korkak, obur, yalancı ve dönmedir.

a-2:Kadın Şahıslar: Bozkurtlar romanlarındaki kadın şahıslara göre, bir değişim görürüz. Savaşçılık özellikleri anlatılmaz. Bu özelliklerini yitirmişlerdir. Daha çok vurgulanan şey güzellikleri ve dik duruşlarıdır. Marifetlidirler. Ulu bir soydan geldikleri öne çıkmaktadır. Romanda olumsuz bir kadın şahsa rastlamayız.

a-1,1; Çakır Ağa: Deli Kurt’tan sonra en önemli kişisi Çakır’dır. Romanın daha ilk bölümünden karşımıza çıkar. Yirmi yaşında, Karasılı bir sipahidir. Barakoğlu adında eski bir beğ ailesinden gelmektedir. Öksüz olan Çakır, Satı Kadın adında bir Türkmen kadını tarafından büyütülmüştür.“Amca ve babasından sipahi terbiyesi, sütanasından Türkmen terbiyesi alarak tam bir yiğit gibi yetişmiştir.”¹⁵⁰ Çocukluğundan beri güreş, binicilik, cirit, ok atışı, değnekle kılıç idmanları ile yetişmiştir. Hocadan

¹⁴⁹ Hüseyin Nihal Atsız, *Deli Kurt*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 2017. s. 102

¹⁵⁰ a.g.e. s. 20

okuyup yazma ve Kur'an dersleri almıştır. “Kahramanlık ve Battal Gazi hikâyeri dinleyerek büyümüş silme tokat ustası olmuştur.”¹⁵¹

İsa beğın en sadık ve onun en yakın adamıdır. İsa Beğ onu Çingene grubu elinden kurtarmıştır. Böylece, İsa Beğ'e can borcu olmuş ve ona intisap etmiştir. Yediği hak edecek kadar fedakârlık göstermiştir. “Çakır, İsa Beğ sayesinde hayatta olduğunu unutmuyor, gerekirse onu kurtarmak için ölümü göze almaya hazır ve hevesli bulunuyordu.”¹⁵²Çakır, güvenilir sağlam duruşlu bir yiğittir. “Amcası ölüp tımar kendisine kaldığı zaman gene İsa Beğ'in yanından ayrılmadı. Onun yalnız kulu değil, en yakın arkadaşı da oldu.

Çakır denenmiş, sınanmış kişiydi. Birinci sınıf bir asker, vefalı bir yoldaşı. Tam bir Türk'tü. Belki zamanında hiçbir yasa, töre tanımaz, fakat inanarak bağlandığı İsa Beğ'in bir buyruğunu en büyük yasa sayarak bu uğurda ölebilirdi. Kendisine gösterilen güven onu şımartmıyordu. Karşı karşıya şarap içip dünyayı dumanlı gördükleri günlerde olmuş, fakat o zamanlarda bile ne İsa Beğ onun gönlünü kırmış, ne de Çakır, İsa Beğ'de en küçük bir hoşnutsuzluk uyandırmıştı¹⁵³.”

İsa Beğın haremi Bala Hatun'u Anadolu'nun en karışık döneminde korumakla, güvenliğini sağlamakla görevlendirilmiştir. Bu sebeple onu sütanası Satı Kadın'ın yanına götürmüş ve güvenliğini sağlamıştır. “Şimdi Bala Hatun'u emniyete almış olmanın verdiği gönül rahatlığı ile karlı yollarda at sürerken ne yorgunluğunu, ne açlığını duyuyor, başka hiçbir istek kendisini ilgilendirmiyordu¹⁵⁴.”

İsa Beğ'in ölümünden sonra Çelebi Mehmed'e bağlamıştır. Kendisine emanet edilen şehzadeyi unutmamış, onun en iyi şekilde yetişmesini sağlamıştır.

a-1,2: Evren; Satı Kadın'ın yetim oğludur. Deli Kurt'la aralarında iki yaş vardır. Romanda ki işlevi başkahraman Deli Kurt'un yoldaşı, yaşıt arkadaşı olmasıdır. Kardeş gibi büyümüşlerdir. İdeal Osmanlı – Türk erleridir. Hakkında Deli Kurt'la birlikte kısa bir tasvir yapılmıştır. “Evren on sekiz, Murad on altı yaşında idi. Ama boy-

¹⁵¹ a.g.e. s. 20-21

¹⁵² a.g.e. s. 26

¹⁵³ a.g.e. s. 26

¹⁵⁴ a.g.e. s. 27

bos, güç-kuvvet bakımından otuzundaki gençlerden aşağı değildiler. Gözüpeklige, korkmazlığa gelince dünyada eşleri azdı.”¹⁵⁵

İzledi muharebesine katılmış, Çakır’la birlikte şehit olmuştur.

a-1,3: Deli Kurt; Romana adını da veren baş kahramandır. Yıldırım Beyazıt’ın oğullarından İsa Çelebi’nin oğludur. Asıl adı Murad olan meçhul şehzadedir. İsa Çelebi, annesi; Bala Hatun’u ve onu Çakır’a emanet etmiştir. Annesi kendisi doğduktan bir yıl sonra babasının ölümüne fazla dayanamamış, vefat etmiştir. Murad’ı kendi çocuğu Evren ile birlikte Satı Kadın yetiştirmiştir. Murad, Türkmen obasında Türkmen çocuklarla birlikte at koşturarak, ok yarışları yaparak, güreş tutarak büyümüştür. Murad’a ‘Deli Kurt’ lakabı henüz çocukken verilmiştir. “Deli Kurt” denilmesinin sebebi at sevgisindeki aşırılığı idi. Ata bindi mi deliye döner, tehlikeli sürüşler yapardı. Dört nala giderken yerden çomak kapmasını bütün Türkmen çocuklarından iyi başarırdı. Hiçbir şeyden korkmazdı. Tek başına olduğu zaman bile on kişiye saldırmaktan çekinmezdi. Beş yaşındayken başlayan delişmenliği on yaşında son kerteye uğramıştı. Doğrusu “Deli Kurt” lâkabı kendisine pek yakıştıyordu.”¹⁵⁶

On yıl sonra onu görmeye gelen Çakır, eğitimini tamamlaması için bir hocanın yanında ders almasını sağlamıştır. Altı yıl sonra tekrar gelerek Evren’i ve onu tımarına götürmüş cebeli yapmıştır. İlk savaşını Toynak Kemal ve ona inanmış birtakım dervişlere karşı yapmıştır. Üstün bir başarı göstererek daha ilk savaşı olmasına rağmen Torlak Kemal’i o yakalar. Bu savaşta dikkati çeken bir olay savaşa katılan Çelebi Mehmet’in oğlu şehzade Murad’ır. Deli Kurt’la hem adaş hem yaşittir. Aslına bakacak olursak, ikisi de şehzadedir. Ama bizim meçhul, talihsiz şehzademiz aslen kim olduğunu bilmemektedir. “Talih başka türlü yürüseydi İsa Beğ taht için can vermiş bir şehzade değil tahtın üzerinde oturan Osmanlı Beği olacaktı...Deli Kurt Murad, böyle pırtılar içinde yaşayan bir Murad değil, sırmalı giyimler giyinmiş şehzade Murad olacaktı.”¹⁵⁷

Aradan üç yıl daha geçmiştir. 1422 yılının ortalarıdır. Deli Kurt 19 yaşındadır. Savaşlarda gösterdiği başarılarla kendisine tımar verilmiş, tımarlı sipahi olmuştur. Sipahi olduktan kısa süre sonra hocasının kızı Melek ile evlenmiştir. Deli Kurt’un kişiliği ile

¹⁵⁵ a.g.e. s. 51

¹⁵⁶ a.g.e. s. 35

¹⁵⁷ a.g.e. s. 36

ilgili tasvirlerle karşılaşıyoruz. “Yavuzluğu bütün çevrede ün salmıştı. İyi yürekli, eli açık kişiydi. Yoksullara, öksüzlere, dullara elinden geldiği kadar yardım ederdi.”¹⁵⁸

Bundan sonra hayatında ya savaşlar, ya Gökçen’le yaşadığı aşk vardır.

a-1,4: Piç İlyas; huzur bozan, olumsuz roman kurmaca kişilerindendir. Çakır’ın yavaşmasıdır. Roman da kıvrıcık saçlı, esmer, şişman ve şaşş birisi olarak fiziksel özellikleri tasvir edilir. Otuz beş yaşlarında olduğu halde saçlarının yarısı ağarmıştır. Bunun yanı sıra çok yalancı, pis ve oburdur. O kadar pistir ki evlere alınmaz, ahırda yatar. “Piç İlyas’a çadır ayrılmamıştı. Zaten o, çok pis olduğu için öyle çadırda falan yatacak hali yoktu. Yazın şurda burada, kışında ahırlarda yatardı.”¹⁵⁹ “ Piç İlyas bir dönme idi. Asıl adı İlya idi de Müslüman olduktan sonra İlyas’a çevrilmişti. Fakat Rum mu, Venedikli mi, Bulgar mı, Sırp mı, ne olduğu belli değildi. Çakır’ın yavaşması idi. Birçok diller bilir, Türkçeyi de oldukça düzgün konuşurdu. Çok yalancı olduğu muhakkaktı. Çakır birkaç defa onun kim olduğunu anlamak için soyunu sopunu sormuş; İlyas, her seferinde başka türlü anlatmıştı... Piç İlyas sözde Müslüman’dı. Namaz kıldığını gören yoktu. Ramazanlarda oruç tutuyor gözükür, fakat gizlice yerdi. Zaten açlığa bir saat bile dayanamayacak kadar obur ve pisboğazdı. Yalancılığına diyecek yoktu. Ar, namus, haya denilen şeylerden nasibini almamıştı. Yalnız bir meziyeti vardı: Çakır ne buyursa mutlaka yerine getirirdi.”¹⁶⁰

Çakır ile Deli Kurt’un İstanbul’a gitmesinde yardım etmiştir.

a-1,5:Tarihten şahıslar[Yıldırım Beyazıt, oğulları; İsa Beğ, Mehmed Beğ, Süleyman Beğ, Mustafa Beğ, Timur, 2. Murat, Fatih vd.]

Karşımıza çıkan ilk tarihi şahsiyet, İsa Beğ’dir. Romanın baş karamanının babasıdır. Bu sebeple diğer şehzadelerden daha fazla yer almaktadır. Önce Çakır’a emanet ettiği haremi Bala Hatun ‘u Satı Kadın’a ötürürken anılır. Sonrasında Çakır ile tanışma ve arkadaş olma ilişkisi anlatılır. İşte bu bölümde fiziksel betimlemesine rastlarız. “Çingenelerin tutulması için buyruk veren adam, çok genç yakışıklı birisi; her halde bir beğdi.”¹⁶¹

¹⁵⁸ a.g.e. s. 60-61

¹⁵⁹ a.g.e. s. 204

¹⁶⁰ a.g.e. s. 68-69

¹⁶¹ a.g.e. s. 25

Romanın diğer bölümünde de öldürüldüğünü öğreniriz. Satı Kadın'ın yanına on yıl sonra dönen Çakır, Bala Hatun'nun da öldüğünü öğrenir. Mezarı başında dua etmek için giden Çakır'ın karşısına, ruh olarak Balâ Hatun, İsa Beğ ve Çakır'ın yüzünü görmediği anasının ruhları çıkar. “Sonra gözlerini Balâ Hatun'a çevirdiği zaman onu ve onun yanında peyda olan ikinci bir hayâlet daha gördü: Bu, İsa Beğ'di. O asil, kahraman ve yakışıklı yüzü ile Çakır'a gülümsüyordu:

- Artık tehlikeden uzağız. Hakkını helâl et.”¹⁶²

Diğer bir şehzade Süleyman Beğ, ismen anılmış, Edirne'yi ele geçirmiştir. Türkün Türkü kırdığı o korkunç yıllarda kardeşler, beğlik davasına kalkmışlar, birbirlerine karşı gelmişlerdi.

Romanda İsa Beğ'den sonra en hacimli yer kaplayan şehzade Mehmet Beğ'dir. Çelebi Mehmet Bursa üzerine yürür. Burada İsa Beğ ile muharebe yapar. İsa Çelebi yenilerek, Candaroğullarına sığınır. “Mehmet Beğ, bütün Osmanlı ülkesine ta Edirne'ye kadar her çeşitten insanlar yollayarak propagandaya giriştiği gibi, İsa Beğ ülkesinin göbeğine kadar da adam sokmuştu.”¹⁶³ Tüm rakiplerini eledikten sonra tahta oturan şehzade o olmuştur. Roman da tarihi gerçeklik ve tarihî zaman birebir örtüşmektedir. Çakır'ın da İsa Beğ'in ölümünden sonra Mehmet Beğ'e bağlandığını öğreniriz. “İsa Beğ öldükten sonra işler sarpa sardı. Birkaç yol ölüm tehlikesi geçirdi. Demek ki Allah böyle takdir etmişti. Kardeşlerin en küçüğü olan Mehmet Beğ, Osmanlı ülkesine beğ olmuş, öteki kardeşler bu dünyadan el etek çekmişlerdi.”¹⁶⁴ Deli Kurt Murat'ın ilk savaşı olan Torlak Kemal ve dervişleriyle mücadelesinde Deli Kurt merak edip sultanın neden gelmediğini sorar. Çakır'dan ölüm döşeğinde olduğunu öğreniriz. “Padişahımız Mehmet Beğ hastadır. Konya'yı kuşatırken sağanaklardan ıslanıp üşümüştü. Ciğerleri su toplamış diyorlardı. Daha bu geçmeden Edirne'de attan düşüp kemiklerini incitti. Çelebi Sultan Mehmed, yaşlı değildir ama gövdesinde o kadar çok yara yeri vardı ki, kalbura döndüğünü söylüyorlar.”¹⁶⁵

¹⁶² a.g.e. s. 39

¹⁶³ a.g.e. s. 17

¹⁶⁴ a.g.e. s. 28

¹⁶⁵ a.g.e. s. 53

Yıldırım Beyazıt'ın oğullarından Mustafa Beğ sadece ismen anılmış, romana katılmamıştır.

Yine karşımıza sıkça çıkan tarihî şahsiyet, İkinci Murad'ır. Yazar karşımıza ilk kez, trajediyi arttırmak için Deli Kurt'un ilk savaşında çıkarmıştır. Talihli şehzade Murad (İkinci Murad) talihsiz şehzademiz Deli Kurt(Murad)ile konuşmalarına yer verir. “ Adaşım! Bu yararlılığına karşılık, seni yakında sipahi yaparız. Başka bir dileğin var mı? Dedi.”¹⁶⁶

Diğer bir seferi, yine Deli Kurt ile birlikte gerçekleştirdiği Semendire Seferi'dir. Bu Seferde katılırken şehzade değil, Osmanlı padişahıdır.

Varna Meydan Savaşı'nda da Deli Kurt Murad'la omuz omuza vuruşurlar. Varna Meydan Savaşı adlı bölümde, İkinci Murad'ın askeri dehası üzerinde durulmuştur. “9 Kasım 1444 akşamı Murad Beğ ordusu Varna önüne geldi. Düşman, birkaç saat önce gelmiş ve dört bin adım uzakta Türk karargâhının kurulduğunu görünce dehşete düşmüştü. Onlar Murad Beğ'i daha hâlâ Anadolu'da sanıyorlardı.”¹⁶⁷

Fatih Sultan Mehmet'te romanda yerini almıştır. Daha çocukken İkinci Murat'ın tahtı ona bırakması; Piç İlyas ve Deli Kurt arasında diyalogda yer almıştır. “-Padişah Murad Beğ tahtını bırakıp çekildi de...

-Ne dedin? Murad Beğ çekildi mi?

- Ya yerine kim geçti?

-Oğlu Mehmed Beğ...

-O daha çocuk be!..

-Çocuk ama beğ oğlu. Osmanlı tahtına Piç İlyas'ı geçirecek değiller ya...¹⁶⁸”

Vezir Bayezid Paşa'da İkinci Murat ile birlikte ismi geçmektedir.

Bu tarihi kişilikler dışında düzeni bozmuş ve Osmanlıyı yıpratmaya çalışmış kişilerde vardır. Bu kişilerden biri de Şeyh Bedreddin merkezli düşünce yapısından

¹⁶⁶ a.g.e. s. 59

¹⁶⁷ a.g.e. s. 221

¹⁶⁸ a.g.e. s. 214

doğmuş Torlak Kemal ve Börklüce Mustafa'dır. Deli Kurt ilk savaşını bu kişilerle yapar ve Torlak Kemal'i yakalar. "Bütün çeri, Torlak Kemal adındaki birisinin buyruğundaki dervişlerle çarpışılacağını öğrenmişti. Torlak Kemal'in Yahudi dönmesi olduğunu işittikleri zaman Evren'le Deli Kurt inanmamışlardı."¹⁶⁹

İkinci Murad zamanının ünlü komutanları da romanda yer almıştır. Karamanoğlu İbrahim Beğ, Evrenuzoğlu Ali Beğ, Hamideli Sancak Beği Şarabdar İlyas ve Macar beği İmre Bator.

"Macarlar, Evrenuzoğlu Ali Beğ'in akınına püskürtüp Güvercinlik kalesine doğru yürürken Karamanoğlu İbrahim Beğ de fırsattan faydalanıp saldırmış ve Hamideli Sancak Beği Şarabdar İlyas'ı tutsak etmişti"¹⁷⁰.

a-1,6: Hasan Çelebi, Kurmaca kişiliklerdendir. İsa Beğ'in kazaskeri iken onun ölümünden sonra sürekli yer değiştirerek kaçmaya mecbur kalmış, gizlice İstanbul'a yerleşmiştir. İsa Çelebi'nin sadık adamıdır. Bursa'da çok kısa süren beğliği sırasında İsa Çelebi'ye kazaskerlik yapmıştır. Bilgin, şair, çelebi kılıklı, hoş yüzlü, yaşlıca bir adamdır. "İznik medresesinde yetişmişti. Yalnız, öğrendikleriyle bilgili değil, hareketlerinde de ölçülü bir insandı. Kızmaz, çok sevinmez, çok üzülmezdi."¹⁷¹ İsa Çelebi ölmeden önce, eşi Bala Hatun'a ve doğacak çocuğuna vermesi için bir miktar para bırakmıştır. Sürekli yer değiştirmek zorunda kaldığı için, Bala Hatun'a sadece bir kez para gönderebilmiştir. Deli Kurt'a da babasının gerçek kimliğini söylemeden, dikkat çekmesin diye paranın yarısını vermiştir. Kalan yarısını da Çakır'a sonra Deli Kurt'a vermesi için emanet etmiştir.

a-2,1: Satı Kadın, Çakır'ın süt anasıdır. Çakır, Bala Hatun'u onun yanında saklamıştır. Türkmen kadınıdır. Çakır, Bala Hatun'u ona emanet ettiği sırada Kırk beş yaşlarındadır. "sağlam, dinç ve iyi yürekli bir kadındı. Büyük oğlu Niğbolu Savaşı'nda, kocası da Ankara Savaşı'nda şehit olmuşlardı."¹⁷² İki yaşında ki küçük oğlu ile birlikte yaşamaktadır. Annesinin vefatı üzerine Deli Kurt'u da o yetiştirmiş Evren'le kardeş gibi büyütüştür. "Anası kendisini doğururken öldüğü için onu Satı Kadın emzirmiş, gür

¹⁶⁹ a.g.e. s. 54

¹⁷⁰ a.g.e. s. 118

¹⁷¹ a.g.e. s. 82

¹⁷² a.g.e. s. 10

sütüyle Çakır'ı gürbüz bir çocuk olarak yetiştirmişti. Bu Türkmen sütana ne temiz yürekli bir kadındı! Bilgisiz, fakat görgülü; saf, fakat akıllı, gözü pek, becerikli bir anaydı.”¹⁷³ Atsız, Türk anası sembolünü romanda Satı Kadın üzerinden vermiştir. Elli beş yaşına geldiğinde, hâlâ dinç ve yakışıklıdır. Yüzü hâlâ kırıxmamıştır. Yetmiş dört yaşına geldiğinde duruşu hâlâ dinçtir. Yüzü iyice kırıxmış, hareketleri ağırlaşmıştır. Gözleri de eskisi kadar net göremez. Seksen beş yaşına geldiğinde iyice kocamış, hareketleri epeyce ağırlaşmıştır. Gözleri iyi görmez ve unutkanlık başlamıştır. “ Satı Kadın, yaşı icabı birçok şeyleri unutmaya başlamıştı.”¹⁷⁴ Evren'le Çakır'ın şehit haberini aldığıında, “ Öz oğlumla sutoğlum şehit olduysa Allah, ahret oğluma ömür versin”¹⁷⁵ diyerek metanet gösterir.

a-2,2: Balâ Hatun, Kurmaca karakterlerdendir. Yıldırım Bayazıd'ın oğullarından İsa Beğ'in evdeşidir. Taht kavgalarının başlaması ile emniyette olmasını isteyen İsa Beğ onu Çakır'a emanet eder. Çakır ise onu Türkmen sütanası Satı Kadın'a götürür. Balâ Hatun hamiledir. Romanın başkahramanı Deli Kurt doğduktan dört ay sonra, İsa Beğ'in ölüm haberini alır ve o da kısa süre sonra hastalanıp ölür. “Çocuğu doğdu. Adını Murat koydu. Dört ay sonra İsa Beğ'in ölümünü öğrendi. Birden sütü kesildi, kendisi de durgunlaştı... Bir akşam oğluluyla birlikte yatmak istedi. O gece oğlunu sevip, öptü. Ertesi sabah kalktığıım zaman Balâ Hatun'u ölmüş buldum.”¹⁷⁶ Hakkındaki tasvirler, “Şadgeldi Paşa'nın yeğeni olan Bala Hatun, o asil ve güzel kadın”, “On yıl önceki asil ve güzel yüzüyle” şeklindedir. Yazar, Balâ Hatun'u anlatırken asaletini vurgulamıştır. Öldükten sonra, “Hayaletler” bölümünde karşımıza çıkar. İsa Beğ ile kavuşmuşlardır. Çakır'dan helallik dilerler.

a-2,3: Gökçen, Romanın ana kahramanlarından biride odur. Kurmaca kişilerdendir. Aslen Karaman'ın Varsak ovasındandır. Babasıyla birlikte daha küçükken, Karası'daki Türkmen obasına yerleşmiştir. Çobanlık yapar, çok güzel kaval çalar, büyüklerine karşı gelmez. Suna boyludur. Güzel yüzlü, hoş seslidir. Büyülü yeşil ışıklı gözleri görenleri kalbinden yaralar. Hatta öldürücü bir güce sahiptir. Gözlerinden sadece insanlar değil hayvanlarda etkilenir. “Obanın köpekleri onun yanına yanaşamaz. Kurtlar

¹⁷³ a.g.e. s. 20

¹⁷⁴ a.g.e. s. 209

¹⁷⁵ a.g.e. s. 206

¹⁷⁶ a.g.e. s. 31

ondan kaçır¹⁷⁷.” Gözlerinin ışığından zarar görmesinler diye gece dolaşmakta, gündüzse peçe takmaktadır. Güzelliği dillere destandır. Obadakiler, onun bir peri kızı olduğuna inanmaktadır. “ Yalnız bir gün kızı peçesiz uyurken görmüş de o zaman peri kızı olduğuna inanmış. O kadar güzelmiş. İlle o gözleri yok mu? İşte onlar belâ... Kime bakarsa öldürüyor...”¹⁷⁸ Deli Kurt, Melek’le evli olmasına rağmen Gökçen Kız’a âşık olur. Gökçen’de onu sevmektedir. Bu sebeple gözlerindeki ışık Deli Kurt’a zarar vermez. Türkmen kızlarından farklı olarak borkünün altından sarkan dalgalı, dağınık uzun saçları vardır.

Gökçen Kız, Bozkurtlar romanlarındaki kadın tiplerine benzemektedir. O da Ay Hanım ve Almila gibi okta, güreşte ve yarışta kendisini yenebilenle evlenme şartı koymuştur. O da Ay Hanım gibi Kam özellikleri göstermektedir. Çok uzak diyarlardan sesinin duyulması, hastaları iyileştirmesi gibi.

a-2,4: Esen Börü, Gökçen’in annesidir. Çağatay’ın Uygur boyundadır. Dedesi kendi padişahından kaçıp Karaman eline gelip dirlik alarak yerleşmiştir. Dillere destan bir güzelliği vardır. Ozanlar onun için deyişler, koşmalar söylemişlerdir. Beğler onu alabilmek için birbirine girer. Gökçen’e çok benzemektedir. Onunda, Gökçen gibi parlak, ışıklı, yeşil gözleri vardır. Gökçen’in babasının, Esen Börü’ye aşkı bitince gözleri zarar vermiş, hastalandırıştır. Kocasını bir gün kızını da alıp kaçırmıştır. Esen Börü’de Kam özelliği göstermektedir. Ataları da Esen Börü de Müslüman değildir. Deli Kurt kendisine Müslüman olup olmadığını sorduğunda verdiği cevap dikkat çekicidir. “Oğul! Siz Osmanlılar da Karamanlılar gibi insanın yüreğindeki nesneye mi karışırsınız? Müslüman olup olmadığını niye soruyorsun? Türk olduğum yetmiyor mu?”¹⁷⁹ Oba halkı onun büyücü diye bakıp öldürmeye kalkmışlardır. Varsak obasında bir yaz büyük bir kuraklık meydana gelir. Öyle ki dereler kurur, hayvanlar hatta insanlar ölür. Esen Börü, babasından yadigar ‘Yada Taşı’ vardır. Bu taşla yağmur yağdırır ve oba halkını kurtarır. Varsak Beği’nin oğlu başta olmak üzere pek çok insanı ilaç yaparak iyileştirmiştir. "Onun, dağlardaki sarı çiçeği kısrak sütüyle karıştırarak yaptığı bir em vardır. Bunu hem yaraya sürer, hem de içirir. Böyle kaç kişiyi kurtardı.”¹⁸⁰ O da Gökçen gibi peçe ile

¹⁷⁷ a.g.e. s. 97

¹⁷⁸ a.g.e. s. 99

¹⁷⁹ a.g.e. s. 147

¹⁸⁰ a.g.e. s. 140

dolaşmaktadır. Gökçen'e gizli bilgileri öğretmiştir. Anne ve kızın; uzaktaki insanları görmek ve duymak, olacıkları bilmek gibi olağanüstü özellikleri vardır.

4.1. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar

Eserde geniş mekân hâkimdir. Ova ve yayla kültürü hâkimdir. Kış mevsiminde ovalar karlara bürünür. Sonbaharda yoğun yağışlar yolları çamur içinde bırakır. Bahar ve yaz mevsimlerinde hava açıktır.

Romanın asıl mekânı Karası bölgesi olmakla birlikte olaylar geniş bir coğrafyada geçer. Çakır'ın ve Deli Kurt'un tımar köyü Karası'dadır. Satı Ananın ait olduğu Türkmen obası da bu köye iki günlük mesafededir.

Diğer romanlara göre bu romanda, çadır tasvirlerine daha ayrıntılı yer verilmiştir. Türkmen beğinin çadırı en detaylandırılmış çadır tasviridir. Yerlere döşenmiş ve çadır duvarlarına asılmış Türkmen halıları vardır. Çadır direklerinin çengellerine türlü silahlar asılmıştır. Çadırlarının genelde kapısı keçedendir. İçlerinde keçe bir yoran ve keçe bir yatak bulunur.

Göçebe yaşamdan yerleşik yaşama geçişte adapte olma sürecini de görürüz. Çadır kültürü kadar ev kültürüne de rastlarız. Evlerin içi tasvir edilmez. Evler, genellikle basit yapıdadır. Satı Kadın ve Deli Kurt'un evleri içinde, bir sedir ve bir ocak bulunan tek odalı yapıdadır. En geniş ev tasviri, Hasan Çelebi'nin İstanbul'da ki evine aittir. Bahçeli ve üç katlı bir evdir. Geniş odaları olan bu ev, şamdanlara oturtulmuş büyük mumlarla aydınlatılmaktadır. Odanın içinde sedirler vardır. Her bir katında misafir odaları vardır.

Köyün mezarlığı sapa yerededir. Mezaların başlarında kırık dökük tahta parçaları vardır.

Olayların büyük çoğunluğu Türkmen obasında geçmektedir. Evren, Deli Kurt o abada yetişmiştir. Deli Kurt, Gökçen'i orada ki pınar başında görmüş âşık olmuştur. Satı Kadın yaşlanınca oraya yerleşmiştir.

Türkmen obasında Gökçen Kız'ın koyunları otlattığı yer olan Yassı Tepe'de dikkat çeken mekânlardandır. Gökçen'in yaşadığı bu mekân da onun efsunundan payını almıştır. "Orasını, Gökçen Kız'ın her gün koyunlarla birlikte yaşadığı yeri merak ediyordu. Orası her yer gibi olamazdı. Orada mutlaka olağanüstü bir şey vardı. Orası

insanı büyüleyen bir yer olmalıydı. Çünkü orada Gökçen vardı.”¹⁸¹ Tepenin doruklarında bir tek ağaç vardır. Gökçen bu ağaca yaslanarak kaval çalar. Yemyeşil yamaçta yüzlerce koyun otlar. Daha aşağısında da ince bir su akmaktadır. Yassı Tepe’nin eteğinde tümseği aşınca üç dört ağaç ve taş oluk vardır.

Bu tasvirler dışında tımarlı sipahiler, Çakır, Evren ve Deli Kurt’un savaşmaya gittikleri mekânlar vardır. Bu yerlerden ilki, Torlak Kemal isyanını bastırmak üzere gidilen Aydın ve Manisa çevresidir. Bu gidilen yerler sadece ismi belirtilir. Asla tasvire yer verilmez. Karamanoğullarına yapılan bir seferde Deli Kurt’un yaralanıp Karamanlıların eline düşmesiyle Akşehir’den Varsak Obasına geçiş yapılmıştır. Akşehir’in Kara Salur köyüne getirilen Deli Kurt için Varsak Obasına giden güzergâh bellidir. İlk önce Sultan Dağları, Beyşehir Gölü’nün batı kıyıları, Çiçek Dağları, Şeytan Dağı, Haydar dağı, Karakuş ile Geyik Dağları arasında Varsak Obası. Güzergâh üzerinde birkaç ayrıntıya yer verilir. “Çiçek Dağları’ndan geçerken Deli Kurt adeta sarhoş oldu. Güzel ve ferahlatıcı bir çiçek kokusu ciğerlere doluyordu.”¹⁸²Şeytan Dağı’na geldiklerinde; yüksek bir dağ ile karşılaşılır. Türlü acayıpliklerle dolu bir dağdır. Bazı yerlerinde sık ağaçlar vardır. Bazı yerleri ise çoraktır. Uçurumdan aşağıya sular dökülen bu dağda mağaralardan kuşlar havalanır.¹⁸³

Çakır ve Deli Kurt, Hasan Çelebi’nin yanına İstanbul’a gizlice girmeye çalışırken de yine gittikleri yollar belirtilmiştir. Marmara’ya doğru at sürüp Edincik kıyılarına yanaşan bir Rum yelkenlisine binmişlerdir. Adalara uğrayarak elbiselerini değiştirmişlerdir.

Macarlara tutsak olduğu zaman da mekân üzerinde çok ayrıntıya yer verilmemiştir. İmre Bator’un birkaç katlı konağı vardır. Deli Kurt’u da bu konağın yer katında bir odaya kapatırlar. Konağın büyük bir bahçesi vardır. Deli Kurt bu bahçede yeni fidanlar yetiştirerek ve kaval çalarak zamanını geçirir. Şehrin yakınlarında yeşil, az ağaçlı, yassı bir tepe vardır.¹⁸⁴ Deli Kurt burada kaval çalar.

¹⁸¹ a.g.e. s. 102

¹⁸² a.g.e. s. 127

¹⁸³ a.g.e. s. 129

¹⁸⁴ a.g.e. s. 185

1443 yılının 3 Kasım günü düzenlenen Balkan Seferinde ordu Macarlara yenilince Sofya'ya doğru çekilmişlerdir. Ordu, Filibe ve İzledi Geçidi'ne doğru yol alır. Varna Savaşı'nda ise ordunun yol haritası şöyledir: Edirne, Filibe, Şıpka Geçidi, Bursa, Gemlik, Kocaeli Yarımadası, İstanbul Boğazı, Rumeli Kıyısı, Tırnova, Şumnu, Varna

Atsız romanlarında dikkat çeken bir mekân vardır: Kamlançu. Kamlançu Atsız romanlarında sadece Deli Kurt'ta geçmez, Ruh Adam romanında da görürüz. Deli Kurt romanında Gökçen kızın soyu Kamlançu Ülkesine dayandırılır. Gökçen Kız Uygurdur. Ruh Adam romanındaki Uygur masalı da Kamlançu'da geçer.

Deli Kurt eserinde bir de belirsiz bir mekân vardır. Roman bitiminde Deli Kurt her şeyini kaybetmiş bir halde, romanda ki olaylar hiç yaşanmamış gibi atını belirsizliğe sürer. “Osmanlı şehzadesine tarihin mukadderatının çizdiği büyük ıstırap içinde, ancak kendisinin görebildiği yeşil ışıklar içinde, bütün gözlerden silinerek kayboldu. Artık hiçbir şey görünmüyor, fırtınanın uğuldadığı bu yolda yalnız bir atın nal sesleri ve bir insanın hıçkırıkları işitiliyordu”¹⁸⁵

4.2. Romandaki Türk Sembolleri, İnanışları ve Gelenekleri

Roman, Yıldırım Bayezid'in Ankara Savaşı'nda Timur'a yenilip esir düşmesi ve esarete dayanamayıp intihar etmesiyle birlikte Osmanlı üzerindeki otorite boşluğunu konu almaktadır. Bu boşluktan doğan taht mücadeleleri talisiz şehzade İsa Beg'in oğlu Murat'ın kimliğini bilmeden yaşaması ve Gökçen kız ile yaşadıkları aşkı anlatmaktadır.

Bozkurtlar serisinden farklı olarak bu romanda Türkler İslamiyet'i kabul etmiştir. Ölülerin arkasından Yasin ve Fatıha suresinin okunması, Kuran üzerine and verme görülür. “Bana Kur'an üzereine and ver, dedi ve koynundan bir Kur'an çıkardı. Sütana, onu alıp öperek başına koydu.”¹⁸⁶ “Elini koynuna götürerek er zaman göğsünde taşıdığı Kur'an'ını çıkardı. Bala Hatun'un ruhu için okuyacaktı.”¹⁸⁷

Ekseriyetle İslamiyet'i kabul etmelerine karşın romanın baş kişilerinden Gökçen ve annesinin Müslüman olmadığı, GökTanrı inancını devam ettirdikleri görülür. Kam özellikleri gösteren Esen Börü ve Gökçen kız uzaktan haber alma, uzaktaki insanla

¹⁸⁵ a.g.e. s. 239

¹⁸⁶ a.g.e. s. 11

¹⁸⁷ a.g.e. s. 39

iletişime geçme, hastalara ilaç yapıp tedavi etme, geniş sezgilere sahip olma gibi özellikleri vardır. Kamlık soydan geçebilir. Nitekim romanda da “gizli bilgiler” Gökçen’e annesi tarafından öğretilmiştir. “Soyla geçen Şamanlık görevi. Baba hattı ile olduğu gibi ana hattı ile de geçebilir. Bu durumda aileden birinin veya birkaçının Şaman olması ve ecdat Şamanın kendi soyundan birini Şamanlık görevi için seçmesi söz konusudur.”¹⁸⁸

Eski Türk Devletlerine bilhassa Uygurlu şamanların kullandığı ‘Yada taşı’ romanda dikkat çekmektedir. Yada taşı çok eski devirlerde Türklere göklerden gönderilmiş sihirli bir taştır. Yağmur, kar yağdırma özelliği olan bu taş ekseriyetle şamanların ya da komutanların elinde bulunur. Romanda bu taş önce Esen Börü’dedir. Sonra kızı Gökçen’e vermiştir. “Gökçen’in bir taşı varmış. İsteddiği zaman onunla yağmur yağdırmış!”¹⁸⁹ “ Bir yaz görülmemiş bir kuraklık oldu. Pınarlar kurudu. Hayvanlar arkasından insanlar ölmeye başladı. İşte o zaman Esen Börü, babasından kalan Yada Taşı’nı çıkarıp yağmur yağdırdı. Varsağı kurtardı.”¹⁹⁰

Yine Şaman kültürünün bir pratiği şeklinde düşündüğüm, nazara karşı mavi boncuk dikmekte romanda yerini almıştır. Gmkçen ve Esen Börü tarafından değil bizzat bu uygulama Satı Kadın tarafından yapılmaktadır. “Satı Kadın, nazar değmesin diye omzuna mavi boncuk dikmeye mecbur kalmıştı.”¹⁹¹

Yeme - içme kültüründe ‘kımız’ yerini ‘ayran’a bırakmıştır. Deli Kurt kımızın tadına ilk defa Varsak obasına gittiğinde bakmıştır. “Deli Kurt, serinlemek için bir dikişte içince tuhaf bir şekilde başı dönerek:

- Bu nedir? Diye sordu.

Balaban kısaca:

- Kımız diye cevap verdi.

- Neden yapılır?

- Kısrak sütünden...”¹⁹²

¹⁸⁸ Fuzuli Bayat, *Ana Hatlarıyla Türk Şamanlığı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015. s. 27

¹⁸⁹ Hüseyin Nihal Atsız, *Deli Kurt*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 2017. s.110

¹⁹⁰ a.g.e. s.139

¹⁹¹ a.g.e. s.45

¹⁹² a.g.e. s.141

Romanda yer alan diğerk yiyecekler: Erik pestili ezmesi, testide soğutulmuş su ile yapılan şerbet, yufkadan yapılmış etli börek, kavurma, bulgur haşlaması, tarhana çorbası, un tatlısı, un helvası, toprak içinde korda pişirilmiş, tadına doyum olmayan koyun eti, Türkmen ayranı, kızdırılmış taştaki pişen pideler ve güzel kokulu otlarla karıştırılmış, Varsak ayranıdır. Yemeklerinde, ağırlıklı olarak buğdaydan yapılan ürünler kullanılmıştır. Bu durum yerleşik hayata adapte olduklarının göstergesidir. Bozkurtlar serisindeki hayvansal gıdalar yerini buğdaydan yapılan gıdalara bırakmıştır.

Atsız'ın romanlarında değişmeyen yegâne şey askerlik ve 'her Türk asker doğar.' parolasıdır. Askerlik bu romanda da diğerk romanlarında olduğu gibi önemli, merkeze konulmuştur. Türkmen Beği'nin Deli Kurt'u beğenip "nice savaşlara girip ya gazi, ya şehit olur." Şeklinde dua etmesi, şehit olmak için doğduklarının göstergelerinden biridir. Türk anasını sembolize eden Satı Kadın'ın doğurduğu oğlu Evren ve sütoğlu Çakır'ın şehit olduğu haberini öğrendiğinde "Allah devlete, millete zeval vermesin. Kaç kere şehit anasıyım." Diyecek kadar gönlünü, ruhunu devlete adamıştır. Devlet'in devamlılığı her şeyden önemlidir. Nitekim Deli Kurt'ta Osmanlı şehzadesi olduğunu öğrendiğinde; devletin bekası için iktidar mücadelesine girmemiş, hak talep etmemiştir. Savaş taktikleri de değişmiştir. Bozkurtlar romanındaki 'Hilal / Turan Taktiği' yerini ' Osmanlı Tokadı'na bırakmıştır. "Amcası Tımarlı Sipahi iken Çakır'a Türk usulü silme tokat atmasını öğretmişti. Hasmının yüzüne şiddetle indikten sonra onu silerek ayrılan bu tokat yaman şeydi."¹⁹³ Deli Kurt, Karamanoğullarına sefere çıktıklarında, bir askere Osmanlı Tokatı atar ve onu öldürür. "Sol eliyle yakasından tutmakta olduğu yeniçerinin yüzüne ikinci tokadı indirdikten sonra yakasını bıraktı. Birincisinden daha şiddetle şaklayan tokat sesinden sonra onun cansız bir halde toprağa düşmesinden doğan ses işitildi."¹⁹⁴

Romanda, tıbbi pratiklere de yer verilmiştir. Bu pratikler Bozkurtlar romanlarıyla paralellik göstermektedir. Kanayan yarayı durdurmak ve yaranın çabuk iyileşmesi için yaranın kızdırılmış demirle dağlanır. "Karaman yaralısı, kızdırılmış bir oku bacağındaki ve kolundaki yaralara değdirerek kendi kendisini dağlamış, bunu yaparken yüzünü bile buruşturmamıştı." Yaraların çabuk iyileşip, hastanın kuvvetini toplaması için bal şerbeti içirilirdi. Yarayı dağlayacak kızgın demir bulunamadığında; yaranın üzeri balla

¹⁹³ a.g.e. s. 21

¹⁹⁴ a.g.e. s. 121

sıvanır.¹⁹⁵ İlaç olarak hastaya sürülen diğer bir uygulama sarıçiçeklerle, kısrak sütünün karıştırılmasıdır.

Atsız, Ruh Adam romanında olduğu gibi Deli Kurt romanında da bir Türk masalına yer vermiştir. Masalda; çocuğu olmayan bir karı kocanın Hızırın verdiği elma sayesinde güzel bir kız çocuğuna kavuşmaları. Gökçen adını verdikleri bu kızın büyüüp yetiştiğinde, pek çok konuda üstün özellikleri ve dillere destan bir güzelliğe sahip olması, bir gün şehzadenin biri onun aşkına talip olması, Türk geleneklerince yarışta Gökçen’le boy ölçüşemeyip kahrında ölmesi, tekrardan hızırın çıkması, Gökçen’e nar vermesi ve yarısını da şehzadeye vermesini istemesi, şehzadenin öldüğünü öğrenen Gökçen’in ağlayıp yok olması anlatılmıştır. Yazar, Türk masallarının pek çok özelliğine dikkat etmiştir. Türk masallarında sıkça karşımıza çıkan çocuğu olmayan çifte hızırın elma vermesi motifi, hızıra iyilik yapıp derdine çare bulma motifi, “Bir gün aksakallı, yorgun, perişan bir yolcu gelerek bir gece kendisini konuk etmelerini dilemiş. Etmişler. Bir kâse sütleri varmış, ona içirmişler, bir dilim ekmekleri varmış, ona yedirmişler. İki kişinin güç sığıdığı çadırda onu yatırarak kendileri açıkta gecelemişler.” Masal giriş formeli bile yerli yerince kullanılmıştır. “Vaktiyle, çok eski bir zamanda” Hiç şüphesiz bu masalın, romanın ana karakterleri ile arasında organik bir bağ vardır. Yıllar sonra Gökçen Kız yine Gökçen adıyla roman kahramanı, acısından ölen şehzade ise meçhul şehzademiz Murad’a dönüşmüş gibidir. Bu geçişi Atsız’ın çoğu romanında görürüz. Şahıslarla ilk karşılaştığımızda bize hiç yabancı gelmezler. Adeta bir sonsuz bir girdabın içinde tekrar tekrar karşımıza çıkıyor gibidir.

¹⁹⁵ a.g.e. s.122

5. “RUH ADAM” ROMANI İNCELEMESİ

Ruh Adam romanı, şimdiye kadar incelediğimiz tarihi romanlar içerisinde farklılık göstermektedir. Bu eser; postmodern bir romandır. Roman; Selim Pusat’ın irade değerini kaybedip, kendi içsel hesaplaşmasında buhrana düşmesini ele alır. Selim Pusat’ın bir din gibi bağlandığı askerlik mesleğinden atılmasıyla başlayan olaylar onun iradesi dışında gerçekleşecektir. Önceden hazırlanmış bir döngü içinde kendisini bulan Selim Pusat, çaresizliğin içinde kendi değer yargılarını kaybedecek ve bunun için yargılanacak, lanetlenmiş karşılıksız bir aşka esir olacaktır.

Selim Pusat adına ilk kez Orhun dergisinin 36. Sayısında rastlarız. Siyasî bir yazının yazarı olarak ismi geçer. Yazı o kadar dikkat çekicidir ki dergi sahibi İsmet Tümtürk, duyuru yayınlarak “Selim Pusat B. Bizimle lütfen ya şahsen temasa geçin, yahut adresinizi bildiriniz” Atsız; dergi yazıhanesine gelerek ben Selim Pusat diyerek kendini tanıtmış onu gören dergi sahibini şaşırtmıştır. Atsız, Selim Pusat adını takma ad olarak başka yazılarında da kullanmıştır.¹⁹⁶

Ruh Adam, ilk defa 1972 yılında basılmıştır. İkinci baskısı 1974, üçüncü baskısı 1977 ve dördüncü baskısı da 1980’de Ötüken Yayınevi tarafından yapılmıştır. 308 sayfadan oluşan bu eser, Bozkurtlardan sonra ikinci hacimli eserdir.

Roman, iç içe geçmiş iki olaydan kurulmuştur. Bunlardan ilki romanın başında verilen, Uygur masalında, diğeri ise esasen bunun vaka’nın bin yıl sonra tekrarından başka bir şey olmayan Selim Pusat’ın hayatı hikâyesinde şekillenir. İlk olayda, masalın taşıdığı tez, kötülüğün cezasız kalmayacağı şeklindedir. Yüzbaşı Burkay evdeşinin iyiliğine kemlikle karşılık vermiştir. Eşinin bedduasını almıştır. Ruhunun dünyaya her gelişinde ıstıraplar içinde çalkalanması, masaldaki dönüşümden başka bir şey değildir. Nitekim Selim Pusat ve Güntülü arasında yaşanan aşkta cezasız kalmaz. “Ruh Adam, içerdığı bütün sosyal, siyasal hattâ metafizik ve felsefî meselelere rağmen bir aşk romanıdır.”¹⁹⁷ Baştan sona kadar anlatıcı-yazar, gerekirci bir tavırla kişinin; nedenine, niçinine bir türlü vakıf olamadığı, önüne geçemediği aşk duygusu karşısındaki güçsüzlüğünü ve çaresizliğini irdeler; kader ve insan ilişkilerini sorgular. Sert kuralları

¹⁹⁶ Altan Deliorman, *Tanıdığım Atsız*, Orkun Yayınları, İstanbul, 2000.

¹⁹⁷ Nazan Bekiroğlu, *Ruh Adam Üzerine Bir Tahlil Denemesi*, 15.10.2018, 10.45

(<http://www.nihal-atsiz.com/yazi/ruh-adam-romani-uzerine-bir-tahlil-denemesi-nazan-bekiroglu.html>)

olan asker bile olsa kişi aşk karşısında çaresizdir. Roman insanın aşkı ve kaderi karşısındaki ürpertici acizliğini vurgulayacak tarzda Selim Pusat'ın gerçek âlemden çekilmesi sembolüyle sona erer.

Ruh Adam romanı, yayınevi tarafından okuyucuya; “Ruh Adam Türk edebiyatında pek alışılmamış çeşitte bir romandır. Müellifin tarihî romanlarını okumuş olanlar, bir tarihî roman gibi başlayan bu eserin öyle olmadığını görecektir, sayfalar ilerledikçe kendilerini aşırı bir sembolizmin içinde bulacaklardır. Bir tarih çeşnisinin de yer aldığı roman, yaşamanın gayesini yalnızca askerlikte bulan bir subayın hayatıdır. Tabiatüstü olaylarla anlatılan bir hayat hikâyesinin dikkatle bakıldığı zaman, gerçeklerin sembollerle çerçevelenmiş ifadesinden başka bir şey olmadığı görülecektir. ” Yayınevinin de belirttiği gibi tüm olağanüstü olaylara rağmen yazarın gerçek yaşamından izler taşımaktadır. Atsız'ın İsmail Hakkı Gökhan'a ve Turan Kekevi'ye yazdığı mektuplarda Ruh Adam'ın gerçek olduğunu belirtir. “Romandaki şahısların hiçbiri muhayyel değil. Yalnız bir iki yerde, iki kişi tek şahıs veya bir kişi, iki üç şahıs olarak gösterilmiştir. Vakalarda saihdir ama çoğu temsili olarak anlatılmıştır... Bu roman, yaşanmış bir romandır. Hemen hemen bütün şahıslar gerçektir. Yalnız Şeref, şerefi; Kubudak ihtirası temsil ediyor. Kubudak, Moğolca ihtiras demektir... Güntülü ve Aydolun birer gerçektir. Ve gerçek isimleri de romandaki isimlerine yakındır. O romanda, hayal olan pek az şey var. Hakikatler biraz sembolik biçimde yazılmıştır.”¹⁹⁸

a-Şahıs Kadrosu

Diğer romanlardan farklı bir incelemeye tabi tuttuğumuz Ruh Adam romanında, şahıslar bir şeyi temsil etmekten ziyade bireyseldir. Atsız'ın diğer romanlarında olduğu gibi bir ülküyü savunmaz yahut bir tezi ispatlamaya çalışmazlar.

1:Yüzbaşı Burkay; Romanın başında anlatılan ilk başta romandan bağımsız bir hikâye gibi görünen “Uygur Masalı'nın” kahramanıdır. Kamlançü ülkesine bahar geldiğinde büyük bir çam ağacının yanında Açığma- Kün adında periler kadar güzel bir Karluk kızı görür. Ona âşık olur. Evli olan Yüzbaşı Burkay, Açığma-Kün'e aşık olarak günah işlediğini düşünür. Tanrıdan bu aşkın pençesinden kurtulmak için yalvarır. Kırk ün boyunca em Tanrı'ya yalvarıp em de Açığma- Kün'ü görmeye giden Yüzbaşı, Kırk birinci gün onu yerinde bulamaz. Sonunda aşkına çare bulamayınca hastalanıp yataklara

¹⁹⁸ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız- Türkçülüğün Mistik Önderi*, Panama Yayıncılık, Ankara, 2018.

düŖer. Onun bu haline üzülen evdeŖi ona yardım etmek için çareler türetmeye çalıŖır. İhtiyar bir büyücü çıkar ve derdinin devasınınŖeytanların en akıllısı Kilimbi'de olduğunu söyler. Kilimbi'ye giden YüzbaŖı Burkay'ın derdinin büyük olduğunu ona ancak Ŗeytanlar baŖı Madar'ın yardım edebileceğini söyler. Madar,Açığma-Kün karŖılıđında evdeŖini Ejderler Kağanı Naranta'ya kurban adamasını ister. Burkay istenileni yapar. Naranta evdeŖini öldürüp yer. EvdeŖi "Burkay! İyiliğe kemlik ettin. Tanrı seni bedbaht etsin. Kıyamete kadar, dünyaya her geliŖinde ruhun ızdırap içinde çalkalansın!"diyerek beddua eder. Tanrı bu dileği kabul eder. Burkay öldükten sonra da ızdıraptan kurtulamaz. Önce Burkay, ardından Selim'de devam eden bu ruhsal ızdırabın ve yeniden doğuşun baŖlangıcı burasıdır. Burkay, her yıl bahar gelip çiçekler açtığında Açığma-Kün'ü görüp sevdiği çam ağacının yanında ruhu dolaŖır ve "Izdırap çekiyorum. Sen de beni seviyor musun?" diye inler. Bu Uygur masalının sonunda "O günden bugüne kadar bin yıl geçtiği halde Burkay her bahar orada ağlıyor." diyen anlatıcı, temel vaka zincirinin bulunduğu kısımdaki ruhsal devamlılığı ve Burkay'ın yeniden doğuşuna kapı aralayacağını ima eder. Ruh Adam romanının adeta yazınsal örnekleme olan bu hikâye, yeniden dünyaya geliŖin ve süregelen lanetin çıkıŖ noktasıdır. Romanın asıl kiŖinin bir izdüŖümü diyebileceğimiz YüzbaŖı Burkay'ın, Selim Pusat'la arasında organik bir bağ vardır. Romanın ilk vak'asının baŖkarakteri böylelikle adeta reenkarnasyonla ikinci vak'anın baŖkahramanı Selim Pusat'ta kendini gösterir.

Romanda dönüŖüm ve devamlılığı ifade etmek için çeŖitli yerlerde defalarca tekrarlanan "iki bin yıl" önce yaŖamıŖ olma gerçeği anlatıcının ısrarla vurgulamak istediği geçmiŖin devamlılığını taşıma yaklaŖımına dönüŖür. İki bin yıl önce meydana gelen bir olayı unutamayan halk, Burkay'ın ölmekle alacağı cezayı yetersiz bulur; onun ruhunun da ızdırap içinde kıvrınmasını ve dünyaya her geliŖinde aynı acının katlanarak tekerrür etmesini ister.

2: Selim Pusat; İkinci Vak'aya geçtiğimizde karŖımıza çıkar. Harp Tarihi dersinde, harp sanatının geliŖmesi ve iyi komutanların yetiŖebilmesi için krallık yönetiminin daha elveriŖli bir ortam sağladığı yönünde fikir beyan eder. Kralcı olması bahane edilerek çok sevdiği askerlik görevinden alınır. Askerik görevinden alındıktan sonra bir arkadaŖının önerisiyle tasnif memurluğu yapmaya baŖlar. İnsanlara karŖı tepkilidir. Hepsinden iğrenir. Sert bir yapısı vardır. Tarihle ve tarihi savaŖ kitapları okumaktadır. Mete'ye karŖı hayranlık duyar.

Romanın birinci vaka'sındaki Burkay karakterinin İki yüz yıl sonraki yansımasıdır. Türk töresini ihlal edip, aile ve askerlik değerlerini hiçe sayıp, kendisinden yirmi beş yaş küçük bir kıza âşık olması Yüzbaşı Burkay'la benzer yönleridir. Bu yasak aşkın heyecanı ile kendi trajik sonunu hazırlamıştır.

Esasen bu roman kahramanı hiç şüphesiz Atsız'dan başkası değildir. Roman basılmadan ve yazılmadan önce Selim Pusat takma adını kullanan Atsız, kendi hayatını yazmıştır. Atsız, Irkçılık-Turancılık davasında 1,5 yıl hapis yatmıştır. 1949-1950 yılları dolayısıyla Atsız'ın buhranlı yıllarıdır. Selim Pusat'ın çalıştığı yer ile Atsız'ın Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki çalışma yeri birbirine benzemektedir. Romanda da gerçekte de verilen görev aynıdır: tasnif memurluğu. Eşi Bedriye Atsız Erenköy Kız Lisesinde tarih öğretmenidir. Ayşe Pusat'ta Erenköy Kız Lisesinde edebiyat öğretmeni olarak çalışır. Yağmur Atsız, bu yıllarda Erenköy Kız Lisesi'nin güzel kızlarının evlerine geldiğinden bahsetmektedir. O sıralarda evlerine gelen Bedriye Hanım'ın öğrencilerinden genç bir kıza âşık olmuştur. Bu sebeple Atsız kendisini suçlamakta, büyük bir günahkâr kabul etmektedir. “Bu romanı yazarak da kendisini cezalandırmış, ebediyen azap çekmeye mahkûm etmiştir.”¹⁹⁹

3: Tosun; Selim Pusat'ın oğludur. Romanda; küçük, sevimli, gürbüz olarak betimlenir. Esasen, Atsız'ın oğlu Buğra'dır. Buğra isminin anlamıyla Tosun isminin anlamı örtüşmektedir.

4: Yüzbaşı Şeref; Selim Pusat'ın düşüncelerine destek verdiği için onunla birlikte askerlikten atılan arkadaşıdır. Selim Pusat gibi o da hapse mahkûm edilmiş iki yıl hapis yattıktan sonra, kendisine yapılan haksız suçlama ve apoletlerinin sökülmesi sebebiyle “Tiyatro bitti. Beklemeye lüzum görmüyorum.”notunu paylaşıp intihar etmiştir. Atsız'ın mektupta belirttiği gibi Yüzbaşı Şeref hayali bir kavramdır. Şerefi temsil eder. Selim Pusat, Şeref'i tek başına gömer. Toprağını tek başına doldurur. Başucunu “Arkadaşım Şeref” yazılı bir tahta parçası diker. Selim Pusat olay örsü içinde ne zaman yanlış bir adım atmaya kalksa hayali belirir ve Selim Pusat'ın yanlış işler yapmasını engellemek için uyarır. Şeref'in resmindeki yüz ifadesinin değişmesi başkişinin gittiği yanlış yola karşı bir uyarıdır. Her zaman gülen yüzün bu sefer asılması kahramanı sınırlama eyleminin değişmeceli bir yansımasıdır. “Bu ıstırap vaktiyle beraber

¹⁹⁹ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız – Türkçülüğün Mistik Önderi*, Panama Yayıncılık, Ankara, 2018.

çektığımız ıstıraptan daha mı büyük? Rütbelerimizden olduk. Askerliğimizden uzaklaştırıldık. İftiraya uğradık. Bunların yanında sevginin sözü mü olur?” Uyarılarına rağmen Pusat’ın gönlündeki yanışı aksiyona dönüştürmesiyle ise Şeref’in ölümü gerçekleşir. Ölümün kanıtı olan “kan” Şeref’in kalbinden akarak onu artık cansız bırakacaktır. Sembolik anlamda kişi olarak verilen “şeref” kavramı onu imleyen şahsın ölümüyle artık yok olur ve Şeref karakteri dünyalık anlamda romanın sonraki hiçbir sahnesinde kendisini göstermez, ta ki ulu mahkemenin Pusatı yargıladığı ana kadar; “Arkadaşlığımızı bozdun Selim, dedi. İradeni kullanamadın. Vefasızlık ettin, ikimizden birinin mutlaka ortadan kalkması lâzım.”

5: Açığma-Kün; Romanın başında verilen masaldaki dünya güzeli, parlak bakışlı ve ay yüzlü kızdır. Yüzbaşı Burkay ile şiir atışmalarında Burkay fiziksel özelliklerini şöyle tanımlar “Yüzün aya benziyor. / Kaşın yaya benziyor/Gözlerin yeşil alası./ Saçların arslan yelesi/ Yürüyüşün turna gibi./ Salınışın suna gibi .” Güzel sesiyle kız adını ve Beşbalık’ta doğan Karluk kızı olduğunu söyler. İzdırap içinde ölen Burkay’a üzülmür, inci gibi gözyaşı döker ama asla “Bende seni seviyorum” demez. İkinci vaka’da Güntülü’nün aslıdır.

6: Ayşe Pusat; Selim Pusat’ın eşidir. Tosun’un annesidir. Edebiyat öğretmeni olan Ayşe Pusat kocanın işten çıkarılıp hapse atılmasıyla birlikte o da görevinden çıkarılmıştır. Üç yıl sonra görevine dönen Ayşe Pusat vefakârlığında göstergesidir. “Ayşe Pusat kin tutmaz, kendisine yapılan fenalıkları çabuk affeder, unutturdu.” “Enerjik ve sağlam bir kadındı. Gür ve kara saçları omuzlarına dökülür, gözleri gülümseyerek bakar, düzün konuşmasıyla derhal iyi bir irtiba bırakırdı.”²⁰⁰ Realitede, Ayşe Pusat’ta Atsız’ın eşi Bedriye Atsız’dır. Atsız, Ayşe Pusat’ı hem fiziksel hem de ruhsal betimlerken eşini Bedriye Hanımı anlatmıştır. Bedriye Hanım’ında omuzlarına dökülen siyah saçları vardır. O da Ayşe Pusat gibi Erenköy Kız Lisesi’nde çalışmaktadır. Yalnız Ayşe Pusat edebiyat öğretmeni, Bedriye Atsız tarih öğretmenidir. Bedriye Atsız’ın Erenköy Kız Lisesi’ndeki arkadaşları ve öğrencileri romana Ayşe Pusat’ın arkadaş ve öğrencileri olarak girmiştir. Ayşe Pusat’ın roman içerisinde ideal bir eş tipi olduğu görülür. Kocasına her durumda destek olması, Anadolu kadınının çilelerini yaşamış olması, çocuğuna bağlılığı ve eşine saygısı, Ayşe Pusat’ı tipleririr. Tiplerin toplumun belirli kesimini temsil ettiği düşünüldüğünde onun, çalışan kadın tipi içerisinde öğretmen, Türk

²⁰⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *Ruh Adam*, Ötügen Neşriyat, İstanbul, 2012. s. 19

kültüründeki kadının yeri göz önüne alındığında ise ideal Türk kadını tipi özellikleri taşıdığı gözlemlenir.²⁰¹

“Aklı, sadakati, sabrı, mesleğindeki ehliyeti ve analığı ile Selim’deki saygıyı uyanık tutan Ayşe ne Güntülü ne de Leylâ ile rekabet edebilecek güçtedir. Hem Leylâ ve hem de Güntülü’ye karşı yardımcılık fonksiyonunu yüklenir. Onun en fazla yaklaştığı karakter, ilâhi mahkemede Selim’i savunan tek kişi olarak dikkat çeken kayınvalidesidir.”²⁰²

Dolayısıyla bu aşk üçgeni içerisindeki en zayıf halka, Ayşe Pusat’tır.

7: Leyla Mutlak; Çamlı Koru’da karşılaşırlar. Leyla Mutlak umumi tarih okumuş, Ayşe Pusat’ın eski öğrencilerindendir. Çamlı Koruda korkmuş bir halde Selim Pusat’a onu eve götürmesini rica eder. Sanki bir şeylerden saklanıyor gibidir. Asıl adı Leyla Mutlu’dur. Prenses Leyla’dır. Asıl adı Leyla Hanzade’dır. Kanununun oğlu, Şehzade Mustafa’nın on birinci kuşaktan torunudur. Gerçek kişilerden olan Prenses Leyla, Sultan Vaideddin’in torunu Prenses Hanzade’dır. Osmanlı Hanedanlığına büyük bir ilgisi olan Atsız, bu konuda kitap yazmıştır.

Leylâ Mutlak, kişiler kadrosu içerisinde diğer tiplere göre Selim Pusat’ın İdeallerini temsil edişi yönüyle önemlidir. Hanedanlığın küllerinden kalan yegane şeydir. “Osmanlı Hanedanı’nın ananesinde tahta kadın geçemez diye bir husus yok. Tahta daima büyük evladın geçmesi nizamı var. Osmanlılar dışındaki Türk Hanedanlarında kaç kadın hükümdar gelmiştir. Osmanlı’larda da gelebilirdi. Gelmeşi bir tesadüf ve şeriatın zamanla ağır basması, devlet nizamının asliyesinden sapması yüzündendir.”²⁰³ Osmanlı Devleti ile ortadan kalkan kraliyet rejimini temsil etmesi bakımından da önemli olan Leyla Mutlak; Selim Pusat için bir ümit ışığıdır. Ayşe Pusat bile kocasındaki bu değişime umudunu sevinçle karşılar. “Ayşe, kocasının, genç kız da olsa, başka birisiyle böyle derinden ilgilenmesine seviniyordu.”²⁰⁴ Selim Pusat’ın ona duyduğu hisler sevgi-saygı arasında gidip gelmektedir. Selim Pusat Leyla Mutlak’a karşı aşk duygusu belirtse de Güntülü’nün aşkı çok daha ağır basar.

²⁰¹ Ahmet Evis, Hüseyin Nihal Atsız’ın Ruh Adam Romanında Yer Alan Tip ve Karakterlerin İncelenmesi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, s. 250-251

²⁰² Nazan Bekiroğlu, Ruh Adam Üzerine Bir Tahlil Denemesi, 15.10.2018, 10.45 (<http://www.nihal-atsiz.com/yazi/ruh-adam-romani-uzerine-bir-tahlil-denemesi-nazan-bekiroglu.html>)

²⁰³ Hüseyin Nihal Atsız, Ruh Adam, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2012. s. 148

²⁰⁴ a.g.e. s. 122

8: Aydolu ve Nurkan; Ayşe Pusat'ın öğrencileridir. Güntülü ile birlikte hiç ayrılmazlar. Yakın arkadaşlardır. Ayşe Pusat, onları; Kahraman Kızlar ve Işık Kızlar olarak isimlendirir. Güntülü'yü Selim Pusat'la arasındaki aşk münasebetiyle onu ayrı değerlendirmek istedim. Aydolu güneş gibi sarı saçlarıyla, Kestane renkli ve örgülü saçlarıyla da Nurkan betimlenmiştir. Yalnız güzellikleri ile değil, çalışkanlıklarıyla da takdir toplarlar.

9: Güntülü; Gür ve açık kumral saçlı, menekşe gözlü olarak fiziksel betimlemesi yapılmıştır. O da Ayşe Pusat'ın öğrencisidir. Çalışkanlığı, zekiliği ve güzelliğiyle sınıftaki diğer arkadaşları arasında hemen fark edilir. Selim Pusat, Güntülü'nün güzelliğinden etkilenerek ona âşık olur. Yaşça kendisinden çok küçük olan bu kıza âşık olmaması gerektiğini düşünse de kendisini engelleyemez. Önceleri kendisine bile itiraf etmekte zorlanıp inkâr etmeye çalışsa da mutlak sever ve bundan kaçamaz. Roman ilerledikçe ne denli tutulup âşık olduğunu anlar. Yek; Güntülü'yü görmeden evvel ona “Kendinden yirmi beş yaş küçük bir kız seveceksin!” demiştir. Yek'le alay eden Selim onun söylediği hale düşer. Uzun bir süre Güntülü'ye hislerini açma konusunda tereddütler yaşar. Daha sonra bir mektupla ona aşkını ilan eder. Ancak Güntülü'nün mektubu tekrar ona yollamasıyla yeni bir yıkım yaşar ve hayata küser. Daha sonraları aşkına cevap veren Güntülü olay örgüsünde fantastik bir figür olarak yer alır. Selim Pusat'la iki bin beş yüz yıl önce Mete döneminden sevgili olduklarını, ona ok atmadığı için Mete'nin ordusundan kovulduğunu söyler. Ayrıca hayaleti bir gece odasına gelerek Yüzbaşı Şeref'in fotoğrafını çıkartıp kendi fotoğrafını koymasını ister.

10: Mistik Karakter “Yek”; Romandaki fantastik unsurlar, Yek'in ortaya çıkışıyla başlar. Yek'in çirkin fiziği ve insanda oluşturduğu olumsuz intiba, Selim Pusat'ın düşüncelerine tesir eder . “Aksaklığından başka hafifçe kambur olduğunu da görerek acıyacak yerde büsbütün iğrenen Pusat onun çipil ve riyakâr gözlerine bakarken, Leyla'ya takılan bu miskinini yaşını anlamak için dikkatle yüzünü süzdü. Ne tuhaf! Bu mendebur yaratığın yaşını anlamaya imkân yoktu.../ Selim bütün dikkatini karşısındaki adamın yüzüne yöneltmişti. Bu yüz, yıpranmış bir gencin yüzüne olduğu kadar, genç kalmış bir ihtiyarın yüzüne de benziyordu. Fakat şaşılacak kadar çirkin bir görünüşü vardı. İnsana istemeksizin tiksinti veriyordu. O kadar iğrençti ki Selim, bu çehreyi

taşıyan adama, temasın vereceği büyük tikslenme dolayısıyla el kaldıramayacağını derhal anladı...’’²⁰⁵

Roman boyunca Selim Pusat’ı olumsuz olayların içine çeken Yek doğaüstü bir varlıktır. Adeta Pusat’ın karabasanıdır. Olağanüstü bir nitelik taşıyan Yek, zaman ve mekândan bağımsızdır. İnsanüstü güçleri vardır. Onu takip eder. Pek çok kişiliğe bürünerek karşısına çıkar. Bunlardan ilki; Leyla Mutlağı rahatsız eden meçhul ajan olmasıdır. Sonralarda Osman Fişer ve Doktor Selim Key.

Leyla Mutlak ve Selim Pusat’ı yanlış yönlendiren Yek, şeytanî bir varlıktır. Yek adı, eski Uyur metinlerinde şeytan anlamına gelmektedir. “Şeytan anlamında kullanılan yek, kaynaklarda ölüm tanrısına yardımcı olan bir varlık olarak geçmektedir. Burada, şeytan ölen canlıya çeşitli işkenceler yapmaktadır. (Üç şeytan bana yaklaşarak birisi ip ile boynumu bağladı, birisi torbada canımı aldı, birisi büyük bir kamçı ile benim tamamen iki elimi sıkıca bağladı.)’’²⁰⁶Hiçbir milliyete mensup değildir. “insanlar beni olduğumdan daha kötü tanıyarak daima lanetle anması az şey midir?’’²⁰⁷Özkul Çobanoğlu’nun “Türk Halk Kültüründe Şeytan Telakkisi Üzerine Tespitler” başlıklı çalışmasında Türk kültürü içinde şeytan kavramını 12 özelliğini tespit edip, açıklamıştır. Bunlardan biri; İnsan kılığına giren şeytan motifidir.

Yek’in romanda Burkay ve Selim Pusat arasındaki kader ortaklığını da belirtir. Selim Pusat’a “Siz de kendinizden yirmi beş yaş küçük bir kıza âşık olabilirsiniz.”²⁰⁸Der. Bu lafiyla dalga geçen Selim Pusat’a Levh-i Mahfuz’da okuduğunu söyler. Levh-i Mahfuz; zerreden evrene tüm evrenin yaratılış bilgilerinin, kaderinin yazılı olduğu ilahi bilgilerdir. İnsandaki; huy, davranış, korkular, iyilik ya da kötülük yapma halleri vs aileden çocuğun sistemine yazılır ve bu yazılım nesiller boyu devam eder gider. Her birey atasından gelen tüm hâl ve davranış mirasını taşır. Ve bir de kendi yaşadığı zaman diliminde kendi bedenine, toplumdaki ve çevreden gelen her türlü durumlar yazılır ve bunu bir sonraki nesile aktarır. Gerçekten de, romanın başında verilen hikâyedeki Yüzbaşı Burkay’ın ızdırabı iki yüz yıl sonra Yüzbaşı Selim Pusat’ın ızdırabı olur.

²⁰⁵ a.g.e. s. 101-102

²⁰⁶ Hüseyin YILDIZ, *Eski Uyur Türklerinde Şeytan Kavramı*, Milli Folklor Dergisi, sayı/100, 2013. s. 214-217

²⁰⁷ Hüseyin Nihal Atsız, *Ruh Adam*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2012. s. 104

²⁰⁸ a.g.e. s. 105

Şeytan'ı temsil eden Yekin bir diğer tezaürüde, Osman Reşer'dir. Asıl adı Oscar Rencher olan Osman Reşer bir Alman Yahudisidir. Hitler baskısından kaçmış, Türkiye'ye sığınmış, Müslüman olmuş ve Osman Reşer adını almıştır.²⁰⁹

Selim Pusat hastalanıp yataklara düştüğünde tedavi etmek için gelen doktor Selim Key adında gelen yine Yek'tir. Selim Pusat' a koyduğu teşhis aşk bunalımıdır. Aşk ruhiyatını bozmuştur. Yek'in yazılışının tersi Key "iyi" anlamına gelmektedir.

Selim'i Tanrı katında büyük mahkemeye çağıranda Yek'tir.

11 :Ülker; çok sessiz, utangaç, durgun bir öğrenci olarak tarif edilir. Olağan dışı özelliklerinin olduğu arkadaşları Beyhan ve Emine tarafından sezilir. Fiziksel görüntüsü " Duru buğday renkli derisi, düz ve güzel saçları, çekik gözleri ve manalı bakışlarıyla tam bir Orta Asya tipiydi"²¹⁰ şeklinde aktarılır. Menşei; Kamlançu(Türkistan) olan bir Uygur kızıdır. İlk atası roman başında verilen Burkay'dır. Birtakım sesler duyar, ses sahiplerini göremez. Sesler ızdırap çekiyorum; sen de beni seviyor musun? Erkek sesine karşın cevap veren sus, sus, ben de ızdırap çekiyorum! Kadın sesidir. Bu seslerin Burkay'a ait olmadığını söyleyen Ülker resmi bile kaybolmuş olan Selim Pusat'ı işaret eder.

5.2. Romanın Anlatıldığı ve Romanda Adı Geçen Mekânlar

Romanın başındaki Uygur hikâyesini bir köşeye koyarsak Kamlançu Ülkesi yine dikkatimizi çekmektedir. Bu hikâyede bazı boy adları geçmektedir. Karluk boyu ve Beşbalık şehirleri ismi anılmaktadır.

Selim Pusat'ın evinin konumu tam belli edilmez. Yalnızca, Maltepe civarında olduğunu ve iki katlı bir ev olduğunu biliriz. Selim Pusat'ın yaşadığı olayların geçtiği mekân 'Çamlı Koru'dur. Çamlı Koru betimlenmez. Önemli olan roman kişilerinin denkleşmesidir. Olaylar sanki somut mekânlarda değil zihinlerde cereyan etmektedir.

Ayşe'nin öğretmen arkadaşlarıyla ve meşhur ışık kızlarıyla birlikte zaman geçirdikleri reel bir mekân olan Huzur Çayhanesi vardır. Bu çayhane bile sadece ismi vardır. Tasviri verilmemiştir.

²⁰⁹ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız- Türkçülüğün Mistik Önderi*, Panama Yayıncılık, Ankara, 2018.

²¹⁰ Hüseyin Nihal Atsız, *Ruh Adam*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2012. s. 296

Diğer bir gerçek mekân Erenköy Kız Lisesi'dir. Bu lisenin de çevresi yahut okulun içi betimlenmemiştir.

Karakterler de mekânlarda muallâktadır. Canlı kanlı somut bir şekilde var olan mekânlar ve kişiler hiç var olmamış gibi yok olur.

En fazla ayrıntısı verilen mekân, Leyla Mutlak'ın evidir. “ Dışarıdan herhangi bir ev gibi gözüken bu daire prenseslere yakışan şahane bir konaktı. Eşyalar ve onların düzenlenişindeki güzellikle zenginlik göz kamaştırıcıydı.”²¹¹

Ev, okul, Çay Bahçesi, Çamlı Kuru gibi mekânlar kahramanları somuta dönüştürmek, ayaklarını yere bastırmak için kabaca çizilmiş gibidir.

²¹¹ *a.g.e.* s. 145

6. “DALKAVUKLAR GECESİ VE Z VİTAMİNİ” ROMANI İNCELEMESİ

6.1. “DALKAVUKLAR GECESİ” Romanı

Eserin yazıma başlama tarihi tam bilinmemekte birlikte tamamlama tarihi Mayıs1941’dir. Eser, İkinci Dünya Savaşından sonraki dönemde, dalkavukların hicvedilmesi amacıyla yazılmıştır. Atsız, adı geçen dalkavuklara döneminde dergilerde çok sert yazılar yazmıştır.

II. Dünya Savaşı sonrasındaki ülke yönetimi mizahi bir dille anlatılmaktadır. Yazar, hayali bir devlet kurup içerisine hayali karakterler yükleyerek döneme bir ithaf şeklinde eleştiriler yapmıştır. Roman kurgu olan bir Hatti Uygarlığı’nda geçmektedir. Kral, yaver, başkumandan gibi sıfatlara sahip karakterler mevcuttur. Vakalar zehirli bilinen kırmızı suyun(şarap) mahzenden keşfetmeleriyle başlar.

Dalkavukluk Gecesi’nde olaylar M.Ö. 14. Yüzyılda, Hitit başkenti Hattuşaş’ta geçer. Eserde zaman ve mekan konusunda ayrıntılara yer verilmemiştir. Mekan olarak, Kralın mazenı, sarayın bahçesi ve Kahin Şilka’nın kulübesi zikredilir.

Olay örgüsü on başlık altında toplanmış alegorik ve satirik nitelikli bir romandır. Kurgulanmış yapısında birtakım mesajları da barındıran tezli bir romandır. Şahıslar belirli olayları ve kişileri hicvetmek için kurulanmışlardır. Bundan ötürü çoğu gerçekte var olan bu kişilerin isimlerinden izler taşır.

Eserin dili son derece doğal ve akıcıdır. Sade bir tahkiye üslubu kullanılmış, konuşmalara bolca yer verilmiştir.

a-Şahıs Kadrosu

1-Kral Subbiluliyuma: Hatti kralıdır. Çevresi ona yaranmaya çalışan Dalkavuklarla doludur. Kralın özellikleri başta çok fazla belirtilmez. Onun etrafında oluşan trajikomik olaylar silsilesi temsil ettiği kişilerin yaşadığı olaylarla örtüşür. Genel olarak göz önünde olmak isteyen bir kişidir ve etrafındaki dalkavuk olarak adlandırılacak kişilere inanmaktadır. Romanın başlarında nötr duyularla bakabileceğimiz kral, roman sonlarına doğru ülke işlerini içki sofralarında gören bir kişiye dönüşür. Bu sofralarda

kendini gülünç duruma düşürür ve mantık dışı kararlar alır. Bu kahramanın yazıldığı devrin cumhurbaşkanı İsmet İnönü olduğu kanaatindeyim. Bu sonuca; aynı kitapta yer alan diğer roman Z Vitamini'ndeki konu ve kişilerin benzer özellikleri ve iki roman arasındaki oluşan benzer kurgu bağdan ulaştım.

2-Başkumandan Tutaşil: Romanın olumlu kahramanlarından. Kısa boylu, gür ve kıvrık saçlarıyla, kalın gövdesiyle su katılmamış bir Hatti şeklinde betimlenir. Kavmiyetçi özellikleri vurgulanan bir kahramandır. Hatti kanından olmayan herkesi küçümser, güvenilmez insan olarak düşünür. Yabancılardan hoşlanmaz. Bu açıdan baktığımızda Atsız'ın diğer roman kahramanlarıyla örtüşür. Atsız'ın diğer kahramanları da soy ve kan bağına önemser. Yabancı olanları yok sayar. Kökeni çok eski bir Hatti ailesinden gelmektedir. Kral uyumsuz bir iş yaptığında bunu krala sadece Tutaşil söyleyebilecek cesaret gösterir.

3- Kahin Şilka: Romanın olumlu tiplerindedir. Kahinlik, falcılık etmediği halde halk onu kahin diye bilir. Eski bir hâkimdir. Hattuşaşın kıyısında kulübesinde oturur. Açık konuşan fakat nezaket bilmeyen birisidir. Devletine gönülden bağlı olan ikinci kişidir. Kavmiyetçilik özelliğini onda da görürüz. İşlemediği bir suçtan dolayı çıktığı mahkemede söylediği sözler dikkat çekicidir. “Eski kralların saraylarında bile senin kadar gülünç bir dalkavuk bulunamazdı. Bana vatan haini diyen sen kimsin? Baban Lidyalı bir lağımçı, anan Mısırlı bir esirdi. Ananın anası da Amurru'dan gelmiş bir fahişe idi. Yüzde yüz yabancı bir adam olduğun halde benim gibi su katılmamış bir Hatti'ye vatan haini diyorsun. Bu vatanın sahibi benim! Sen burada sığıntı olduğun halde bana vatan haini diyorsun. Sen vatanın ne olduğunu biliyor musun?”²¹²Atsız Dalkavuklar Gecesi romanında da kendi mizacı ile birebir örtüşen bir karakter yaratmıştır. Kahin Şilka Atsız'ın kendisidir.

4- Şair İrdas: Cüce İrdas lakaplıdır. Cüce boylu, şişman, göbekli ve gülünçtür. Ona buna medhiyeler yazarak zenginleşmiştir. Ağzını kapayarak kurumlu bir şekilde yürüyen, herkese gözdağı vermek için kaşlarını çatın bir tiptir.²¹³

5-Pampa: Romanda Hatti Devleti'nin kurucusu olarak Pampa adlı bir kurucudan bahsedilir. Ancak bu karakter yaşayan bir karakter değildir.

²¹² Hüseyin Nihal Atsız, *Dalkavuklar Gecesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017. s. 46

²¹³ a.g.e. s. 25

6- Bilgin İkeznini: Romandaki olumlu kahramanlardan biridir. Çok okumuş, çok şey öğrenmiş bir bilgindir. Ciddi duruşlu, kendi halinde, uysal mizaçlı bir bilim adamıdır. Asur ve Frikya dillerini kendi dili kadar bilir; Mısır, Lidya dillerini konuşur; Amurru, Hurri, Kaska dillerinden de anlardı. Bütün bu ülkeleri gezmiş, oralardaki kral kütüphanelerini görmüş, levhaların hepsini okumuştur. Bir okuduğu şey bir daha aklından çıkmazdı. Romandaki özellikleri verilen bu tip hiç şüphesiz Zeki Velidi Togan'ı temsil etmektedir. İkeznini isminin ilk dört harfinin ters çevrilmesiyle Zeki adı ortaya çıkar. Zeki Velidi Togan çok gezmiş, çok okuyan bir bilim adamıdır. Birçok dil bilmektedir. Bilgin İkezninin mizacı için verilen özellikler Zeki Velidi Togan'a aittir.

7-Filozof İlanasam: Kalın ve sık kaşlı, yalancı ve sevimsiz olarak tarif edilir. “Keyfine düşkün, tembel bir adamdı fakat kendisini satmasını iyi bilirdi. Anası onu yumurtasıyla beslediği için çok haindi. Kendisinden başka kimseyi düşünmezdi. Fakat ünlü bir filozoftu.”²¹⁴ Filozof İlanasam'ın temsil ettiği kişi; Hasan Ali Yücel'dir. İsim tersten okunduğunda Masan Ali adı oluşmaktadır. Bir harf değişikliği ile Hasan adı Masan olmuştur. Masan kelimesi aynı zamanda Mason kelimesini çağrıştırmaktadır. Hasan Ali Yücel, İstanbul Üniversitesi felsefe bölümünden mezun olmuştur. Bu durumdan dolayı Atsız'ın onu filozof tiplemesine seçtiği düşünülebilir.

8- Hantilyas: Sarayın esrarengiz kadınıdır. Yıllardan beri sarayda olduğu halde ne yaptığını, kimin nesi olduğu belli değildir. Hiç kimse onun güldüğünü görmemiştir. Bu yüzden 'gülmez yüzlü kadın' adını takmışlardır. Dış görünüşünden bir yabancı olduğu anlaşılmaktadır.

9-Yamzu: Kralın gözdesidir. “Hattuşuş güzelidir. Yuvarlak yüzü, uzun saçları, ayı balığı gibi şişman gövdesi”²¹⁵ vardır.

10- Başhekim Ziza: Gözleri uzaktan görmeyen, yalancı ve korkak bir adamdır. Anası bir Hint Çingenesidir. Bu karakter, Şevket Aziz Kansu'dan başkası değildir. Kansu'da Ziza gibi bir doktordur. Şevket Aziz Kansu doktorluğunun yanında bir antropoloji uzmanıdır. Kafatası ve boy ölçümleri yapıldığı zamanlarda başrolde. Ziza'da aynı şekilde insanların kafalarını ve boylarını ölçmektedir. “ Ben mesleğim icabı olarak insanların yüreğini dinlediğim, gözlerinin içine baktığım, kafalarını gözden

²¹⁴ a.g.e. s. 21

²¹⁵ a.g.e. s. 32

geçirdiğim, boylarını ölçtüğüm zaman onların nerelerinde bir hastalık vardır, kaç yaşındadır, hangi aileden, hangi memlekettendir, anası nedir, babası nedir derhal anlarım.”²¹⁶

6.2. “Z VİTAMİNİ” Romanı

Bu romanda Dalkavuklar gecesi gibi kısa bir satirik romandır. Atsız’ın ikinci hiciv romanıdır. Vaka zamanı 1999’un son gününden başlayıp 2000’li yılları içerisine alsa da roman şahısları elli yıl öncesine aittir. Atsız yaşadığı zamanı elli yıl ileriye alarak iktidarı ve iktidar üyelerini eleştirir. Dikkat çekici bir satirik roman konusu yakalar. Atsız, bu romanda vaka olaylarını başlıklarla ayırmaz. Yıldızlarla (***) vaka halkalarını ayırır.

Gerçek hayattan alınan bu kahramanlar, olay örgüsü içinde çok absürt hareketler sergiler. Söylemleri ise komiktir.

Roman, 1999 yılının son günü saat 19’da Cumhurbaşkanı İsmet İnönü başkanlığında Bakanlar Kurulunun toplanmasıyla başlar. Toplantıya katılan bakanlar Başbakan Hasan Ali Yücel, Ahmet Emin Yalman, Kasım Gülek, Pavlaki Özoğuzer, Falih Rıfki Atay, Aliye İtir, Kazım Özalp, Rıza İnönü, Ömer İnönü, Karabet Öztürk, Salamon Türker’dir. Bütün bu isimler toplumda bilinen özellikleriyle yer alırlar. “Hasan Ali Yücel, kaşları, Mevleviliği, devlet başkanının yanında solda sıfır olmasıyla komikleştirilir. Ahmet Emin Yalman’ın dönme olduğu sık sık dile getirilir. Kasım Gülek kalın gözlükleriyle romanda yer alır. Falih Rıfki Atay’ın ‘kültür Türkçülüğü’, aruzdaki bilgisizliği vurgulanır. Behçet Kemal Çağlar, çok şiir yazmasıyla anılır.”²¹⁷

İsmet İnönü, toplantının başında cebinden çıkardığı tüpten bir ‘Z’ vitamini ağzına atar. Böylece romanın ana konusuna girilir. Z vitamini epey yan etkisi olan uzun yaşamayı sağlayan bir vitamindir. Romana göre İnönü 1961’de ihtilal gerçekleştirmiş ve mevcut hükümeti devirmiştir. 2000 yılı olmuştur hala iktidardadırlar. 2000 yılı (milenyum yılı)için yeni kararlar almak üzere toplanılmıştır. Alınan kararlar ciddi bir üslupla tartışılmış olsa da saçma ve gülünçtür. Hiçbir kararın içeriğinde ülkenin ve aklın meseleleri bulunmaz. Kurul adeta halktan izole olmuş bir dünyada yaşamaktadırlar. Alınan kararlardan bazıları; ülke bütçesinin yarısıyla Z vitamini almak, İnönü’ye Milli

²¹⁶ a.g.e. s. 35-36

²¹⁷ Ahmet Bican Ercilasun, *Atsız- Türkçülüğün Mistik Önderi*, Panama Yayıncılık, Ankara, 2018. s. 492

Şef değil Beşeri Şef unvanının verilmesi, Türkiye'nin adını Türk kalmadığı için değiştirerek "Beşerili" olması, Türk tarihinden savaşların atılması, Şengül Üniversitesinin kurulması, bu üniversitenin İslam dini, fıkıh, hadis derslerine Metropolit Yakovos gelmesi, Türk bayrağının renginin değiştirilmesidir.

Satirik romanlarının ikisi de trajikomik durumlar üzerine kurulmuştur. Ortak paydaları çoktur. İktidara, biri geçmişten biri gelecekte getirilen eleştirilerdir. Ülkenin yöneticisini saçma sapan hallere düşüren iki unsur vardır. Biri öldürücü bir zehir zannedilen kırmızı su(şarap), diğeri ise Z Vitamini'dir İkisini de kullandıktan sonra yöneticiler komik duruma düşer. Ayarsız hal ve hareketler gösterirler. İkisinde de ülke bir akıl hastasının elinde gibidir. Bu romanları yazarken Atsız, İsmet İnönü'nün 1944 Irkçılık- Turancılık davasındaki söylemlerini ve uygulamalarını, milliyetçilikten yoksun kararlarını eleştirmiştir.

SONUÇ

Hüseyin Nihal Atsız romanlarında Türk tarihini ve Türk imgelerini incelemek için yola çıktım. Atsız romanlarına daldıkça iç içe geçmiş metinler içinde yer alan hazine değerindeki mesajlarıyla karşılaştım. Atsız'ın Türkçülük hareketinin önemli liderlerinden biri olduğunu ve Türk milletine gönülden bağlılığının ne denli kuvvetli olduğunu romanlarını incelerken anladım. Ayrıca Türk milletine ait her parçayı romanlarında ustaca işlediğini gözlemledim.

Türklük algısını siyasî bir mesele olarak gören zihniyet, Atsız'ın yapmak istediklerini anlamamış, siyasal suçlu olarak ilan etmiştir. Bu durum, romanlarının edebiyat dünyasında çok ses getirmesine rağmen hak ettiği değerden daha azını görmesine neden olmuştur. Gerçekleştirdiği her güzel eylemi Türklük için gerçekleştirmiştir. Türkçülüğün birçok yönüyle ilgili problemlerini tespit etmiş, çözüm önerileri sunmuştur.

Atsız'ın çok yönlü kişiliği, birçok alanda uzmanlığı eserlerine de yansımıştır. Onun edebiyat anlatılarında, tarihî birikimindeki yoğunlukla birlikte şairlik kuvveti de kendisini gösterir. Tarihî romanlarında izlenen sıra, olaylar ve kişiler romanın kurgusu içerisinde ustaca yerleştirilmiştir ki okuyucu sanki o döneme tanık oluyormuş hissine kapılıp heyecanlanır.

Sanatını toplumsal fayda aracı olarak görmüştür ve milli terbiyeye hizmet amacı doğrultusunda yönlendirmiştir. Romanlarındaki Türk kültürüne ait izleri, gelenek ve görenek kalıplarını takip ederken halk bilimi çalışması yapmışçasına birçok veriye ulaştım. Atsız'ın romanlarını okuyan bir neslin, Türk kültürü hakkında bilgi sahibi olmaması imkânsızdır. Türk kültürünün yayılması ve Türklük bilincinin oluşması Atsız'ın eserlerini yazmaktaki amacıdır. Her romanında mutlaka bir tez barındırır.

Atsız, asker ruhlu biridir. Küçüklükte babasından gördüğü askerî terbiye hem kişiliğine hem de düşünce yapısına etki etmiştir. Romanlarının başkişileri de Atsız'ın Türkçü idealizmine bağlı kahramanlardır. Bütün olumlu roman kahramanları milliyetçidir. Yabancı ırktan olanları düşman gözüyle görür. *Bozkurtlar* romanlarında Kürşad ve Urungu, *Deli Kurt* romanında Murad, *Ruh Adam* romanında Selim Pusat, *Dalkavuklar Gecesi* romanında Başkumandan Tutaşıl bu idealist tiplere örnektir.

Atsız romanları, sadece ülküye odaklanmış romanlar değildir. İzleğinde aşkı da barındırır. *Bozkurtların Ölümün*'de Almıla ve Pars'ın aşkı, *Bozkurtlar Diriliyor* romanında Ay Hanım ve Urungu'nun aşkı, *Deli Kurt*'ta Gökçen ve Murad'ın aşkı, *Ruh Adam*'da Güntülü, Prenses Leyla ve Selim Pusat döngüsü romanlarındaki tematik aşklara örnektir. Erkek kahramanlar âşık oldukları kadın kahramanları ulaşamaz görür. Kadın kahramanlar olağanüstü güzellikte olup asil ailedendir. Erkek âşık kahramanlar sevgililerine saygı ile yaklaşır. Almıla ve Pars dışında sevgilisine kavuşan yoktur. Halk hikâyelerindeki sonlar gibi kadın kahramanlar ölür, âşıklar kavuşamaz.

Sevgili olarak tarif edilen kadınların ortak nitelikte fiziksel özelliği vardır. Yeşil gözler, bakanın yüreğini dağılayan büyüleyici ışıklı bakış, uzun boy, kumral renkte uzun dalgalı saçlar. Bahsedilen bu nitelikler Atsız'ın güzellik anlayışını oluşturur.

Romanlarında anlatılan dönemin dil özelliklerini çok etkili bir biçimde yansıtmıştır.

Türkçülüğü hayat felsefesi olarak görmüş, bu doğrultuda yazdığı etkileyici romanlarıyla kendinden sonraki zamanlarda da tesirini devam ettirmiştir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR:

- Atsız, Hüseyin Nihal, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2007.
- Atsız, Hüseyin Nihal, *Bozkurtlar Diriliyor*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2010.
- Atsız, Hüseyin Nihal *Deli Kurt*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 2017.
- Atsız, Hüseyin Nihal, *Ruh Adam*, Ötüken Neşriyat, İstanbul,2012.
- Atsız, Hüseyin Nihal, *Dalkavuklar Gecesi/ Z Vitamini*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017.
- Atsız, *Türk Ülküsü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017.
- Atsız, *Türk Tarihinde Meseleler*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2010.
- Atsız, *Tarih, Kültür ve Kahramanlar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2011.
- Atsız, *İçimizdeki Şeytan- En Sinsi Tehlike- Hesap Böyle Verilir*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Atsız, *Makaleler-1*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Atsız, *Makaleler-2*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Atsız, *Makaleler-3*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Atsız, *Makaleler-4*, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 2015.
- Atsız, *Türk Tarihi Üzerine Toplamalar*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2011.
- Atsız, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014.
- Atsız, *Turancılık, Milli Değerler ve Gençlik*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2011.
- Atsız, Yağmur, *Ömrümün İlk 65 Yılı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005.
- Atsız, Nihal, *İçimizdeki Şeytan*, İstanbul, 1940.

Atsız, Nihal, *En Sinsi Tehlike, 1) Komünist Don Kişotu Proleter Burjuva Nâzım Hikmetof Yoldaşa, 2) İçimizdeki Şeytanlar, 3) Üç rejim, 4) En Sinsi Tehlike*, İstanbul, 1943.

Atsız, Nihal, *900 Üncü Yıldönümü*, Türkiye Ticaret Yayınevi, İstanbul, 1955.

Atsız, Nihal, *Ordinaryus'ün Fahiş Yanlışları*, Küçükaydın Matbaası, İstanbul, 1961.

Alp, Özlem, *Orta Asya'dan Anadolu'ya Kültürel Sembollere Giriş*, Eflatun Yayınevi, Ankara, 2009.

Aktaş, Şerif, *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 1984.

Antakyalıoğlu, Zekiye, *Roman Kuramına Giriş*, Ayrıntı Yayınları, 2013.

Ayvazoğlu, Beşir, *Tanrıdağı'ndan Hıra Dağı'na- Milliyetçilik ve Muhafazakârlık Üzerine Yazılar*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2013.

Bahar, İlhan, *Vaktiyle Bir Atsız Varmış*, Kamer Yayınları, İstanbul, 2015.

Bakiler, Yavuz Bülent, *1944-1945 Irkçılık- Turancılık Davasında Sorgular Savunmalar*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010.

Banarlı, Nihat Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, 1948.

Bayat, Fuzuli, *Ana Hatlarıyla Türk Şamanlığı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015.

Bayat, Fuzuli, ve *Türk Şaman Metinleri (Efsaneler Memoratlar)*, Piramit Yayınları, Ankara, 2004.

Baykara, Tuncer, *Türk Kültür Tarihine Bakışlar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2009

Çoruhlu, Yaşar, *Türk Mitolojisinin Anahtarları*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2002.

Çelik, Yalçın, Dilek, *Yeni Tarihselcilik Kuramı ve Türk Edebiyatında Postmodern Tarih Romanları*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.

- Davletov, Timur B. , *Şaman Doğa'nın Şifası Uyanınca*, Asi Kitap, İstanbul, 2017.
- Deliorman, Altan, *Tanıdığım Atsız*, Orkun Yayınları, İstanbul, 2000.
- Ebu'l-Gazi Bahadır Han, *Şecere-i Terâkime* (Türk'ün Soy Kütüğü), (Haz. Muharrem Ergin), Terc. 1001 Temel Eser, 2009.
- Ercilasun, Ahmet Bican, *Atsız Türkçülüğün Mistik Önderi*, Panama Yayınları, Ankara, 2018.
- Ercilasun, Ahmet Bican, *Atsız Şiirlerinde Ülkü*, Atsız Armağanı, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1976.
- Eliade, Mircea, *Şamanizm*, İmge Kitapevi, Ankara, 1999.
- Eliade, Mircea, *İmgeler ve Simgeler*, Gece Yayınları, Ankara, 1992.
- Eliade, Mircea, *Ebedi Dönüş Miti*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2017.
- Eliade, Mircea, *Dinler Tarihine Giriş* (Çev.) Lale Arslan, Kabalcı Yayınları, İstanbul. 2003.
- Eliade, Mircea, *Doğuş ve Yeniden Doğuş İnsan Kültürlerinde Erginlenmenin Dini Anlamları* (Çev.) Fuat Aydın, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2015.
- Frazer, J. G. , *Altın Dal Dinin ve Folklorun Kökenleri II* (Çev.) Mehmet Doğan, Payel Yayınları, İstanbul, 1992.
- Ergun, Metin, *Manas Üçlemesinde Ad Verme Geleneği ve Bu Geleneği Türk Kültürü İçindeki Yeri, Manas 1000 Bişkek Bildirileri (Bişkek 26 - 31 Ağustos 1995)*, Ankara: AKM Yayınları, 1997.
- Gökalp, Ziya, *Türkçülüğün Esasları*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015.
- Gökalp, Ziya, *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014.
- Gökalp, Ziya, *Türk Töresi* (Hazırlayan: Hikmet Dizdaroğlu), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1976.

Göksu, Erkan, *Kutadgu Bilig'e Göre Türk Savaş Sanatı*, Kronik Kitap Yayınları, İstanbul, 2015.

Göksu, Erkan, *Türk Kültüründe Silah*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015.

Gömeç, Saadettin, *Kök Türk Tarihi*, Berikan Yayınevi, Ankara, 2011.

Gökay, Orhan Şaik, *Dedem Korkudun Kitabı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000.

Günay, Ünver/ Güngör, Harun, *Türklerin Dini Tarihi*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2007.

İnan, Abdülkadir, *Tarihte ve Bugün Şamanizm*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1986.

İnan, Abdülkadir, *Eski Türk Dini Tarihi*, Altınordu Yayınları, İstanbul, 2017.

İnan, Abdülkadir, *Türk Düğünlerinde Exogamie İzleri, Makaleler ve İncelemeler*, TTK Yayınları, Ankara, 1998.

Kafesoğlu, İbrahim, *Eski Türk Dini*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1980.

Kafesoğlu, İbrahim, *Türk Millî Kültürü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015.

Kafesoğlu, İbrahim, *Türk İslam Sentezi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014.

Kafesoğlu, İbrahim, *Türk Bozkır Kültürü*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1987.

Kalafat, Yaşar, *Dedem Korkut Aşağı Eller*, Berikan Yayınları, Ankara 2008

Kaplan, Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 1*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1976.

Kaplan, Mehmet, *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 3 Tip Tahlilleri*, Dergâh Yayınları İstanbul, 1985.

Kaplan, Mehmet, *Kültür ve Dil*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1982.

Kaplan, Mehmet, *Dede Korkut Kitabı'nda Kadın/Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 1*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1976.

Karabulak, Ozan, *Atsız ve Türkçülüğün Yarım Aslı/ Süreli Yayınlarda Türk Milliyetçiliğinin Seyri 1931- 1975*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017.

Kösoğlu, Nevzat, *Milli Kültür ve Kimlik*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2005.

Köprülü, M. Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 1981.

Moran, Berna, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991.

Orhun, Mehmet, *Atsız Bey ve Türk Tarihi Sistematiği*, Orkun, Nisan, 1999.

Ögel, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1983.

Ögel, Bahaeddin, *Türk Kültür Tarihine Giriş (Cilt;2,3,4,7)*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.

Ögel, Bahaeddin, *Türkler'de Devlet Anlayışı*, Cilt: 1, Ankara,1982.

Ögel, Bahaeddin, *Dünden Bugüne Türk Kültürünün Gelişme Çağları*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul, 2001.

Ögel, Bahaeddin, *İslâmiyetten Önce Türk Kültür Tarihi (Orta Asya Kaynak ve Buluntularına Göre)*, T.T.K. Yayınları, İstanbul, 2014.

Pervin, Ergun, *Türk Kültüründe Ağaç Kültü*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004.

Roux, Jean-Poul, *Türklerin ve Moğolların Dini*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2001.

Sertkaya, Osman Fikri, *Hüseyin Nihal Atsız Hayatı ve Eserleri*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2014.

Soğukömeroğulları, Mehmet, *Turancılık Fikri*, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara, 2014.

Tanyu, Hikmet, *İslâmiyet'ten Önce Türklerde Tek Tanrı İnancı*, Boğaziçi Yay., II.Baskı, İstanbul, 1986.

Taşağı, Ahmet, *Kök Tengri'nin Çocukları*, Bilge Yayıncılık, İstanbul, 2013.

Taştan, Yahya Kemal, *Balkan Savaşları ve Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu*, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 2017.

Tek, Hayati, *Nihal Atsız*, Alternatif Yayınları, Ankara, 2002.

Tekin, Nergishan, *Nihal Atsız*, Kariyer Yayınları, İstanbul, 2015.

Timur, Taner, *Osmanlı Türk Romanında Tarih, Toplum ve Kimlik*, Ankara, İmge Kitabevi, 2002.

Tural, Sadık Kemal, *Şahsiyetler ve Eserler*, Ecdad Yayınları, Ankara, 1973.

Tural, Sadık Kemal, *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988.

Tural, Sadık Kemal, *Tarihî Roman ve Atsızın Tarihî Romanları Üzerine Düşünceler, Atsız Armağanı*, Ötüken Yayınları İstanbul, 1976.

MAKALELER:

H. Nihâl, *Türkler Hangi Irktandır?*, Atsız Mecmua, Sayı/8, s.6-7.

H. Nihâl, *Türk Vatanını Peşkiş Çekenlere*, Atsız Mecmua, Sayı/15, s. 56-57.

H. Nihâl, *Darülfünûn kara, daha doğru bir tabirle, yüz kızartacak listesi*, Atsız Mecmua, Sayı/ 17, s. 166-170.

H. Nihâl, Ahmet Naci ile birlikte, *Anadolu'da Türklere ait yer isimleri*, Türkiyat Mecmuası 2, 1928. s. 243-260.

Araz, Rıfat, *Eski Türk Destanlarında Ve Türk Şiirinde Öne Çıkan Tipler*, Bizim Külliye Dergisi, 2006, Sayı:27

Bilgin, Oğuzhan, *Türk Milliyetçiliği Ve Kemalizm Meselesi Hegemonya, Asimilasyon, Mücadele*, The Academic Elegance, 2018, C/5, Sayı/10.

Çelik, Yakup, *Tarih ve Tarihî Roman Arasındaki İlişki Tarihî Romanda Kişiler*, bilig, 2002, Sayı/22, s. 49-68

Çeribaş, Mehmet, *Türklerde Demirciler ve Şamanlar*, Turuz/ Dil ve Etimoloji Kütüphanesi

Çıkla, Selçuk, *Romanda Kurmaca Ve Gerçeklik*, Hece Dergisi, 2002, sayı/6.

Elvis, Ahmet, *Hüseyin Nihal Atsız'ın Romanlarında Fantastiğin İzleri*. Mustafa Kemal Üniversitesi, 2014 SBÜ Dergisi sayı:25, 13-36.

Erol, Kemal, *Tarih - Edebiyat İlişkisi ve Tarihî Romanların Tarih Öğretimine Katkısı*, Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi, 2012, C/ 1, Sayı/2, 59-70.

Göksu, Erkan, *Ok ve Yayın Türk Devlet Geleneği ve Hâkimiyet Anlayışındaki Yeri*, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/2 Spring 2010

Gömeç, Saadettin, *Şamanizm Ve Eski Türk Dini*, PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 1998, Sayı: 4, s. 41.

Hacıeminoğlu, Necmeddin, *Bir Yiğit Adam, Türk'e Çağrı*, Aralık 1980, Sayı: 8

Kaplan, Mehmet, *Tarihî Romanlarda Şahıslar Nasıl Konuşturulmalı*, Türk Edebiyatı, 1880 Sayı/45, s.7-8.

Kapusuzoğlu, Gökçen, *Çin Kaynaklarına Göre Türk Kültür Çevresinde Evlenme ve Cenaze Gelenekleri*, TAD, C. 34/ S. 58, 2015, s.507-522.

Kaya, Doğan, *Kırgızlar'ın Millî Oyunu Kökbörü, İzzet Gündoğ Kayaoğlu Hatıra Kitabı-Makaleler*, İstanbul, 2005, s. 303-313.

Kıyak, Abdulkadir, *İslam Öncesi Türk Kültüründe Yıldızlarla İlgili İnanışlar*, Elazığ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2010, Sayı/2, s.189-197.

Mandaloğlu, Mehmet, *Türk Kültür Çevresinde Şamanizm ve Şamanlık Meselesi*, TSA, 2011, Sayı/3.

Mömin, Samire, *Şamanizm ve Günümüzdeki Kalıntıları/ Uygur Toplumundaki Tabular Üzerine*, ULAKBİLGE, 2013, Sayı/1.

Pamir, Aybars, *Türkler'in Geleneksel Dini Şamanizm'in Orta Asya Eski Türk Kamu Hukukuna Etkisi*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2003, Sayı/4.

Sezgin, Abdulkadir, *Eren ve Evliya Kavramının Dinî, Tarihî, Folklorik İzahı ve Eren İnancı Üzerine Düşünceler I. Uluslar Arası Türk Dünyası Eren ve Evliyalar Kongresi Bildirileri*, 1988, Ankara.

Şahin, Halil İbrahim, *Türk Destanlarında Aile Algısı Üzerinde Bir Değerlendirme*, Karadeniz Araştırmaları, 2012, Sayı/ 33, s.117-138.

Yavuz, Hilmi, *Tarihî Roman Ancak Belli Bir Tasarımdan Yola Çıkılarak Yazılabilir*, 1997, Hürriyet Gösteri, Sayı: 197-198, Nisan - Mayıs, s.69-71.

Yeşilyurt, Şamil, *Yeniden Doğuş Biçimleri ve Ruh Adam Romanı*, Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi, Gelenek ve Postmodernizm Özel Sayısı, 3, 2017, s. 135-147.

Yıldız, Hüseyin, *Eski Türklerde Şeytan Kavramı*, Milli Folklor, 2013, sayı: 100, s.25.

Zeki Velidi Togan, *Oğuz Destanı*, İstanbul 1972.

W. Bang ve R. Rahmeti, *Oğuz Kağan Destanı*, (İÜEF Türk Dili Semineri Neşriyatından), İstanbul 1936, s.30-33.

EKLER

KİŞSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: Banu Damla TAN
Doğum tarihi	: 23.12.1992
Doğum yeri	: Hatay
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: T.C.
Adres	: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara
Tel	: 0553 092 50 55
Faks	:
E-mail	: banudamlacaglayan@gmail.com
EĞİTİM	
Lise	: Abdulkadir Konukoğlu Anadolu Lisesi / 2010
Lisans	: Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi / 2014
Yüksek lisans	: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / 2019
Doktora	:
İŞ TECRÜBESİ:	
YABANCI DİLLER:	
ÖDÜLLER:	
YAYINLAR:	
ÜYE OLUNAN MESLEKİ KURULUŞLAR:	